

แบบเรียนสังคมศึกษา
วิชาประวัติศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ของ กระทรวงศึกษาธิการ

แบบเรียนสังคมศึกษา
วิชาประวัติศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

พิมพ์ครั้งที่ ๒
พิมพ์ครั้งแรก ๒๐,๐๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๐๗

ปกกระดาษราคาเล่มละ ๓.๓๐ บาท

(ห้ามขายเกินกว่าราคาที่กำหนดไว้)

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภา

ปากคลองบางลำพูบน พระนคร

บิณฑิต์ตามพระราชบัญญัติ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง อนุญาตให้ใช้แบบเรียนในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำแบบเรียนสังคมศึกษา วิชาประวัติศาสตร์
เพื่อใช้เป็นแบบเรียนสำหรับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ ๑ (ม.ศ. ๑) ขึ้น
กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๐๔

(ลงชื่อ)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

แบบเรียนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ (ม.ศ. ๑) นี้ กรม
วิชาการได้ขออนุมัติกระทรวงให้นายสวัสดิ์ ภูมิรัตน์ นายเกษม บุญศรี
นายกระจำนง แม่นญาติ นายประโมทย์ ไชยกิจ นางสมนา คำทอง และ
นางอมใจ วุฒิกุล เรียบเรียงขึ้นเป็นแขนงวิชาต่างๆ รวม ๔ แขนง

สำหรับวิชาประวัติศาสตร์นี้ นางอมใจ วุฒิกุล เป็นผู้เรียบเรียงขึ้น
โดยได้รับความร่วมมือจาก ม.ร.ว. หึง พันธุ์วิทย์ เกษมสันต์ และ
กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งให้ หม่อมเจ้าหญิงสิริกิติ์พันธุ์พารเสนาอ โสณกุล
เป็นผู้ตรวจ จึงหวังว่าแบบเรียนเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์แก่การศึกษา
สำหรับชนนตามสมควร

กรมวิชาการ

สารบาญ

หน้า

ประวัติศาสตร์ไทย

บทที่ ๑	ถิ่นเดิมของไทย	๑
บทที่ ๒	อาณาจักรน่านเจ้า	๔
บทที่ ๓	การอพยพ	๘
บทที่ ๔	แหลมสุวรรณภูมิก่อนชาติไทยอพยพเข้ามา	๑๐
บทที่ ๕	การตั้งภูมิลำเนาของชาติไทยในแหลมสุวรรณภูมิ	๑๒
บทที่ ๖	การตั้งกรุงสุโขทัย	๑๕
บทที่ ๗	การปกครองและวัฒนธรรมของกรุงสุโขทัย	๒๑
บทที่ ๘	การสถาปนากรุงศรีอยุธยา	๓๓
บทที่ ๙	การปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา	๓๘
บทที่ ๑๐	วัฒนธรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา	๔๒

ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ

บทที่ ๑๑	กัมพูชา	๔๗
บทที่ ๑๒	สหภาพพม่า	๕๖
บทที่ ๑๓	มอญ	๗๐
บทที่ ๑๔	ญวน	๗๕
บทที่ ๑๕	ลาว	๘๔
บทที่ ๑๖	สหพันธรัฐมลายา	๘๓

ประวัติศาสตร์ไทย

บทที่ ๑

ถิ่นเดิมของไทย

บทนำ

ชาติไทยเป็นชาติเก่าแก่มากกว่า ๓,๐๐๐ ปี ก่อนพุทธกาล ถึงนนเรศวร
เกี่ยวกับชาติไทยในยุคต้น ๆ จึงยากที่จะสืบสวนให้แน่ชัดลงไป จำต้องอาศัยการ
ค้นคว้า หาหลักฐาน และใช้ข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ประกอบกัน คือ

๑. จากนิยายตำนานต่าง ๆ พงศาวดาร ซึ่งเราจะได้ไ้ความจริง
บ้าง เช่น นิยายท้าวแสนปม นิยายมะกะโท ตำนานสิงหนวัติ พงศาวดารโยนก
พงศาวดารเหนือ เป็นต้น

๒. โบราณสถาน โบราณวัตถุ

๓. ศิลปารึก

๔. รศหมายเหตุต่าง ๆ

๕. ความคิดเห็น ข้อสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์

๖. หนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทย ทนถึปราชญ์ชาติต่าง ๆ ได้เขียน
และค้นคว้าไว้

ถิ่นเดิมของไทย

อาณาจักรต่าง ๆ นักประวัติศาสตร์ได้ให้ข้อสันนิษฐานว่า ถิ่นเดิมของไทย
อยู่ทางตอนกลางของทวีปเอเชีย ในบริเวณมองโกเลียในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อ
ประมาณ ๕,๐๐๐ ปีเศษมาแล้ว ได้เคลื่อนย้ายจากที่เดิมลงมาถึงแหลมไ้

บริเวณลุ่มแม่น้ำชวโท และแยงซีเกียง ในประเทศจีนปัจจุบัน การเคลื่อนย้ายครั้งนี้ เพื่อแสวงหาที่ดินแดนให้เหมาะสมควรขึ้น นับเป็นการอพยพครั้งที่ ๑

ชนชาวไทยที่ได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณลุ่มแม่น้ำชวโทและแยงซีเกียงนี้มีศูนย์กลางใหญ่ ๓ แห่ง คือ

๑. นครลิ่ง หรือ อาณาจักรเหินอ อยู่บริเวณต้นแม่น้ำชวโท คือในบริเวณมณฑลกานซูของจีนในปัจจุบัน

๒. นครปา หรือ อาณาจักรไค่ อยู่ถัดลงมาทางใต้ ในบริเวณมณฑลเสฉวนของจีนในปัจจุบัน

๓. นครเจียว เป็นอาณาจักรใหญ่อีกแห่งหนึ่ง อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง

อาณาจักรทั้ง ๓ นี้ เรียกว่า “อาณาจักรไทยม่ง” ที่เรียกเช่นนั้นเพราะได้อาศัยหลักฐานจากจดหมายเหตุของจีน เรียกว่า “คาม่ง” หรือ “ไค่หม่ง” คำ “ไค่” หรือ “ไค่” ตรงกับคำไทยว่า “ใหญ่” คำว่า “หม่ง” ก็คือ “เมือง” ในภาษาไทยนั่นเอง ดังนั้น คาม่ง จึงหมายความว่า “มหาประเทศ”

อาณาจักรไทยม่งตั้งชนเมื่อประมาณ ๕-๖ พันมาแล้ว

ในขณะที่ยังคงอาศัยอยู่ตามเมืองเช่นขกแผ่นดินนั้น จีนยังมีถิ่นฐานอยู่ทางบริเวณทะเลสาบแคสเปียนจีนได้อพยพลงมาทางใต้ถึงพม่า และไค่มาตั้งหลักแหล่งอยู่ทางเหนือและทางตะวันออกของอาณาจักรไทย ดังนั้นไทยและจีนจึงมีอาณาเขตติดต่อกัน ในบางครั้งชาติทั้งสองก็เป็นมิตรกัน ในบางครั้งก็ทำสงครามกัน เนื่องจากชาวไทยทำมาหากินในทางเพาะปลูก ส่วนพวกจีนซึ่งเดิมเป็นพวกเลี้ยงสัตว์เร่ร่อน ฉะนั้นในการสู้รบกันแล้วจึงสู้พวกจีนไม่ใคร่จะได้เปรียบทั้งถูกพวกตาร์ทาร์ (Tartar) ซึ่งอยู่ทางเหนือรุกรานอีกด้วย ดังนั้นเมื่อที่อยู่เดิมไม่เป็นปรกติสุข ไทยจึงเป็นฝ่าย

เคลื่อนออกไปหาที่อยู่ใหม่ทางใต้ ต่อมาประมาณศตวรรษที่ ๓ แห่งพุทธกาล ในสมัยกษัตริย์ราชวงศ์จีน จึงสามารถขออาณาจักรไทยมณฑล พวกคนไทยซึ่งรักอิสรภาพจึงอพยพหนีลงไปทางใต้ นับเป็นการอพยพครั้งที่ ๒

อาณาจักรอ้ายลาว พวกคนไทยที่อพยพลงมานั้น ได้มาตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณตะวันตก และตอนใต้ของมณฑลเสฉวน และในมณฑลยูนนานของจีนในปัจจุบัน อาณาจักรไทยในครั้งนั้นเรียกว่า “อาณาจักรอ้ายลาว”

คำว่า “ลาว” หรือ “อ้ายลาว” นั้น สันนิษฐานว่า เรียกตามชื่อภูเขาซึ่งอยู่ในแถบนั้น อาณาจักรอ้ายลาวนั้นอุดมสมบูรณ์ ชาวเมืองมีอาชีพทางการเพาะปลูกข้าวชนิดต่าง ๆ เลี้ยงไหม ปลูกต้นไม้ รุกขย้อมผ้าเป็นสีต่าง ๆ ทอผ้าไหมงดงามมาก มีทั้งชนิดทอเป็นดอกดวง ชนิดเนื้อละเอียด งามเหมือนผ้าแพร รุกขทำพรมด้วยขนสัตว์ มีแร่ธาตุหลายชนิด เช่น ทองแดง เหล็ก ตะกั่ว ดีบุก เงิน ทองคำ และอำพัน

สัตว์มีหลายชนิด เช่น นกยูง แร็ก ช้าง ชะนี เป็นต้น

อาณาจักรอ้ายลาวเจริญมั่นคงอยู่ไม่ไถ่ นาน ต่อมาต้องเผชิญการรุกรานของจีน เช่นเดียวกับอาณาจักรต้ามุง ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๗ อาณาจักรอ้ายลาวได้ตกเป็นของจีนทั้งหมด การอพยพเคลื่อนที่ครั้งที่ ๓ จึงเกิดขึ้นอีก แต่ครั้งนั้นเป็นการเคลื่อนครั้งใหญ่ยิ่งกว่าครั้งใด ๆ บางพวกอพยพเข้าสู่ดินแดนที่เป็นมณฑลยูนนานของจีนในปัจจุบัน บางพวกเริ่มเคลื่อนย้ายลงมาสู่แหลมอินโดจีน แต่อย่างไรก็ตามการอพยพเหล่านี้มิได้ลงมาถึงหมด ทั้งยังคงอยู่ในเขตเดิมก็มีอยู่มาก.

๗ บทที่ ๒

อาณาจักรน่านเจ้า

ภายหลังที่อาณาจักรอ้ายลาวแตกแล้ว ชาวไทยที่อพยพหนีภัยมานั้น ส่วนมาก
หนีภัยลงมาทางใต้อย่างกระจัดกระจายควบคุมกันไม่ตก มีอยู่กลุ่มเดียวที่อพยพรวม
กำลังกันต่อต้านการรุกรานของจีน

อาณาจักรไทยที่รวบรวมกำลังกันขึ้นใหม่นี้ใช้นามว่า “ไทย” (หมายความว่า
ใหญ่) ไม่เรียกว่า “ลาว” หรือ “อ้ายลาว” ดังที่เคยเรียกกันมาแต่ก่อน ส่วนพวกจีนเรียก
ว่า “น่านเจ้า” ซึ่งแปลว่า “เจ้าแห่งแคว้นไท”

อาณาเขต จากหลักฐานของจีนเราทราบว่า น่านเจ้ามีอาณาเขตกว้างขวาง
มาก กินเนื้อที่ในมณฑลยูนนานของจีนทั้งหมดรวมทั้งแคว้นสิบสองปันนา ซึ่งมี
อาณาเขตดังนี้:-

ทิศเหนือ ติดต่อกับ มณฑลเสฉวน

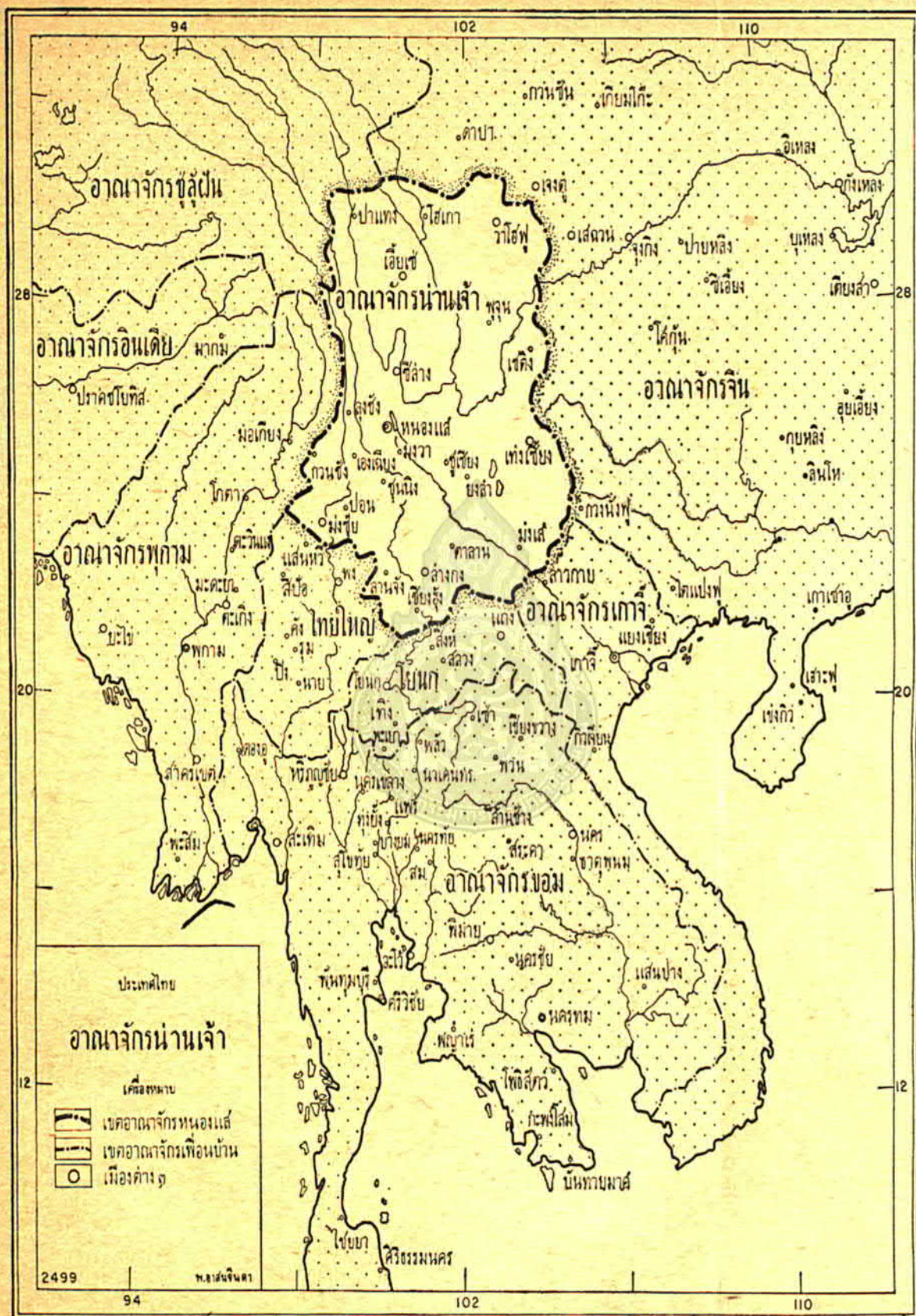
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จีนแค่นในมณฑลไกวเจา และกวางซี

ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ติดต่อกับ ตังเกย์ สิบสองไทย หลวงพระบาง

ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ติดต่อกับ อินเดียน ตลอดไปจนถึงทิเบต

อาณาจักรน่านเจ้า เคยเป็นอาณาจักรเล็กๆ แยกย้ายกันเป็นอิสระมีทั้งหมด
ด้วยกัน ๖ เมือง จีนเรียกว่า “ลกเจ้า” หรือ “หกเจ้า” ในภาษาไทยใต้แก่
มุ้งซัย เขียวแซ่ ล้างกง เท่งเซียง ชีล้าง และหม่งเซ

ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๑๑๘๒ เจ้าผู้ครองนครหม่งเซของคันทงเป็นผู้มีความ
สามารถมาก ทรงพระนาม “สินโล” ได้รวบรวมดินแดนไทยทั้ง ๖ เมืองเข้าเป็น
อาณาจักรเดียวกัน ตั้งราชธานีอยู่ที่เมือง “หนองแส” (จีนเรียกว่า คาลิฟู)

พระเจ้าสินโล ไก่เส็กไปเจริญสัมพันธไมตรีกับพระเจ้ากรุงจีน เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๑๙๓ (ในแผ่นดินพระเจ้าดั่งเกาจง) พระองค์เป็นผู้สร้างอาณาจักรน่านเจ้า ให้มั่นคง แม้แต่จีนยังยำเกรงพระองค์

กษัตริย์น่านเจ้าพระองค์หนึ่ง ไทยเรียกว่า “ขุนบรม” จีนเรียกว่า “พระเจ้าพล้อโกะ” ครองราชย์ประมาณ พ.ศ. ๑๒๘๐ ได้ขยายอาณาเขตให้กว้างขวางขึ้น ทางทิศตะวันตกได้ขยายเขตแดนไปจรดประเทศทิเบต ทางใต้ขยายเขตแดนไปจรด เมืองแดง และเมืองเซ้า (หลวงพระบาง) ประมาณ พ.ศ. ๑๒๘๖ ได้ส่งทูตไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจีน ในรัชกาลพระเจ้าส่วนจง และเมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๒๘๘ ได้ส่งราชทูตมา มีพระนามว่า “ฝงกาอ” ไปเฝ้าพระเจ้าส่วนจง และฝากฝังให้ศึกษาวิชา ณ นครฉางอาน

ประมาณ พ.ศ. ๑๒๙๑ พระเจ้าโทะล่อฝง โอรสของพระเจ้าพล้อโกะขึ้นครองราชย์ ทรงเป็นพระเจ้าแผ่นดินที่เข้มแข็ง ได้ทำสงครามกับจีนในยุคราชวงศ์ฉินหลายครั้ง ได้ชัยชนะและขยายดินแดนไปจนได้ครองยูนานทั้งหมด

ความสัมพันธ์กับจีน

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๑๒๙๑ เป็นต้นมา อาณาจักรน่านเจ้ามีความเจริญขึ้นมาก จีนพยายามขอเป็นมิตรด้วย ในบางครั้งถึงกับยกพระราชธิดาให้ ฉะนั้น กษัตริย์ในราชวงศ์น่านเจ้าองค์ต่อ ๆ มา จึงเป็นไทยผสมจีน รัชอารยธรรมประเพณีของจีนได้กลายเป็นจีนมากเข้าทุกที เมื่อกบฏไบล่ชาน หัวหน้าวพวกมองโกล เข้ารุกรานจีน ไก่เส็กมาค้ำน่านเจ้าแตก เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๓๙๖ ด้วย เมื่อกบฏไบล่ชานได้เป็นกษัตริย์จีนใน พ.ศ. ๑๔๒๒ ซึ่งจีนเรียกว่า “หงวนตี้โจ้วซ่งเต้” ก็ได้รวมอาณาจักรน่านเจ้าไว้ในอาณาจักรจีน น่านเจ้าจึงตกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรจีนแต่นั้นมา

วัฒนธรรมของน่านเจ้า

หลักฐานที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของน่านเจ้าเหล่านี้ เราได้มาจากตำนานของจีนเป็นส่วนใหญ่ เพราะชาติไทยต้องอพยพเร่ร่อนอยู่บ่อย ๆ จึงไม่สามารถจะรักษากำนานต่าง ๆ ของชาติตนไว้ได้ จากตำนานของจีน น่านเจ้ามีความเจริญมากที่จะเห็นได้ดังนี้คือ

การปกครอง ส่วนกลาง แบ่งออกเป็น ๔ กระทรวง คือ ทหาร ตำรา โครวั
ราชประเพณี ขัตติธรรม มหาศไทย โยธา คลัง ต่างประเทศ และพาณิชย์
นอกจากนี้ มีกรมที่สำคัญอีก ๓ กรม คือ กรมม้า กรมวัว และกรม
ช้าง มีข้าราชการประจำเกี่ยวกับอาหาร และเก็บซื้อราชการด้วย

หัวเมือง แบ่งเป็น หัวเมืองชั้นเอก ชั้นโท ชั้นตรี และชั้นจกฉา เมืองหนึ่ง ๆ
มีข้าราชการทำหน้าที่แผนกหนึ่งสื่อนายหนึ่ง และตุลาการนายหนึ่ง

ข้าราชการได้รับพระราชทานทานมากน้อยตามฐานะ ข้าราชการทุกคนต้อง
เป็นทหาร มีความชำนาญในทางขี่ม้า ใช้อาวุธบนหลังม้า ทหารแบ่งเป็นกองร้อย
กองพัน มีธงประจำกอง ใส่หมวกสีแดง ถือโล่ท้าวด้วยหนังแรก ไม่สวมรองเท้า
แต่งไว้รวบเร็ว แม้ในทงกันการ ชนนางผู้ใหญ่ใส่เสื้อท้าวด้วยหนังเสือ

อาชีพ อาชีพที่สำคัญของราษฎร ได้แก่ การทำนา เลี้ยงไหม ทอผ้า
สัตว์เลี้ยงขน คือ ม้า และวัว มีการชกเถลือ เพราะมีขอเถลือชาวสะอาก ชก
แร่ทองคำ ส่วนการค้าขายนั้น ใช้การแลกเปลี่ยนสิ่งของกันในตลาด

ความเสื่อมของน่านเจ้า

อาณาจักรน่านเจ้าเสื่อมอำนาจเพราะเหตุดังนี้:-

๑. ถูกรุกราน ผู้รุกรานมีกำลัง และความสามารถในการรบมากกว่า
เช่น จีน พวกมองโกล ในสมัยกษัตริย์ลี้ซ่านเป็นต้น

๒. การปกครอง แบ่งเป็นหัวเมืองต่าง ๆ มีเมืองต่าง ๆ เป็นอิสระ
ไม่ขึ้นต่อกันและมีเจ้าเมืองปกครอง เมื่อใดที่หัวเมืองเหล่านั้นมีความสามัคคีกัน
อาณาจักรก็มั่นคง แต่เมื่อขาดความสามัคคีจึงเปิดโอกาสให้ศัตรูภายนอกกรรวนได้
โดยง่าย

๓. วัฒนธรรม วัฒนธรรมประเพณีของชาติอื่น เช่น กษัตริย์
นำเข้ามาในระยะหลัง ๆ ออกเยกกับเจ้าหญิงจีน วัฒนธรรมของจีนมาก จึงทำให้
กลายเป็นจีนไป

บทที่ ๓

การอพยพ

การอพยพของชาติไทย มีใ้ก้อพยพไปพร้อม ๆ กัน ไ้กะทยอยกันมาเรื่อย ๆ
เช่น เมื่อพวกไทยทางตอนเหนือถูกรุกราน ก็อพยพลงมาอยู่กับพวกไทยทางตอน
กลาง เมื่อถิ่นแคว้นทางตอนกลางอีกแอ่มาากขึ้น ก็ถอยร่นไปอยู่ในถิ่นแคว้นตอนใต้
เป็นลำดับ

การอพยพครั้งใหญ่ เริ่มในพุทธศตวรรษที่ ๗ ภายหลังที่อาณาจักรอัยลาว
เสื่อมถอย พวกไทยอพยพแยกย้ายกันดังนี้:-

พวกหนึ่ง อพยพเข้าไปตั้งมั่นในญวน ตั้งเป็นอาณาจักรน่านเจ้า

อีกพวกหนึ่ง อพยพลงมาทางใต้ มายังแหลมสุวรรณภูมิ

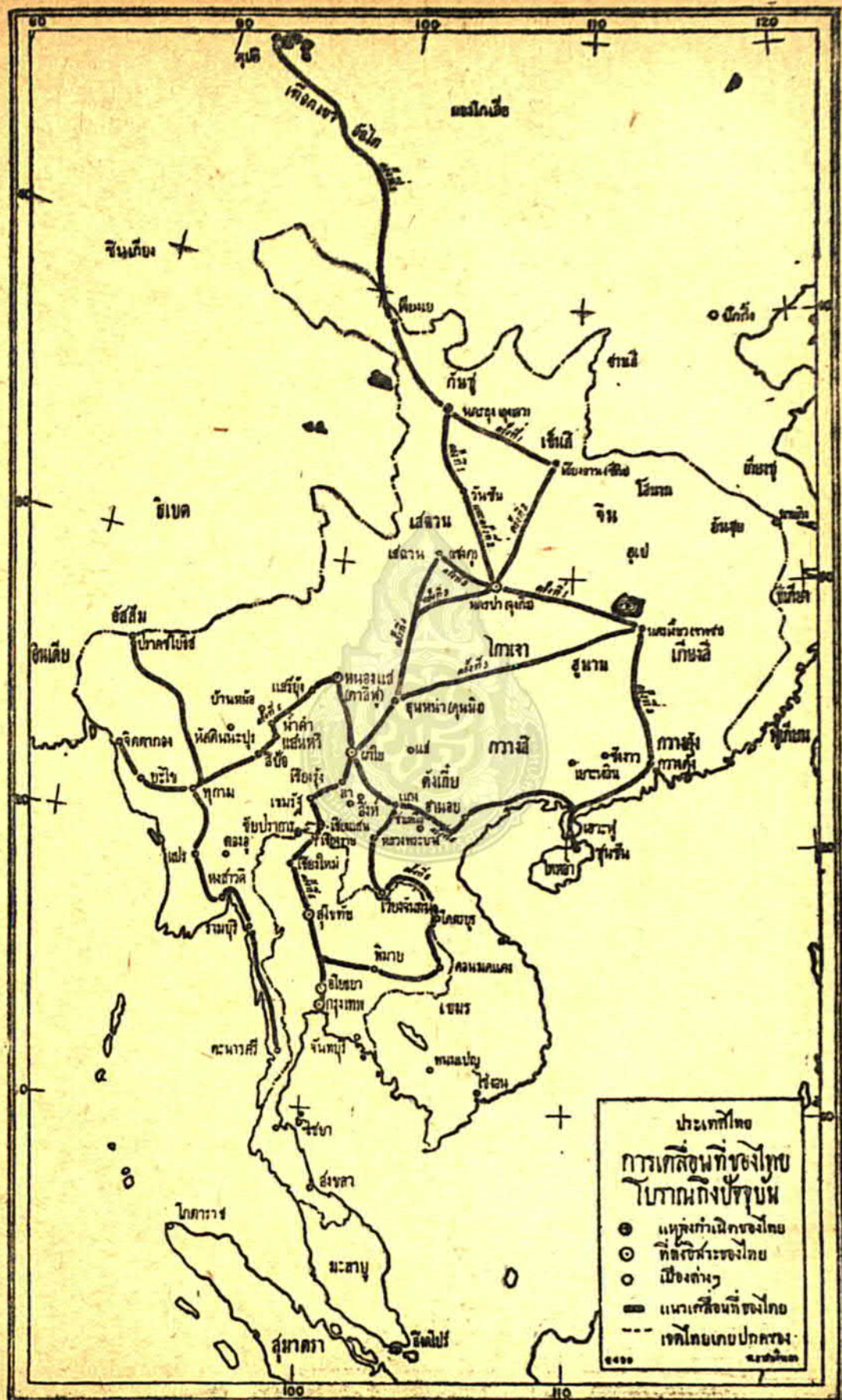
การอพยพลงใต้มายังแหลมสุวรรณภูมิ

มีเส้นทางสำคัญ คือ

ก. ไปทางตะวันตกเฉียงใต้ตามลำแม่น้ำสาละวิน ลงมาถึงมันอยู่ใน
แคว้นแสนหวี (แคว้นฉานของพม่าในปัจจุบัน) พวกนี้เรียกว่า ไทยใหญ่

ข. อพยพต่อจากพม่าเข้าไปในอินเ้ชีย เข้าไปตั้งหลักแหล่งอยู่ในบริเวณ
ลุ่มแม่น้ำอิรวดี ในแคว้นอัสสัมเหนือ พวกนี้เรียกว่า ไทยอาหม

ค. ไปทางทิศใต้ทางลุ่มแม่น้ำโขง ลงมาถึงมันอยู่ในบริเวณที่เป็นแคว้น
ตั้งเกียในปัจจุบัน และต่อมาไ้ขยายเข้ามาในเขตสิบสองปันนา สิบสองจุไทย และ
หัวพันทั้งห้าท่งหก พวกนี้เรียกว่า ไทยน้อย พวกไทยน้อยเองต่อมาขยายเข้ามา
อยู่ในเขตลานนาไทย ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และเรื่อยลงมาถึงแหลมมลายา เป็น
บรรพบุรุษของไทยในประเทศไทยในทุกวันนี้

เมื่ออาณาจักรน่านเจ้าเสียแก่ขุขิลช่าน ใน พ.ศ. ๑๗๙๖ คนไทยในชุนาน
 จึงทะทะงภูมิตำเนาถอยร่นตามพวกทอปปพมาเดิมมากเป็นลำดับ ส่วนมากถอยร่นลง
 มาในแหลมอินโดจีนตามลำแม่น้ำโขงและแม่น้ำเจ้าพระยา พวกไทยในแหลมอินโดจีน
 จึงได้กำลังคนเพิ่มเติมขึ้นอีกเป็นอันมาก

บทที่ ๔

แหลมสุวรรณภูมิก่อนชาติไทยอพยพเข้ามา

ดินแดนสุวรรณภูมิ หรือแหลมอินโดจีนก่อนที่ชาติไทยจะได้เข้ามาตั้งภูมิลำเนา
นั้น เคยเป็นที่อยู่ของชน ๓ ชาติ คือ ขอม มอญ และละว้า

ก. ขอม อยู่ทางภาคตะวันออกของกลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้ อันเป็นทาง
ของประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน

ข. มอญ หรือ รามัญ อยู่ทางตะวันตกของกลุ่มแม่น้ำสาละวิน ตลอด
จนถึงกลุ่มแม่น้ำอิรวดี ซึ่งเป็นอาณาเขตของประเทศพม่าในปัจจุบัน

ค. ละว้า อยู่ทางกลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นอาณาเขตประเทศไทยใน
ปัจจุบัน อาณาเขตของละว้า แบ่งเป็น ๓ อาณาจักร คือ

๑. อาณาจักรทวารวดี หรือ แคว้นละว้าใต้ มีอาณาเขตทางภาคกลาง
ของไทย ซึ่งมี “นครปฐม” เป็นราชธานี พระพุทธศาสนาได้แพร่เข้ามาถึงอาณาจักร
นี้ก่อน

๒. อาณาจักรยางหรือโยนก หรือ ละว้าเหนือ มีอาณาเขตที่เป็นบริเวณ
ภาคเหนือของไทยในปัจจุบัน ตลอดไปจนถึงเมืองลือ เชน เหนือแม่น้ำโขง มี
ราชธานีอยู่ที่เมือง “เวียงจันทน์” (อยู่ริมแม่น้ำโขง ทางเหนือของเมืองเชียงแสนใน
ปัจจุบัน)

๓. อาณาจักรโคตรบูรณหรือพนม มีอาณาเขตที่เป็นบริเวณภาคตะวันออกเฉียง
เหนือของประเทศไทยในปัจจุบัน ตลอดไปจนถึงฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง ทาง
ทิศตะวันออก มีราชธานีอยู่ที่เมือง “นครพนม”

แต่ก่อนที่ไทยจะอพยพเข้ามาใน โขมมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

ก. ประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๑ ขอมเริ่มแผ่อำนาจเข้าไปในเขตของ
 ละว้า สามารถครอบครองอาณาเขตของละว้าทั้ง ๓ ใต้ รวพุทธศตวรรษที่ ๑๔
 ขอมได้ทำการปกครองดังนี้ คือ

๑. อาณาจักรโคตรบูรณ รวมเข้าเป็นอาณาจักรขอมโดยตรง
๒. อาณาจักรทวารวดี ส่งคนมาเป็นอุปราชปกครองภาคใต้ มี "ละโว้"
 เป็นศูนย์กลาง ภาคเหนือมี "สุโขทัย" เป็นศูนย์กลาง
๓. อาณาจักรยาง หรือ โยนกหรือ ละว้าเหนือ ให้ชาวพเนเมืองปกครอง
 ตนเอง แต่ต้องส่งส่วยให้แก่ขอม

ขอมครอบครองดินแดนของละว้าอยู่ได้ประมาณ ๒๐๐ ปี อำนาจขอมก็เสื่อม
 ลง ดินแดนส่วนใหญ่ก็เสียให้แก่พม่าไป

ข. พวกพม่าเดิมมีอาณาเขตอยู่ทางลุ่มแม่น้ำอิรวดีทางเหนือ ได้รุกราน
 ดินแดนของพวกมอญโดยลำดับมา ต่อมาประมาณปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๖ พระเจ้า
 แผ่นดินพม่า ทรงพระนามว่า สโนรตามังช่อ หรือพระเจ้าอนรรฆมหาราช ได้ได้
 ดินแดนมอญไว้ในอำนาจทั้งหมด แล้วจึงได้ยกทัพเข้ามาตีแคว้นโยนกและทวารวดี
 ซึ่งตกเป็นของขอมได้อีกด้วย แต่ภายหลังที่พระเจ้าอนรรฆมสิ้นพระชนม์แล้ว พม่าก็
 หมกอำนาจในเขตโยนกและทวารวดี

เมื่อพม่าหมดอำนาจลงเช่นนี้ จึงเปิดโอกาสให้ไทยซึ่งได้เขามาตั้งมั่นอยู่ในเขต
 ละว้าเหนือ ได้มีโอกาสขยายอำนาจเข้าแทนที่พม่า แล้วขับไล่ขอมเจ้าของเดิมออกไป
 ตั้งอาณาจักรไทยขึ้นอีกครั้ง

บทที่ ๕

การตั้งภูมิลำเนาของชาติไทยในแหลมสุวรรณภูมิ

ภูมิลำเนาแห่งแรกของชาวไทยในแหลมสุวรรณภูมิ หรือ แหลมอินโดจีน คือ อาณาจักรโยนกนาคนคร หรือ โยนกเชียงแสน

นักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า อาณาจักรโยนกนาคนคร ได้ตั้งขึ้นระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒ ในขณะที่อาณาจักรน่านเจ้าแบ่งเป็นแคว้น ๆ ยังมีไค้รวบรวมเป็นอาณาจักรใหญ่นั้น บรรดาภิกษุที่ผู้ศรัทธาต่าง ๆ ได้ให้โอวาทและบริวาร แยกย้ายกันไปปกครองที่ตนสร้างนครขึ้น เจ้าสังหนวัต โอวาทคณน้อยของภิกษุไทยพระองค์หนึ่ง ได้พาบริวารลงมาสร้างนครขึ้นแห่งหนึ่งทางลุ่มแม่น้ำโขงตอนเหนือ และให้นามนครแห่งนี้ว่า โยนกนาคนคร ต่อมาพระเจ้าสังหนวัตได้ขยายเขตให้กว้างขวางออกไปอีก ชาวพื้นเมืองพากันอ่อนน้อม ถวายพระเครื่องรวบรวมอาณาเขตเหล่านั้นตั้งเป็นแคว้นขึ้น ให้นามว่า แคว้นโยนกเชียงแสน มีอาณาเขตทิศเหนือจดลอสืบสองปันนาขึ้นไปจนถึงเมืองหนองแสง (ตาลู) ทางทิศใต้จดเมืองหริภุญชัย (ลำพูน) ซึ่งขณะนั้นตกเป็นของขอม

การขยายตัวของอาณาจักรโยนกเชียงแสน

ในระยะแรก ๆ ที่ชาวไทยอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในแคว้นนี้ ได้ขอมอยู่ใต้อำนาจของเจ้าของดินเดิม ต่อมาเมื่อมีกำลังมากขึ้นจึงได้ขยายกินแดนและอาณาเขตโดยเฉพาอย่างยิ่งในพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ขณะที่พวกไทยน่านเจ้าถูกพวกจีนรุกรานหนักเข้า ได้ถอยร่นลงมาทางใต้สัมผัสกับพวกโยนกเชียงแสนมากเข้า ทำให้มีกำลังมากขึ้น จึงสามารถปกครองได้อย่างอิสระ ไม่ต้องขึ้นกับเจ้าของดินเดิมตั้งแต่ก่อน

การเสียแคว้นโยนกเชียงแสนครั้งแรก

ในรัชสมัยพระเจ้าฟ้างคราช ทรงเป็นกษัตริย์ที่อ่อนแอ ประจวบกับขอมมีกำลังเข้มแข็งขึ้น ขอมได้ยกทัพมาตีแคว้นโยนกเชียงแสนได้ ประมาณ พ.ศ. ๑๖๔๐ แล้วเนรเทศพระเจ้าฟ้างคราชไปอยู่ที่ “เวียงสทวง” ริมแม่น้ำสาย แคว้นโยนกจึงตกเป็นเมืองส่วยของขอม

การตั้งเป็นอิสระและการไต่ครองล้านนาและล้านช้าง

ต่อมาประมาณ พ.ศ. ๑๖๖๐ เจ้าพรหม ไชยสงครามน้อยของพระเจ้าฟ้างคราช สามารถปลุกคนเป็นอิสระจากขอม เมื่อเป็นเอกราชแล้วได้ทำศึกกับขอม นำกองทัพจากเวียงสทวงเข้ายึดโยนกนาคนครคืนมา แล้วจึงขับไล่ขอมให้ไปพ้นจากอาณาเขตของไทย ต่อมาได้ทำสงครามขยายอาณาเขตลงมาทางใต้จนถึงเมือง เสดียง (คือเมืองสวรรค์โลกในปัจจุบัน) ส่วนทางตะวันออกและตะวันตก ขยายอาณาเขตไปจนจรดแคว้นล้านนาและล้านช้าง ซึ่งอยู่ทางภาคเหนือของไทยเรา (คือเมืองหลวงพระบาง เวียงจันทน์ในปัจจุบัน)

เมื่อได้เอกราชแล้ว เจ้าพรหมได้เชิญเสด็จพระเจ้าฟ้างคราช พระราชบิดากลับไปครองโยนกนาคนครตามเดิม และได้เปลี่ยนนามเสียใหม่ว่า “ชัยบุรี”

ส่วนเจ้าพรหมเอง ลงมาสร้างราชธานีใหม่อยู่ทางใต้ ชื่อนานนามนครของพระองค์ว่า ชัยปราการ (บริเวณเมืองฝางในปัจจุบัน) นอกจากนั้น ยังให้เชื้อพระวงศ์ไปปกครองเมืองอีก ๒ เมืองใกล้เคียงกัน คือ ชัยนารายณ์ และ พังคำ

การเสียอาณาจักรโยนกเชียงแสน

พระเจ้าพรหมสิ้นพระชนม์ประมาณ พ.ศ. ๑๗๒๐ พระเจ้าชัยสิริ ไชยสงครามได้ราชสมบัติประมาณ พ.ศ. ๑๗๒๑

ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันเอง พวกมอญยกทัพใหญ่เข้ามาดักแคว้นโยนก พระเจ้า
ชัยวรมันเห็นเหตุกลางทางเสีย จึงเสด็จมาทางใต้ มาตั้งมั่นที่เมืองแปบ จึงหนีเอาตัวโยนกเชียงแสน หรือ
โยนกนาคนครจึงไล่ล่าลง

พระเจ้าชัยวรมันคน คือ บรรพบุรุษของสมเด็จพระรามาธิบดี ๑ (พระเจ้า
อู่ทอง) ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา

การอพยพจากภาคเหนือของแหลมสุวรรณภูมิเข้าสู่ภาคกลาง ภาคใต้

ตลอดแหลมสุวรรณภูมิ

ภายหลังที่อาณาจักรโยนกเชียงแสน (หรือโยนกนาคนคร) เสียให้แก่พวก
มอญแล้วนั้น พวกคนไทยก็อพยพหนีลงมาเป็นสาย ๆ

๑. พวกไทยในนครชัยปราการ พระเจ้าชัยวรมันพาผู้คนหนีลงมาทาง
ตะวันตกของสุโขทัย แล้วลงมาทางใต้ และต่อมาได้อพยพลงไปถึงนครปฐมก็มี

๒. คนไทยในชัยบุรี เคลื่อนย้ายลงมาทางตะวันออกของสุโขทัย แล้ว
ไปตั้งมั่นอยู่ที่เมืองบางยาง (สันนิษฐานว่าเป็นเมืองหล่มสักในปัจจุบัน) และ
บริเวณลุ่มแม่น้ำป่าสัก

๓. คนไทยในชัยนารายณ์ อพยพลงมาอยู่ในบริเวณแคว้นสุวรรณภูมิ
ของขอม ตั้งมั่นอยู่ที่เมืองอู่ทอง

๔. คนไทยในพังคำ อพยพลงมาอยู่ในแคว้นอโยธยาของขอม ตั้งมั่น
อยู่ที่เมืองตรังศรี (อยู่ในแถบเมืองกำแพงเพชรในปัจจุบัน)

เนื่องจากเวลานั้นขอมยังมีอำนาจปกครองดินแดนที่ชาวไทยอพยพลงมาตั้งมั่น
พวกชาวไทยที่อพยพลงมาในชั้นแรก จึงต้องยอมอยู่ใต้อำนาจขอมไปก่อน ต่อมา
ขอมหมดอำนาจลง ไทยกล้าแข็งขึ้นจึงสามารถคงความเป็นอิสระพ้นจากอำนาจขอมได้

บทที่ ๖

การตั้งกรุงสุโขทัย

ไทยในสมัยกรุงสุโขทัยอพยพลงมาจากอาณาจักรโยนกเชียงแสนนั้น ไท้แยกย้ายกัน
อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำป่าสัก เนื่องจากเป็นผู้มาใหม่จึงยอมอยู่ใต้อำนาจของขอมซึ่ง
เป็นใหญ่อยู่ในดินแดนแถบนั้น ต่อมาเมื่ออาณาจักรน่านเจ้าแตก พวกไทยในน่านเจ้า
ถอยร่นลงมา จึงได้ก่อตั้งชุมชน และเริ่มทำการต่อสู้กับขอม ไม่ยอมให้ขอมบังคับ
ไต่กิ่งแต่ก่อน

จากศิลาจารึกทวศรัสม ไท้หลักฐานว่า ดินแดนแถบนี้อยู่ในอำนาจของขอม
มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองละโว้ (ลพบุรี) ขอมตั้งชนนางช่อ ไชยธรรมาพงษ์ มาเป็น
ผู้สำเร็จราชการอยู่ในดินแดนที่เป็นสุโขทัยในปัจจุบัน ส่วนหัวหน้าของพวกคนไทย
ในครั้งนั้น ช่อ "พ่อขุนศรีนาวนำถม" ต่อมาพ่อขุนศรีนาวนำถมตาย พ่อขุนบาง
กลายท้าว เจ้าเมืองบางยาง และพ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด (อาจจะเป็นเมือง
เพชรบูรณ์ปัจจุบัน) ได้รวมกำลังกันยกกองทัพมาตีเมืองสุโขทัย เมื่อประมาณ พ.ศ.
๑๘๐๐ พวกขอมสู้ไม่ไหวต้องหนีไป

เมื่อสุโขทัยได้แล้ว ราษฎรก็พร้อมใจกันยก "พ่อขุนบางกลายท้าว"
ขึ้นเป็นกษัตริย์ครองเมืองสุโขทัย ทรงพระนามว่า "พ่อขุนศรีธำมธรราช" ^๑
ประกาศตั้งกรุงสุโขทัยเป็นอิสระ ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ราชวงศ์สุโขทัย

อาณาเขตสุโขทัย

อาณาเขตสุโขทัยเมื่อแรกตั้งเป็นอิสระนั้น เป็นอาณาจักรเล็ก ๆ มีอาณาเขต
บริเวณแม่น้ำโขง ยม และน่าน มีเมืองสำคัญเพียง ๒ เมือง คือ สุโขทัย และ
เชลียง มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	จก	เมืองแพะ
ทิศตะวันตก	จก	เมืองตาก
ทิศตะวันออก	จก	ลุ่มแม่น้ำยาลัก
ทิศใต้	จก	เมืองพระบาง (นครสวรรค์ในปัจจุบัน)
เพือนบ้านที่สาครญมตงน		

ทิศเหนือ เป็นอาณาเขตของ “พญาเมงราย” กษัตริย์ราชธานีอยู่ท่งเชียงราย
ซึ่งต่อมาย้ายราชธานีลงมาอยู่ ณ เมืองเชียงใหม่

ทิศตะวันตก เป็นอาณาเขตของ “ขุนสามชน” เจ้าเมืองฉอด

ทิศตะวันออก เป็นเมืองเวียงจันทน์ และหลวงพระบาง

ทางใต้ เป็นอาณาเขตของขอม กษัตริย์ราชธานีอยู่ท่งเมืองละโว้

อาณาเขตของกรุงสุโขทัย ได้ขยายกว้างขวางที่สุดในรัชสมัยของ
พ่อขุนรามคำแหง มีอาณาเขตดังนี้ คือ

ทิศเหนือ ขยายอาณาเขตไปจรดกับอาณาเขตไทยล้านนา ทิศ
ใต้

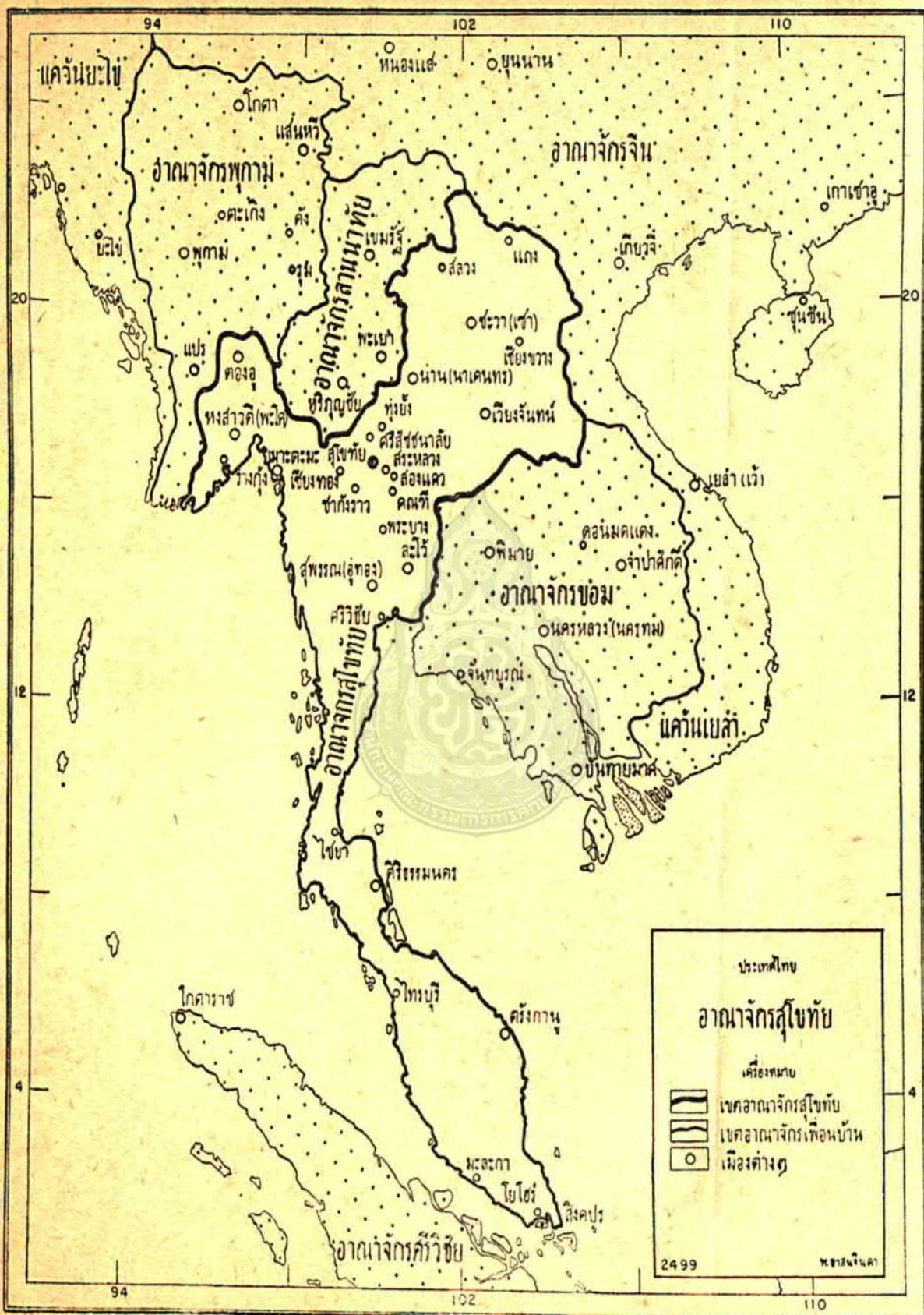
ทิศตะวันออก เมืองแพะ น่าน หลวงพระบาง เวียงจันทน์

ทิศตะวันตก ไทหัวเมืองมอญทั้งหมด ตลอดไปจนถึงหงสาวดี

ทิศใต้ ตลอดแหลมมลายู

สุโขทัยเป็นเอกราชอยู่ประมาณ ๑๐๐ ปีเศษ ลัทธิขงจื๊อเป็นประเทศราช
ขึ้นอยู่กับกรุงศรีอยุธยา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๒๐ ในแผ่นดินพญาไสลือไทย
หลังจากนั้นตกเป็นประเทศราชขึ้นกับกรุงศรีอยุธยาต่อมาเป็นเวลาประมาณ ๕๐ ปี

ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ แห่งกรุงศรีอยุธยา ได้โปรดให้
รวมกรุงสุโขทัยเข้ากับกรุงศรีอยุธยา นับแต่นั้นมา กรุงสุโขทัยก็ขึ้นเป็นส่วนหนึ่ง
ของกรุงศรีอยุธยา

กษัตริย์นครองกรุงสุโขทัย

ในตำนานเก่า ๆ เรียกกษัตริย์ของกรุงสุโขทัยว่า “พระร่วง” แท้จริงแล้ว คำว่า “ร่วง” เป็นคำไทยโบราณ ซึ่งมีความหมายตรงกับคำว่า “รุ่ง” ในภาษาไทย ปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ตาม คำว่า “พระร่วง” มีท่านผู้รู้ได้ให้ข้อสันนิษฐานไว้ ๓ ประการ คือ

๑. เป็นนามที่เรียกกษัตริย์ทุก ๆ พระองค์ที่ครองกรุงสุโขทัย
๒. เป็นคำที่ประชาชนถวายเป็นพระนามเฉพาะของพระเจ้าราม คำแหง ผู้ทรงเป็นกษัตริย์ที่มีอำนาจและ ทรงบุญญาธิการ มาก ยิ่ง กว่ากษัตริย์องค์ใด ๆ ในกรุงสุโขทัย
๓. เป็นพระนามของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ซึ่งเป็นปฐมกษัตริย์ และเป็นสมัยที่เริ่มก่อร่างสร้างประเทศ เปรียบประหนึ่งเวลารุ่งอรุณฉะนั้น

พระเจ้าแผ่นดินของกรุงสุโขทัย

พระเจ้าแผ่นดินที่ครองกรุงสุโขทัยมีหลายพระองค์ ที่สำคัญ คือ

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ปฐมกษัตริย์ของกรุงสุโขทัย ครองราชย์เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๐๐ แต่ระสรวรรคโดยใดไม่ปรากฏหลักฐาน ในรัชกาลนี้เราทราบเรื่องราวต่าง ๆ ของพระองค์น้อยมาก อาศัยหลักฐานจากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงทำให้เราทราบว่า ทรงมีพระมเหสีชื่อ พระนางเสือง มีโอรสด้วยกัน ๓ องค์ องค์ใหญ่สืบพระชนมเมอของทรงพระเยาว์ องค์กลางทรงพระนามว่า บาลเมือง ได้เสวยราชย์ต่อจากพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ องค์ที่ ๓ คือ พ่อขุนรามคำแหง ซึ่งได้เสวยราชย์ต่อจากพ่อขุนบาลเมือง ในสมัยขุนศรีอินทราทิตย์นั้น พ่อขุนรามคำแหงได้ทำศึกกับขุนสามชน เจ้าเมืองฉะเชิงเทรา ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก

แต่กรุงสุโขทัยเริ่มก่อสร้างตัวใหม่ ๆ กำลังรพลงไม่มาก ฉะนั้นเมื่อออกสู้รบกับข้าศึก
จึงเกือบพ่ายแพ้ แต่ด้วยความสามารถของพระเจ้ารามคำแหง โอรสองค์น้อย
เข้าชนช้างชนะชนสามชน กองทัพเมืองฉะเชิงเทราต้องพ่ายกลับไป

พระเจ้ารามคำแหงมหาราช ครองราชย์เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๒๑
รัชกาลของพระองค์ยาวนานถึง ๔๐ ปี ไม่เพียงแต่จะครองราชสมบัติยาวนานเท่านั้น
พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถในทางการปกครอง ทรงเป็นนักการปกครอง ที่
สามารถ ทำให้ประเทศเจริญทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ สถาปัตยกรรม
หรือความร่มเย็นเป็นสุขของราษฎร

พระเจ้ารามคำแหงทรงเป็นนักการเมตตาต่อพสกนิกร ทรงผูกมิตรกับประเทศเพื่อน
บ้านใกล้เคียง เช่น เป็นมิตรกับพระยาเมธวราช พระยาจำเมือง กับมอญ และจีน
 เป็นต้น

ทรงมีพระจริยาวัตร ทนทาน คบ มีความกตัญญูและจงรักภักดีต่อ
พระราชบิดา พระเชษฐาของพระองค์

ทรงเป็นนกรบ ที่สามารถ เมื่อขึ้นษาเพียง ๑๔ ปี ก็สามารถชนช้าง
ชนะชนสามชน เจ้าเมืองฉะเชิงเทรา

ทรงเป็นขุนพล ของกรุงสุโขทัย ความเป็นนกรบของพระองค์ ครอบ
ไปถึงนานาประเทศ ฉะนั้นเมื่อทรงเป็นกษัตริย์จึงสามารถขยายพระราชอาณาเขต
ของกรุงสุโขทัยไปได้กว้างใหญ่ไพศาล

ทรงเป็นนักปราชญ์ ที่เล็งเห็นการณ์ไกล ทรงประพันธ์อักษรไทยและ
โปรดให้จารึกเรื่องราวของกรุงสุโขทัยไว้บนหลักศิลา

ความเจริญรุ่งเรืองในต่าง ๆ ของกรุงสุโขทัย ส่วนใหญ่เกิดขึ้นใน
รัชสมัยของพระองค์ ดังนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะถวายพระนามพระองค์ว่า พระเจ้า
รามคำแหงมหาราช และทรงเป็นมหาราชองค์แรกของประเทศไทย

พระเจ้าเลอไทย เป็นโอรสของพระเจ้ารามคำแหง ขนครองราชย์เมื่อ
 พ.ศ. ๑๘๖๐ พระองค์ไม่ทรงเข้มแข็งเหมือนพระราชบิดา เป็นเหตุให้หัวเมือง
 ประเทศราชพากันกระด้างกระเดื่อง ไม่อ่อนน้อมดังแต่ก่อน แต่พวกหัวเมืองชั้นใน
 และชั้นนอกยังคงเป็นปรกติ ในรัชกาลนี้มีเหตุการณ์สำคัญ คือ

๑. พระเจ้าอุทองซึ่งปกครองดินแดนทางใต้ ประกาศตั้งกรุงศรีอยุธยา
 เป็นอิสระ ใน พ.ศ. ๑๘๘๓ กรุงสุโขทัยไม่สามารถจะปราบปรามได้

๒. ทรงสร้างเมืองซากังราว (กำแพงเพชรฝั่งตะวันออก) เป็นเมือง
 ลูกหลวง คู่กับเมืองศรีสัชนาลัย (สวรรคโลก) ให้โอรสองค์ใหญ่ ทรงพระนามว่า
 พญาธิไทย ครองศรีสัชนาลัย องค์รอง ให้ครองเมืองซากังราว

ใน พ.ศ. ๑๘๘๗ พระเจ้าเลอไทย ประชวรหนัก โอรสทั้งสองพระองค์
 ทวายข่าว ต่างรีบยกกองทัพมาแย่งราชบัลลังก์ ในที่สุดพญาธิไทยมีชัยชนะ
 ขนครองราชสมบัติเป็นรัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงสุโขทัย

พญาธิไทย ครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๑๘๘๗ เมื่อราชาภิเษกแล้วทรงพระนามว่า
 พระเจ้าศรีสุริยพงษ์สรวรมหาธรรมราชาธิราช พระองค์ไม่ทรงเป็นนักรบ แต่
 ทรงเป็นนักปราชญ์

พระราชกรณียกิจสำคัญในรัชกาลนี้ คือ การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา (ก
 ุบายละเอียดในหัวข้อ ศาสนาของอาณาจักรสุโขทัยบทต่อไป) การททรงทะนุบำรุง
 พระศาสนา ทำให้ทรงได้รับยกย่องพระเกียรติเป็น “พระมหาธรรมราชา” ก็นน
 ึ่งไ้ชื่อนานพระนามพระองค์อดพระนามท่นวว่า “พระมหาธรรมราชาธิไทย”

ส่วนงานบำรุงบ้านเมืองกานอื่น ๆ ที่สำคัญ คือ

๑. สร้างเมืองสองแคว (พิษณุโลก) เป็นเมืองลูกหลวง

๒. บุรณะเมืองนครชุม(กำแพงเพชรฝั่งตะวันตก)ในสมัยกรุงศรีอยุธยา
ไ้รวมเมืองชากรุง (กำแพงเพชรฝั่งตะวันออก) กับนครชุม (กำแพงเพชรฝั่ง
ตะวันตก) ด้วยกัน เรียกว่า “เมืองกำแพงเพชร”

๓. สร้างถนน ตั้งแต่เมืองศรีษะนาถ ผ่านเมืองสุโขทัย ลงมาถึง
เมืองกำแพงเพชร ถนนนี้ต่อมาเรียกว่า “ถนนพระร่วง”

พญาไสลือไทย เป็นโอรสของพญาสิทธิไชย ครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๑๙๑๙
ในรัชกาลนี้ไ้ทำสงครามกับพระบรมราชาธิราชที่ ๑ ขุนหลวงพะงั่วแห่งกรุง
ศรีอยุธยา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๙๒๐ แต่พ่ายแพ้

อาณาจักรสุโขทัยจึงเสื่อมสภาพ ตกเป็นประเทศราชของกรุงศรีอยุธยา
แต่นั้นมา

บทที่ ๗

การปกครองและวัฒนธรรมของกรุงสุโขทัย

การปกครอง

การปกครองของกรุงสุโขทัยเป็นแบบพ่อปกครองลูก เราจะเห็นได้จากการทำงานของนิคมเรียกพระเจ้าแผ่นดินของตนว่า "พ่อขุน" เช่น พ่อขุนผาเมือง พ่อขุนบางกลางท่าว พ่อขุนรามคำแหง เป็นต้น

พระเจ้าแผ่นดินทำพระองค์เป็นพ่อเมือง ดูแลทุกข์สุขของบรรดาราษฎร ตลอดจนทรงตัดสินคดีด้วยพระองค์เอง ก็จะเห็นได้จากการทำงานของพ่อขุนรามคำแหง โปรดให้เอากระดิ่งไปแขวนไว้ที่หน้าประตูพระราชวัง ถ้าราษฎรคนใดมีความทุกข์ร้อน ก็ให้ส่งกระดิ่งเมื่อทรงได้ยินจะได้โปรดให้เข้าเฝ้า เพื่อกำหนดข้อทุกข์ร้อนของตน

และพระองค์ยังทรงสร้าง พระแท่นมนังคศิลา ซึ่งเป็นหินชนวนขัดมัน กว้างประมาณ ๑.๒๐ เมตร ยาวประมาณ ๑.๖๐ เมตร หนาประมาณ ๓ เซนติเมตร โปรดให้นำพระแท่นไปตั้งไว้กลางคองคาลาทรงปลูกไว้ ในวันธรรมสวนะโปรดให้พระเถระชั้นสูงสุดของธรรมแก่ประชาชน ถ้าไม่ใช่วันธรรมสวนะ พระองค์ก็จะเสด็จประทับว่าราชการแผ่นดินด้วยพระองค์เอง เป็นต้น

การป้องกันพระราชอาณาเขต

ในด้านการป้องกันพระราชอาณาเขตก็นั้น พระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นจอมทัพ ข้าราชการทุกคนต้องเป็นทหาร เมื่อเวลาบ้านเมืองอยู่ในความสงบสุขต่างคนต่างทำมาหากิน บังคับบัญชากันอย่างพลเรือน เมื่อยามเกิดศึกสงครามจึงบังคับบัญชากันอย่างทหาร มีระเบียบวินัย เกล็ดหาพลเมืองขึ้นเป็นกองทัพ ควบคุมกันตามลำดับ พระเจ้าแผ่นดินทรงบัญชากองทัพเอง

การปกครองพระราชอาณาจักร

แบ่งการปกครองเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. หัวเมืองชั้นใน พระเจ้าแผ่นดินทรงบังคับบัญชาปกครองโดยตรง
ได้ถือเอากรุงสุโขทัยเป็นศูนย์กลาง มีเมืองหน้าด่านเรียงรายอยู่ ๔ ทิศ เพื่อบงกัน
ราชอาณาจักร ได้แก่ ศรีสวัสดิ์ อยู่ทางเหนือ สองแคว และสระหลวง (พิศตร)
อยู่ทางทิศตะวันออก ตาก และชากังราว อยู่ทางทิศตะวันตก พระบางอยู่ทางใต้
ระยะทางจากราชธานีถึงเมืองหน้าด่าน เกินภายใน ๒ วัน

ต่อมาเมื่ออาณาจักรของกรุงสุโขทัยขยายกว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง พระองค์ได้จัดการปกครองหัวเมืองชั้นในโดยใช้กรุง
สุโขทัยเป็นราชธานีอยู่กลาง ศรีสวัสดิ์เป็นเมืองลูกหลวง ให้พระมหาอุปราชไป
ครอง หัวเมืองใต้อยู่รายรอบราชธานี เรียกว่า หัวเมืองชั้นใน หัวเมืองห่างไกล
ออกไป เรียกว่า เมืองชั้นนอก หรือเมืองพระยามหานคร ถ้าพลเมืองต่างชาติ
ต่างภาษาชนกับกรุงสุโขทัย ก็เป็นเมืองประเทศราช

๒. หัวเมืองชั้นนอก หรือหัวเมืองพระยามหานคร เมืองเหล่านี้
พระเจ้าแผ่นดินไม่ได้ปกครองโดยตรง ให้เจ้าเมืองปกครองหรือไปรบไต่ชนนางผู้
ใหญ่ไปดูแลปกครอง เมื่อเกิดศึกสงครามต้องยกทัพมาช่วย เมืองเหล่านี้อยู่ห่างไกล
ราชธานีออกไป เช่น เมืองแพร่ ราชบุรี เพชรบุรี ตะนาว แพร่ เพชรบูรณ์
และศรีเทพ เป็นต้น

๓. เมืองประเทศราช เป็นเมืองชั้นของกรุงสุโขทัย พลเมืองเป็นชาว
ต่างชาติต่างภาษา ให้มีกษัตริย์ของตนปกครองโดยอิสระ แต่ชนกับกษัตริย์กรุง
สุโขทัย ในฐานะประเทศราชต้องถวายราชบรรณาการทุกปี เมื่อเกิดสงครามยก
เกณฑ์ทัพมาช่วย เมืองประเทศราชเหล่านี้ เช่น มะละกา ชะโลร์ เมะตะมะ หงสาวดี
 เป็นต้น

ศาสนา

ศาสนาเดิมของคนไทยนั้น สันนิษฐานว่าคงนับถือธรรมชาติบ้าง เชื้อในภูตผี
บ้าง ตามแบบฉบับของคนในสมัยโบราณ แต่เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในแหลมสุวรรณภูมิ
จึงได้รับนับถือพุทธศาสนาแบบมหายานตามอย่างขอมผู้เป็นเจ้าของดินเดิม

ในสมัยพระเจ้าปรักรักรมพาหุ กษัตริย์ลังกาได้ทรงฟื้นฟูพุทธศาสนาแบบเถรวาท
ให้รุ่งเรือง จึงเรียกถือนว่า ลังกาวงศ์

ลทธิลังกาวงศ์ ได้แพร่หลายมายังเมืองมอญ แล้วจึงเข้ามาสู่ประเทศไทย
เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๐๐ ได้มีพระภิกษุไทยเป็นจำนวนมาก ได้ศึกษาลัทธิศาสนา
ในลังกา แล้วด้วยความเป็นลังกาวงศ์ เมื่อกลับมาได้ทูลกระซังสมเด็จพระสังฆราชที่เมือง
นครศรีธรรมราช เป็นแห่งแรก ดังนั้นพระพุทธรูปศาสนาที่ลัทธิลังกาวงศ์จึงได้แพร่
หลายอยู่จนครครัทธิธรรมราชก่อนตอน ๆ เมื่อพระเจ้าวรมคำแห่งเสียมไปนครศรี-
ธรรมราช ทรงเลื่อมใสศรัทธา จึงได้รับพระพุทธรูปศาสนาที่ลัทธิลังกาวงศ์มาประดิษฐาน
ณ กรุงสุโขทัย ทั้งยังได้เจริญทางพระราชไมตรีกับเมืองลังกา พระพุทธรูปศาสนา
ในเมืองไทยจึงเป็นลังกาวงศ์ตั้งแต่บัดนั้น และลัทธิลังกาวงศ์นี้ก็เป็นต้นเดิมของ
มหานิกายในทุกวันนี้

ต่อมาในรัชกาลพญาลิไทย ทรงทะนุบำรุงพระพุทธรูปศาสนาเป็นอันมาก โปรดให้
นิมนต์สมเด็จพระมหาสงฆ์พระเถระจากลังกามาเป็นสังฆราชในกรุงสุโขทัย จัดแบบ
สังฆมณฑลเหมือนอย่างในลังกา ทรงแบ่งพระสงฆ์ออกเป็น ๒ คณะ คือ

๑. ความวาส คือ พวกที่เล่าเรียนพุทธวินัยพระไตรปิฎกอยู่ภายในเมือง
๒. อรัญวาส คือ พวกที่เล่าเรียนทางวิปัสสนา ต้องการความสงบเงียบ

มักอยู่ในป่า

พญาลิไทยทรงเลื่อมใสในพระพุทธรูปศาสนาอย่างนัก ทรงศึกษาพระไตรปิฎกแตกฉาน
พระองค์ทรงตั้งราชสมบัติออกผนวชเป็นภิกษุชั่วคราวใน พ.ศ. ๑๙๐๔ การผนวช
ชั่วคราวของกษัตริย์ไทยจึงได้คนเค้ามายาจากการเสด็จออกผนวชของพระองค์ นอกจาก

นบยंत्रทรงแต่งหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเล่มหนึ่ง คือ ไตรภูมิพระร่วง หรือ
 “ไตรภูมิกลา” หนังสือเล่มนี้นับเป็นหนังสือของไทยที่แต่งก่อนเรื่องอื่น ๆ ทั้งหมด
 นอกจากคัมภีร์อารัก

ในรัชสมัยพญาลิไทยนเอง สังก่อสร้างเนืองในพุทธศาสนา เช่น วัดวาอาราม
 ต่าง ๆ พระสถูปเจดีย์ การขุด และหล่อพระพุทธรูป ตลอดจนการสร้างรอย
 พระพุทธรูปที่ก่อให้เกิดขึ้นอย่างมากมาย

วัด

วัดพระมหาธาตุ เป็นวัดสำคัญของสุโขทัย ตั้งอยู่กลางเมืองสุโขทัย บริเวณ
 วัดกว้างขวางใหญ่โต อยู่ในบริเวณพระราชวังของพระเจ้าแผ่นดินซึ่งครองกรุงสุโขทัย
 เช่นเดียวกับวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่กรุงเทพฯ วัดนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป
 สำคัญ คือ “พระศรีศากยมุนี” วัดนี้ได้รับการก่อสร้างเพิ่มเติมหลายครั้ง มีวิหาร
 เจดีย์ใหญ่น้อยมาก แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์มาก เพราะถูกคนชักทำลายอยู่เสมอ
 สิ่งสำคัญยังคงเหลืออยู่ในบริเวณวัดคือ พระมหาธาตุเจดีย์ นับเป็นเจดีย์ทรงงาม
 แบบสุโขทัยแท้ ๆ และนิยมสร้างกันในเฉพาะสมัยสุโขทัยเท่านั้น

วัดอื่น ๆ ที่สร้างในสมัยสุโขทัยมีอยู่จำนวนมาก เช่น วัดพระพิฆเนศวร วัด
 พระพิฆเนศวร วัดศรีชุม วัดเชตุพน และวัดขามมะม่วง ซึ่งเป็นวัดที่ประทับของสมเด็จพระ
 พระมหาธรรมราชา วัดต่าง ๆ เหล่านี้รัตนโกสินทร์หักพัง เป็นวัดร้างไปแทบทั้งสิ้น
 แต่อย่างไรก็ดี คงเหลือร่องรอยของศิลปะกรุงสุโขทัยให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้า

รอยพระพุทธรูป ทำด้วยศิลา มีเรื่องราวปรากฏในคัมภีร์อารักว่า พญาลิไทย
 โปรดให้ราชบุตรไปพิมพ์มากรอยพระพุทธรูปที่เขาสุมนภู ในลังกาที่ขุด แล้ว
 สร้างตามแบบรอยที่พิมพ์มา เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๐๒ เมื่อสร้างเสร็จแล้ว
 โปรดให้นำไปประดิษฐานไว้ที่ภูเขาแห่งหนึ่งทางทิศตะวันตก ของเมืองสุโขทัย ทรง
 เปลี่ยนชื่อภูเขาแห่งนั้นว่า “เขาสุมนภู” เหมือนอย่างในลังกา รอยพระพุทธรูปที่

เป็นที่เคารพสักการะของพระมหากษัตริย์ในกรุงสุโขทัยต่อมาทุกรัชกาล พญาไธสถ์ไทย
พระราชโอรสของพญาไธสถ์ไทยทรงเลื่อมใสมาก ถึงกับชวนพวกชาวเมืองชนของกรุง
สุโขทัยเกือบทุกเมืองไปนมัสการ ในเวลาที่น่าชาวเมืองชนนมัสการนั้น ได้ตั้งแท่น
ถนนจากเมืองสุโขทัยไปยังภูเขาสูงกันอย่างงดงาม ในเวลากลางคืนจุดประทีปโคมไฟ
สว่างไสว มีมหรสพครึกครื้น ในปัจจุบันรอยพระพุทธรูปที่ประทับประดิษฐานอยู่ใน
มณฑปในวัดพระพิทักษ์ทอง สุโขทัย

พระพุทธรูป พระพุทธรูปที่สำคัญในสมัยสุโขทัยมีดังนี้

พระพุทธรูปสี่องค์ ตามตำนานกล่าวว่า พระเจ้ากรุงลังกาพระองค์หนึ่งสร้างชน
ไว้ ต่อมาเจ้านครศรีธรรมราชไปขอมาถวายพระเจ้ารามคำแหง เป็นพระพุทธรูป
สำคัญที่พระมหากษัตริย์กรุงสุโขทัยทรงบูชามาทุกรัชกาล เมืองกรุงสุโขทัยตกเป็น
เมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (พระเจ้า) ได้เชิญเชิญลงมา
ไว้ที่อยุธยา ประดิษฐานอยู่ไต่ไม่นาน พระมหาเถรศรีศุภบาลขอให้พระญาณดิลก
ผู้เป็นบุตรไปไว้เมืองกำแพงเพชร หลังจากนั้นพระพุทธรูปสี่องค์ได้ถูกไปอยู่เมืองเชียงใหม่
และเชียงใหม่มากระทั่งถึง พ.ศ. ๒๒๐๕ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช เสด็จไปตั้ง
เชียงใหม่ได้ โปรดให้เชิญพระพุทธรูปสี่องค์มากรุงศรีอยุธยา ประดิษฐานไว้ ณ วัด
พระศรีสรรเพชญ์ เมืองกรุงศรีอยุธยาแตกใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ชาวเชียงใหม่เชิญเชิญ
พระพุทธรูปสี่องค์ไปไว้เชียงใหม่ ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ กรมพระราชวังบวร
มหาสุรสิงหนาทได้โปรดให้เชิญลงมากรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๘ ในปัจจุบัน
พระพุทธรูปสี่องค์ ประดิษฐานอยู่ ณ พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
ได้เชิญเชิญออกไปประชาชนสงฆ์ในวันสงกรานต์ทุกปี

พระพุทธรูปสี่องค์ในเชียงใหม่มี ๒ องค์ องค์หนึ่งอยู่ที่เชียงใหม่ ซึ่งชาวเมือง
เรียกกันว่า พระสี่องค์ องค์หนึ่งอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช แต่นักโบราณคดี

สันนิษฐานว่า องค์พระที่นั่งพุทธไสยวรรย เป็นองค์แท้จริง ส่วนอีก ๒ องค์ คือ
 ที่เมืองเชียงใหม่และที่เมืองนครศรีธรรมราชนั้น เป็นแบบอื่น ไม่ใช่พระพุทธรูปแบบ
 ดังที่ นอกจากนั้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้จำลอง
 พระพุทธรูปทั้งคชนอกหลายองค์ องค์หนึ่ง ประดิษฐานไว้ที่ "ชุมมรนา" พระปฐม
 เจดีย์

พระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ พระศาสดา

พระพุทธรูปทั้ง ๓ องค์นี้ เป็นพระพุทธรูปปฏิมากรที่กลึงงดงาม และประกอบ
 ด้วยพุทธลักษณะอันประเสริฐ เป็นที่สักการบูชา และนับถือกันมาแต่โบราณ พระ
 มหาธรรมราชาธิราช โปรดให้ประชุมช่างเชียงแสน และช่างสุโขทัย หล่อขึ้นเมื่อ
 ประมาณ พ.ศ. ๑๘๐๗ พระพุทธชินสีห์ และพระศาสดา หล่อเสร็จในคราว
 เดียวกัน แต่พระพุทธชินราชนั้น ต้องหล่อหลายครั้งจึงสำเร็จ

พระพุทธรูปทั้ง ๓ พระองค์นี้ ประดิษฐานอยู่ในวิหารวัดพระมหาธาตุ เมือง
 พิษณุโลก มาเป็นเวลา ๔๐๐ ปี ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์
 กรมพระราชวังบวรมหาดคีฬเสด็จ โปรดให้เชิญ พระพุทธชินสีห์ ลงมา
 ประดิษฐานไว้ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๒ ในปัจจุบันนี้ พระ
 พุทธชินสีห์เป็นพระประธานในอุโบสถวัดบวรนิเวศวิหาร

ส่วน พระศาสดา นั้น ในรัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีใบบัญชีลงมา
 วัดกรุงเทพฯ ในครั้งแรกอยู่ที่วัดอ้อช้าง จังหวัดนนทบุรี ต่อมาย้ายมาไว้ที่วัดประค
 คลองบางกอกใหญ่ จังหวัดธนบุรี และวัดสุทัศน์เทพวราราม เป็นลำดับ ต่อมาใน
 รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า พระศาสดากับพระ
 ชินสีห์เคยประดิษฐานอยู่ในพระอารามเดียวกัน จึงโปรดให้สร้างวิหารขึ้นในวัด
 บวรนิเวศ แล้วเชิญเชิญพระศาสดาไปประดิษฐาน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๖

พระพุทธรชินราช เป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงามมาก ประดิษฐานอยู่ใน
พระวิหารใหญ่ วัดพระมหาธาตุ เมืองพิษณุโลก เป็นพระพุทธรูปที่ชาวเมืองเคารพบูชา
มาก ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างวัดเขมรุมพิตร
ไค้โปรดให้ช่างจำลองพระพุทธรชินราช เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ เมื่อสำเร็จเรียบร้อยแล้ว
โปรดให้ประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเขมรุมพิตร และได้ถวายสาย
สะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นพรัตนราชวราภรณ์ เป็นพทธบูชา

พระศรีสากยมุนี เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ ใหญ่ที่สุดที่มีในประ-
เทศไทย หล่อในสมัยสุโขทัย ะเป็นในรัชกาลใดไม่ปรากฏชัด เดิมเป็นพระประธานอยู่
ในวิหารหลวงวัดมหาธาตุ เมืองสุโขทัย ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธ-
ยอกฟ้าฟ้าโลก รัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดให้อัญเชิญลงมากรุงเทพฯ
ในบัดนี้ประดิษฐานเป็นพระประธานในพระวิหารวัดสุทัศน์เทพวราราม

สัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ

เมื่อตั้งกรุงสุโขทัยขึ้นในครั้งแรกนั้น กินแดนใกล้เคียงกรุงสุโขทัย เป็นที่อยู่
ของพวกไทยด้วยกัน แต่ได้แยกย้ายเป็นอิสระมีโคกขนกบุงสุโขทัย

ทางภาคเหนือ มีพญาเมงราย และพญาเงาเมือง เจ้าเมืองพะเยา ทางทิศ
ตะวันตกมีขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด ในรัชสมัยพ่อขุนศรีธนาพรทศยไค้ทำสงคราม
กับขุนสามชน ต่อมาในรัชสมัยพระเจ้ารามคำแหง ทรงมุ่งแต่จะปราบปรามพวกขอม
แต่ฝ่ายเดียว และจะขยายเขตแดนสุโขทัยลงไปทางใต้ ดังนั้นจึงทรงทำไมตรีกับพวก
ไทยทางเหนือด้วยกัน เช่น ไค้เสด็จไปช่วยพญาเมงรายสร้างเมืองเชียงใหม่เป็น
ราชธานี ส่วนพวกคนไทยอื่น ๆ เช่น อู่ทอง ตรีขันธ์ นครศรีธรรมราช เป็นต้น
เมื่อเห็นว่าสุโขทัยเข้มแข็ง ก็ยอมเข้าร่วมอยู่ในอาณาจักรเดียวกัน ยอมรับขนบธรรมเนียม
สุโขทัยทุกประการ ดังนั้นอาณาจักรสุโขทัยจึงไค้ขยายอำนาจลงไปจนถึงแหลมมลายา

เป็นไมตรีกับจีนในพ.ศ. ๑๘๒๕ พระเจ้าหงวนตี้โจวฮ่องเต้ (กุกุโยลช่าน) แต่งทูตมาเจริญไมตรีกับไทย ท่อม้าพระเจ้ารามคำแหงยอมรับไมตรีกับจีน ใ้ส่งทูตไปติดต่อกับจีนถึง ๒ ครั้ง ในพ.ศ. ๑๘๓๗ และ พ.ศ. ๑๘๔๓ การติดต่อกับจีนได้นำช่างจีนมาช่วยสอนการทำเครื่องถ้วยชามเพิ่มเติม การทวเครื่องถ้วยชามนั้นคนไทยรู้จักทำมาบ้างแล้ว ช่างจีนใ้สอนให้ดีขึ้น ทงเตาเผาชนบทเมืองสุโขทัย และศรีสัชนาลัย การทำเครื่องถ้วยชามนั้นทำเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ ถึงกับส่งไปขายประเทศใกล้เคียง เครื่องถ้วยชามที่ทากันในสมัยสุโขทัย ในยุรยุ้นนั้นเรียกกันว่า “เครื่องสังคโลก”

เป็นไมตรีกับมอญ ในรัชสมัยพระเจ้ารามคำแหง มะกะโทเจ้ามาพองพระบรมโพธิสมภาร และต่อมาได้ตั้งตัวเป็นใหญ่ในเมืองมอญ พระเจ้ารามคำแหงทรงสนับสนุน มะกะโทระลอกถึงพระคณทศเคยชัยเลียง จึงแต่งทูตเชิญพระราชสาส์นและเครื่องบรรณาการมาถวายขอเป็นทพ พระเจ้ารามคำแหงใ้ทรงรับบรรณาการและใ้พระราชทานนามมะกะโทว่า “พระเจ้าฟารว” กงนทพเมืองมอญตลอดไปจนถึงหงสาวดี จึงนับเข้าเป็นประเทศราชของกรุงสุโขทัย

เมื่อสิ้นรัชสมัยของพระเจ้ารามคำแหง พระเจ้าแผ่นดินองค์ต่อมาไม่เข้มแข็ง เมืองต่าง ๆ ที่เคยเป็นไมตรี ตลอดจนประเทศราชใ้พากันกระด้างกระเดื่องเอาใจออกหาก กงเหลือเพียงทพเมืองชนนอก และชนไน ท่อม้าในรัชสมัยพญาไ้สโลไทย กรุงสุโขทัยกลันอสรภาพ เมื่อประมาณ พ.ศ. ๑๘๒๐

ความเจริญทางด้านภาษาและอักษรไทย

เมื่อชาวไทยใ้พยพลงมาจากดินเดิม มาตั้งภูมิลำเนาติดต่อกับอาณาจักรขอมมอญ ก็ใ้ใ้ใช้อักษรตามแบบมอญด้วย ท่อม้าเมื่อขอมมีอำนาจแผ่มาถึงแดนไทย ไทยจึงหัน

ไปนิยมิใช้อักษรขอม ครั้นเมื่อไทยอพยพลงใต้ เข้ามาอยู่ในเขตขอม จึงได้ใช้ภาษา และตัวอักษรของขอมกันอย่างแพร่หลาย

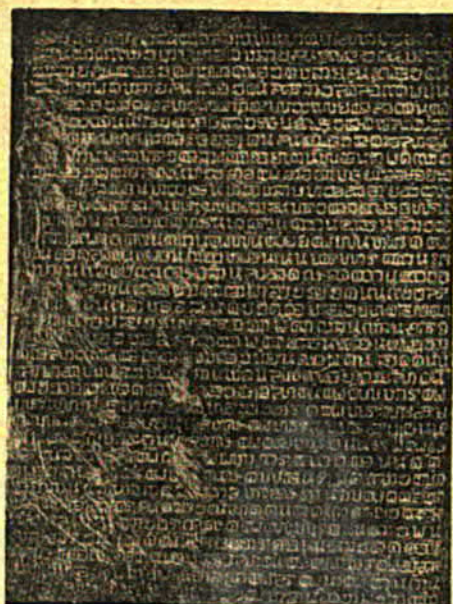
เมื่อไทยเป็นอิสระพ้นจากอำนาจขอมแล้ว เพื่อแสดงความเป็นเอกราชอย่างแท้จริง พระเจ้ารามคำแหงทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้น เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๖ อักษรไทยทรงคคชนน ได้ใช้หลักตามอย่างอักษรคคชนน ซึ่งใช้ในอินเดียน้อยได้ในสมัยโบราณ แบบหนังสือไทยที่พระเจ้ารามคำแหงทรงทงขึ้นแต่เดิมนั้น สระและพยัญชนะเขียนในบรรทัดเดียวกัน ส่วนวรรณยุกต์นั้นมีเพียง ๒ รูป คือ เสียงเอก ซึ่งมีรูปคกงัน คือ และเสียงโทมีรูป ๑ ต่อมาภายหลังมีผู้แก้ไขเอาสระไปใช้ตามแบบอักษรขอม คือ เอาไว้ข้างหน้าบ้าง ข้างหลังบ้าง ข้างล่างบ้าง และข้างบนบ้าง คงที่ใช้ในทุกวันนี้ ส่วนวรรณยุกต์ก็ไคคคเพิ่มเติมขึ้น เพื่อให้การเขียนถูกต้องตรงตามท่อนเสียง

การประดิษฐ์อักษรนี้ ทำให้เราได้เป็นอิสระอย่างแท้จริง มีภาษาและหนังสือของเราเองไม่ต้องยืมจากคนอื่นมาใช้ อักษรไทยที่ประดิษฐ์ขึ้นในครั้งนั้นชาวไทยทั้งมวลได้พากันรับเอาไปใช้ทั้งสิ้น

นอกจากจะทรงประดิษฐ์อักษรไทยแล้ว พระเจ้ารามคำแหงยังโปรดให้จารึกเรื่องราวของพระองค์ และอาณาจักรสุโขทัยลงไว้บนหลักศิลาด้วยตัวอักษรที่ทรงคิดขึ้นใหม่

หลักศิลาจารึกของพระเจ้าขุนรามคำแหง เป็นศิลาสีเทาทำเป็นแท่งสี่เหลี่ยม ขัดเรียบ สูงประมาณ ๑.๑๑ เมตร กว้าง ๔๕ ซม. มีอักษรไทยสมัยสุโขทัยจารึกทั้ง ๔ ด้าน ด้านที่ ๑ เป็นเรื่องเล่าประวัติของพระเจ้ารามคำแหง ตั้งแต่ประสูติจนได้เสวยราชย์ ส่วนอีก ๓ ด้าน เล่าเหตุการณ์การต่าง ๆ ของพระองค์ จนบรรทมแนบ ความสมบูรณ์พูนสุขของกรุงสุโขทัย ตลอดจนบอกเมืองขึ้นของกรุงสุโขทัยด้วย

ใน พ.ศ. ๒๓๗๖ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งยังผนวชอยู่ได้เสด็จออกคชนนไปทางเมืองเหนือ ได้ทรงพบศิลาจารึกนี้ พร้อมทั้งพระแท่นมนังคศิลา

ศิลาจารึก นับว่าเป็นโบราณวัตถุที่มีค่ายิ่งในทางประวัติศาสตร์

เมื่อเสด็จกลับกรุงเทพฯ ใ้ไปรคให้ชลอมารุงเทพฯ ทรงพยายามอ่านข้อความใน
ศิลาจารึกไค้โดยตลอด แต่มิบังค้ำททรงอ่านผิดไปบ้าง ต่อมาศาสตราจารย์อรรถ
เชเกส ใ้พยายามอ่านจนไ้ความตลอดหมด

นอกจากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงแล้ว ยังมีศิลาจารึกของพญาลิไทย
ศิลาจารึกของพญาลิไทยมีทั้งภาษาไทย มคอ และขอมบอกเล่าเรื่องราว ทั้ง แ่พระองค์
เสด็จออกจากเมืองศรีสัตนาไล้ไปปราบดาภิเษกในสุโขทัย เมื่อ พ.ศ. ๑๘๙๐ แล้ว
ทรงราชาภิเษกเป็นพระเจ้าแผ่นดิน พระราชพิธีบรมมหาสามสังฆราช และเรื่องท
พระองค์ทรงผนวช ศิลาจารึกนเกมประภิชฐานไว้ ณ วัดขำมะม่วงในสุโขทัย ต่อมา
ผู้เก็บมารวบรวมไว้ทเนนปราสาทในกำแพงเมืองสุโขทัย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เมื่อครั้งทรงผนวช ใ้เสด็จออกไปเมืองเหนือทรงพบเข้า พร้อมกบศิลาจารึกของ
พ่อขุนรามคำแหง จึงไปรคให้นวลงมารุงเทพฯ ศิลาจารึกเหล่านี้เรียกกันว่า “ศิลา
จารึกวัดขำมะม่วง”

นอกจากศิลาจารึกทั้ง ๒ นั้นแล้ว ยังมีศิลาจารึกวัดศรีชุม ศิลาจารึกพบใน
พ.ศ. ๒๔๓๐ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ผู้พบคือ พลโท พระยา
สโมสรวรรพการ พบอยู่ในอุโมงค์วัดศรีชุม จารึกลงไว้บนแผ่นหินชนวน ศิลาจารึก
ทั้งถาวรมาน บัรบนเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หลัศิลาจารึกเหล่านี้
เป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเราสามารถระคนความเกยวกับความเป็นไป
ของภาษา และวัฒนธรรมในสมัยกรุงสุโขทัยไ้เป็นอย่างดี จึงกล่าวไ้ว่าเป็นโบราณ
วัตถุที่มีค่ายิ่งของชาติไทย

การค้าและอุตสาหกรรม

การค้าและอุตสาหกรรมของกรุงสุโขทัยรุ่งเรืองมากที่สุด ในรัชสมัยพ่อขุนราม-
คำแหง พระองค์ทรงส่งเสริมการค้าขายให้เดินไปโดยเสรี การค้าระหว่างเมืองต่อ

เมืองคำเนินไปโดยสะดวก ไม่มีการเก็บภาษีจังกอบ (การเก็บภาษีเมื่อขนส่งสินค้าผ่าน
 ค่าน) การค้าขายภายในเมืองหนึ่งๆ นั้น มีตลาดประจำอยู่ในที่ชุมนุมชน เรียกว่า
 “ตลาดปสาน” ส่วนการค้ากับต่างประเทศมีหลักฐานว่า ได้มีการค้าสำเภา
 มีการติดต่อกับจีนและญี่ปุ่น สินค้าไทยที่ส่งไปขายต่างประเทศ โดยมากเป็นผลผลิตที่
 ได้จากการเพาะปลูกและพืชผลในบ้านเมือง ไม้แก่น ข้าว พริกไทย น้ำตาล สินค้า
 นอกรากัน ยังมี เกลือสินเธาว์ ตะกั่ว ฝ้าย และงาช้าง ส่วนสินค้าจากอุตสาหกรรม
 ภายในบ้านเมืองไม้แก่น เครื่องสังคโลก ซึ่งนอกรากันทำเป็นเครื่องถ้วยชามแล้วยัง
 ทำเป็นขลุ่ยขลุ่ยดอกไม้ กาน้ำ ตักดา โอง สิ่ง และอื่นๆ มีทั้งสินค้าเคลือบนายาสีขาว
 อมเหลือง และเขียวใช้กา เครื่องสังคโลกที่ไทยทำได้ก็เท่าเทียมฝีมือช่างจีนที่เข้ามา
 เป็นครูสอน ได้จำหน่ายใช้กันในเมืองอย่างแพร่หลายและจำหน่ายไปยังประเทศใกล้เคียง
 เช่น เชียงใหม่ หลวงพระบาง มะริด และตะนาวศรี เป็นต้น

บทที่ ๘

การสถาปนากรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๙๓ จนถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ รวม ๔๑๗ ปี ผู้ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยา คือ สมเด็จพระรามาธิบดี ๑ (พระเจ้าอู่ทอง)

กษัตริย์ปกครองกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีอยู่ ๔๑๗ ปี มีพระนามกษัตริย์ปกครองดังนี้ :-

ราชวงศ์อู่ทอง

๑. พระรามาธิบดี ๑ พระเจ้าอู่ทอง ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๙๓ — ๑๙๑๒ ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์นี้

๒. พระรามเมศวร เป็นพระราชโอรสของพระเจ้าอู่ทอง ครองราชย์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๑๙๑๒ อยู่ในราชสมบัติโดยเฉย ๆ ถัดมาราชสมบัติแก่ขุนหลวงพระว่ ขุนหลวงพระว่สิ้นพระชนม์แล้ว จึงได้ครองราชย์อีก ครองครองหลังตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๓๑ — ๑๙๓๘

๓. พระรามราชา เป็นราชโอรสพระรามเมศวร ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๙๓๘ — ๑๙๕๒

ราชวงศ์สุพรรณภูมิ

ปฐมกษัตริย์ คือ ขุนหลวงพระว่ ซึ่งเป็นพี่พระมเหสีของพระเจ้าอู่ทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิกษัตริย์ปกครอง ๑๓ พระองค์ :-

๑. พระบรมราชาธิราชที่ ๑ (พระแก้ว) ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๑๓ —

๑๘๓๑

๒. พระเจ้าทองด้วง เป็นโอรสพระบรมราชาธิราชที่ ๑ อยู่ในราชสมบัติ
ได้ ๗ วัน ถูกพระรามคำแหง โอรสของพระเจ้าอู่ทองกำจัด

๓. พระนครินทรราชาธิราช เป็นราชโอรสพระอนุชาของพระบรมราชาธิราช
ที่ ๑ ครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๑๘๕๒ — ๑๘๖๗

๔. พระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) เป็นพระราชโอรสของ
พระนครินทรราชาธิราช ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๖๗ — ๑๘๘๑

๕. พระบรมไตรโลกนาถ เป็นพระราชโอรสของเจ้าสามพระยา ครอง-
ราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๘๑ — ๒๐๓๑

๖. พระบรมราชาที่ ๓ เป็นพระราชโอรสของพระบรมไตรโลกนาถ
ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๓๑ — ๒๐๓๔

๗. พระรามาธิบดีที่ ๒ (พระเชษฐา) เป็นพระอนุชาพระบรมราชาธิราช
ที่ ๓ ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๓๔ — ๒๐๗๒

๘. พระบรมราชาธิราชที่ ๔ (พระอภัยมณี) เป็นพระราชโอรส
พระรามาธิบดีที่ ๒ ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๗๒ — ๒๐๗๖

๙. พระชัยราชาธิราชกุมาร เป็นพระราชโอรสพระบรมราชาธิราชที่ ๔
ครองราชย์ได้ ๕ เดือน ถูกพระชัยราชาธิราชกำจัด

๑๐. พระชัยราชาธิราช เป็นพระราชโอรสของพระรามาธิบดีที่ ๒
ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๗๗ — ๒๐๘๘

๑๑. พระแก้วฟ้า เป็นพระราชโอรสพระชัยราชาธิราช ครองราชย์
พ.ศ. ๒๐๘๘ — ๒๐๙๑ ก็ถูกขุนวรวงศาธิราชลอบปลงพระชนม์

๑๒. พระมหาจักรพรรดิ (พระเลียบราชา) เป็นพระราชโอรสพระรามาธิบดี
ทรงราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๙๑ — ๒๑๑๑

๑๓. พระมหินทราธิราช เป็นพระราชโอรสพระมหาจักรพรรดิ ทรงราชย์
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๑๑ — ๒๑๑๒ ในแผ่นดินกรุงศรีอยุธยาเสียดเอกราชให้แก่พม่า
เป็นครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๑๑๒

ราชวงศ์สุโขทัย

ปฐมกษัตริย์ คือ พระมหาธรรมราชา ราชวงศ์นี้มีกษัตริย์ปกครอง ๗ พระองค์

๑. พระมหาธรรมราชา ทรงราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๑๒ — ๒๑๓๓

๒. พระนเรศวรมหาราช เป็นราชโอรสของพระมหาธรรมราชา ทรงเป็น
ผู้กรุงศรีอยุธยาให้เป็นอิสระจากพม่า ทรงราชย์เมื่อ พ.ศ. ๒๑๓๓ — พ.ศ. ๒๑๔๘

๓. พระเอกาทศรถ เป็นอนุชาพระนเรศวร ทรงราชย์เมื่อ พ.ศ.
๒๑๔๘ — ๒๑๖๓

๔. พระศรีเสาวภาค เป็นพระราชโอรสพระเอกาทศรถ ทรงราชย์
ใน พ.ศ. ๒๑๖๓ อยู่ในราชสมบัติไม่ถึงหกเดือนสวรรคต

๕. พระเจ้าทรงธรรม เป็นราชโอรสของพระเอกาทศรถ ทรงราชย์
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๖๓ — ๒๑๗๑

๖. พระเชษฐาธิราช เป็นราชโอรสของพระเจ้าทรงธรรม ทรงราช-
สมบัติอยู่ประมาณ ๑ ปี เจ้าพระยาตากโฮมก่อกำจัด ใน พ.ศ. ๒๑๗๒

๗. พระอาทิตย์วงศ์ เป็นพระอนุชาของพระเชษฐา ขึ้นครองราชย์
ใน พ.ศ. ๒๑๗๒ ถูกเจ้าพระยาตากโฮมก่อกำจัด ใน พ.ศ. ๒๑๗๓

ราชวงศ์ปราสาททอง

ปฐมกษัตริย์ คือ พระยาตากสินมหาราช ขึ้นครองราชสมบัติ ทรงพระนามว่า
“พระเจ้าปราสาททอง” ราชวงศ์นี้มีกษัตริย์ปกครอง ๔ พระองค์ คือ

๑. พระเจ้าปราสาททอง ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๗๓ — ๒๑๘๘
๒. เจ้าฟ้าชาย เป็นโอรสพระเจ้าปราสาททอง ครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๑๘๗
ต่อมาใน พ.ศ. ๒๑๘๘ ก็ถูกพระศรีสุนทรธรรมาชาพระเจ้าอา และพระนารายณ์
พระอนุชา ช่วยกันกำจัด
๓. พระศรีสุนทรธรรมาชา เป็นอนุชาของพระเจ้าปราสาททอง ครองราชย์
เมื่อ พ.ศ. ๒๑๘๘ อยู่เพียง ๓ เดือน ถูกพระนารายณ์กำจัด
๔. พระนารายณ์มหาราช เป็นโอรสของพระเจ้าปราสาททอง ครองราชย์
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๑๘๘ — ๒๒๓๑

ราชวงศ์บ้านพลูหลวง

ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์บ้านพลูหลวง คือ พระเพทราชา กษัตริย์ราชวงศ์นี้มี
กษัตริย์ปกครองทั้งหมด ๖ พระองค์ คือ

๑. พระเพทราชา ครองราชย์ใน พ.ศ. ๒๒๓๑ — ๒๒๔๖
๒. ขุนหลวงสรศักดิ์ (พระเจ้าเสือ) ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๔๖ —
๒๒๕๑
๓. พระภูมิเทวราชา (หรือขุนหลวงท่ายสระ) เป็นโอรสของพระเจ้าเสือ
ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๕๑ — ๒๒๗๕
๔. พระเจ้าบรมโกศ เป็นพระอนุชาพระภูมิเทวราชา ครองราชย์ตั้งแต่
พ.ศ. ๒๒๗๕ — ๒๓๐๑

๕. พระเจ้าอัททพร (กรมขุนพรพินิต) เป็นพระราชโอรสพระเจ้า
บรมโกษา ครองราชย์เมื่อ พ.ศ. ๒๓๐๑ อยู่ใต้อุปการะของ
เจ้ากรมขุนอนรักษ์มนตรี แล้วทรงผนวช เมื่อเสวยกรุงถูกกวาดต้อน ไปเมืองพม่า
สิ้นพระชนม์ที่เมืองพม่า

๖. พระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์ (หรือพระเจ้าเอกทัศ) เป็นพระราชโอรส
ของพระเจ้าบรมโกษา ครองราชย์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๐๑ จนถึง พ.ศ. ๒๓๑๐
กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า

พระมหากษัตริย์ที่ครองกรุงศรีอยุธยา มีทั้งสิ้น ๓๓ พระองค์ ของเสีย
อิสรภาพแก่พม่า ๒ ครั้ง คือ ใน พ.ศ. ๒๑๑๒ และ พ.ศ. ๒๓๑๐ เมื่อ
พระเจ้ากรุงธนบุรีทรงกู้เอกราชเป็นผลสำเร็จ

ใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ได้ย้ายราชธานีไปอยู่กรุงธนบุรี รวมเวลาที่กรุงศรีอยุธยา
เป็นราชธานีอยู่ได้ ๔๑๗ ปี.

บทที่ ๙

การปกครองสมัยกรุงศรีอยุธยา

(๑) การขยายอาณาเขต และการรวมอาณาจักรสุโขทัย

เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดี ๑ เสวยราชย์ได้ไม่นานนัก กรุงสุโขทัยเริ่มเสื่อมอำนาจลง เมืองมอญซึ่งมีเมระตะมะเป็นต้น ได้แข็งเมืองต่อกรุงสุโขทัย สมเด็จพระรามาธิบดี ๑ ต้องมาไ้ขยายอาณาเขตทางทิศตะวันออกโดยที่ไ้เขมร ส่วนทางเหนือมีกรณีพิพาทกับสุโขทัย แต่กลับคนเป็นมิตรกันตลอดรัชกาล ในรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๑ (พระเจ้า) ทรงได้อาณาจักรสุโขทัยมาไว้ในอำนาจ และได้ทรงแบ่งอาณาจักรสุโขทัยออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนหนึ่งให้ชนต่อกรุงศรีอยุธยาโดยตรง อีกส่วนหนึ่งให้ชนทวียในราชวงศ์พระร่วงปกครอง แต่ลดฐานะลงมาเป็นประเทศราช ครั้นถึงรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เกิดการวิวาทแย่งชิงราชสมบัติในระหว่างเจ้านายราชวงศ์พระร่วง สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจึงทรงแบ่งอาณาเขตของสุโขทัยออกอีกเป็น ๒ เขต ให้เป็นประเทศราช ชนตรงต่อกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในรัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ทรงรวมอาณาจักรสุโขทัยเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับอาณาจักรอยุธยาได้เป็นผลสำเร็จ

(๒) การปกครองอาณาจักร

วิธีการปกครองของอยุธยาใช้ทั้งแบบแผนวิธีปกครองของอาณาจักรสุโขทัยและของเขมร มาปรับปรุงใช้ การควบคุมคนพลเมืองและทหารใช้อย่างสุโขทัย ส่วนการปกครองในราชธานีตลอดจนราชสำนักนิยมตามเขมร เพราะไทยทางใต้คุ้นเคยกับเขมรยิ่งกว่าไทยทางเหนือ ทั้งได้กรุงเก่ามาไว้ในอำนาจ จึงรับคำราชาธิบายธรรม ตลอดจนครูบาอาจารย์จากเขมรมาสั่งสอนวิชาการอีกด้วย

การปกครองอาณาจักรกรุงศรีอยุธยา มีดังนี้ คือ

ก. การปกครองราชธานี จัดการปกครองโดยแบ่งออกเป็น ๔ เหล่า (หรือ ๔ กรม หรือ ๔ กระทรวง) เรียกว่า “จตุสดมภ์” มี

๑. ขุนเมือง (หรือเวียง) เป็นพนักงานปกครองทั้งทัตและราษฎรให้อยู่เป็นปรกติ มีหน้าที่ปราบปรามโจรผู้ร้าย และลงโทษผู้ผิด

๒. ขุนวัง เป็นหัวหน้าราชการในราชสำนัก และเป็นพนักงานพิจารณาพิพากษาความราษฎร

๓. ขุนคลัง มีหน้าที่เก็บรักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน

๔. ขุนนา เป็นพนักงานดูแลไร่นา และรักษาเสบียงอาหารสำหรับ

พระนคร

ต่อมาในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ได้จัดการแก้ไขวิธีการปกครองบ้านเมืองใหม่ โดยวางหลักการเป็นอย่างเดียวกันทั้งในราชธานีและหัวเมือง โดยจัดแบ่งเป็น ๒ แผนก

๑. การทหารทั้งปวง จัดเป็นแผนกหนึ่ง มี “สมุหกลาโหม” เป็นหัวหน้า

๒. ฝ่ายพลเรือน จัดเป็นแผนกหนึ่ง มี “สมุหนายก” เป็นหัวหน้า ให้เจ้ากระทรวงทั้ง ๔ เป็นจตุสดมภ์รองลงมา กรมเมืองเรียกว่า นครบาล กรมวังเรียกว่า ธรรมาสภการณ กรมคลังเรียกว่า โกษาธิบดี กรมนาเรียกว่า เกษตราธิการ

นอกจากนั้นสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ยังได้ทรงตั้งตำแหน่งยศข้าราชการราชทินนาม ตลอดจนกำหนดศักดินาของข้าราชการ โดยกำหนดว่าผู้มียศชั้นนั้น ๆ มีนาได้กี่ไร่ เช่น พลเรือน ๒๕ ไร่ ขุนนาง ๕๐ — ๑๐๐ — ๑๐๐๐ และ ๑๐,๐๐๐ ไร่ เจ้านายชั้นสูง ๑๕,๐๐๐ — ๒๐,๐๐๐ ไร่ เป็นต้น

ข. กฎมณเฑียรบาล เป็นคำราชประเพณีสำหรับราชสำนัก พระบรมไตร-
โลกนาถเป็นผู้ทรงทงชน กฎมณเฑียรบาลแบ่งเป็น ๓ แผนก คือ

๑. พระตำรา ว่าด้วยแบบแผน เช่นการพระราชพิธีต่าง ๆ
๒. พระธรรมนูญ ว่าด้วยตำแหน่งหน้าที่ราชการต่าง ๆ
๓. พระราชกำหนด เป็นข้อบังคับสำหรับในพระราชสำนัก

ค. การศาล การพิจารณาความไต่พิจารณาแบ่งแยกหน้าที่ออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. การบังคับบัญชาของชน คือการรับฟ้อง พิจารณาคลอคนประวิโม
ลงโทษผู้ผิด เป็นหน้าที่ของข้าราชการไทย

๒. การตรวจสำนวนและตัดสินว่าฝ่ายใดผิดและชดเชยด้วยกฎหมาย เป็น
หน้าที่ของพวกพราหมณ์ซึ่งเชี่ยวชาญพระธรรมศาสตร์ แต่ไม่มีหน้าที่บังคับบัญชา

ง. การปกครองหัวเมือง จัดแบบเกี่ยวกับสี่โขทัย คือ

๑. ศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่กรุงศรีอยุธยาซึ่งเป็นราชธานี

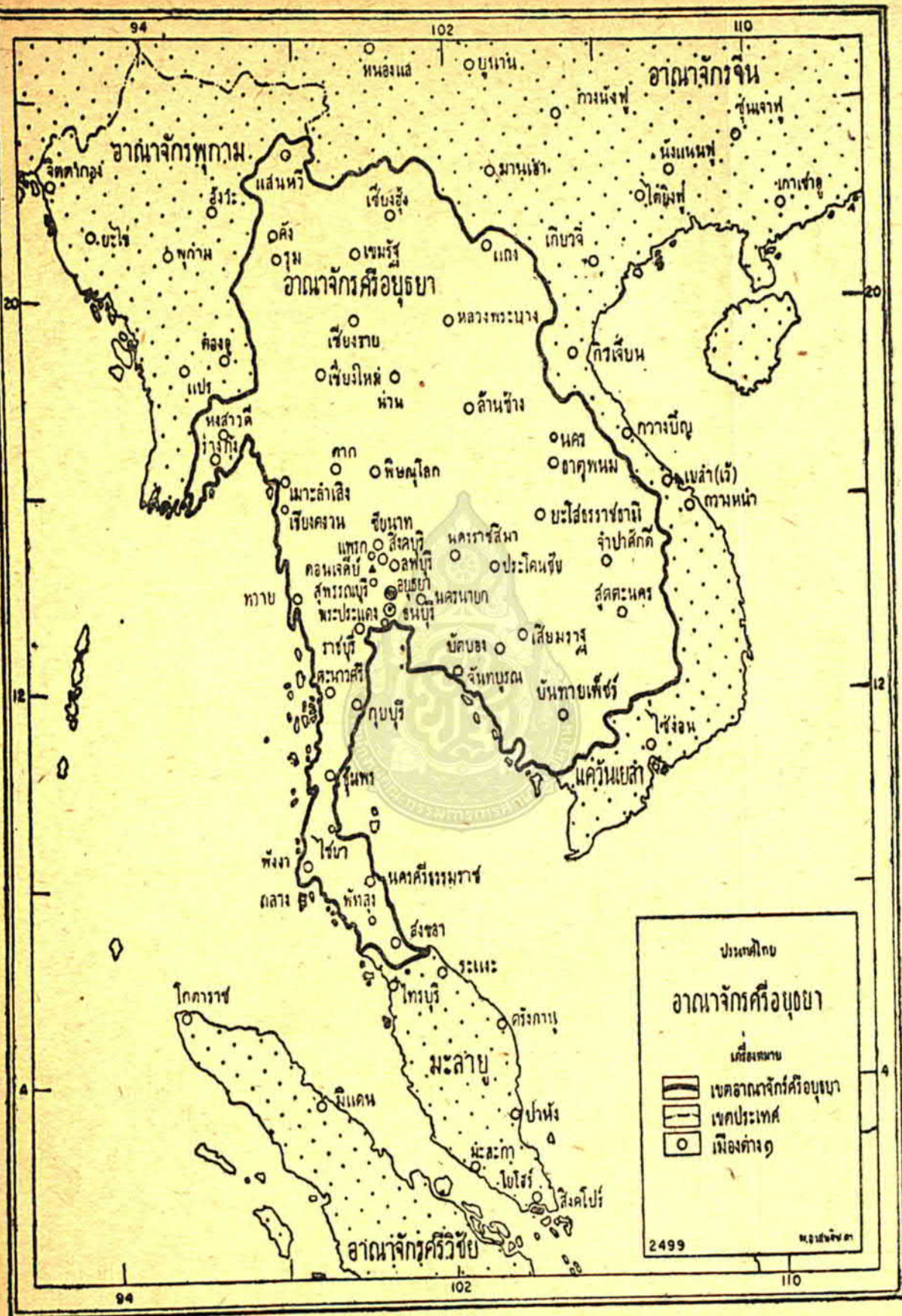
๒. มีเมืองบ่อนปรการด่านชั้นใน สำหรับของกันราชธานี ๔ ทิศ ระยะ

ห่างจากเมืองหน้าด่านใดเกินถึงราชธานีใน ๒ วัน

ทิศเหนือ	คือเมือง	ลพบุรี
ทิศตะวันออก	คือเมือง	นครนายก
ทิศตะวันตก	คือเมือง	สุพรรณบุรี
ทิศใต้	คือเมือง	พระประแดง

ต่อมาปรากฏว่าเมืองบ่อนปรการด่านชั้นในซึ่งของกันราชธานีไม่ได้ กลับเป็นประโยชน์ต่อ
ข้าศึกในการใช้เป็นฐานทัพ ดังนั้นภายหลังจึงเลิกเสียแล้วรบบปรการต่าง ๆ ลง
เสียด้วย

๓. หัวเมืองชั้นใน ราชรบบตามระยะทางคมนาคม เช่น ชลบุรี
ปราจีนบุรี เมืองสิงห์ เมืองแพรว เป็นต้น เมืองใดสำคัญก็ให้เจ้านายไปปกครอง

๔. หัวเมืองชนนอก หรือเมืองพระยามหานคร ไท่แก่เมืองใหญ่ทาง
 ราชธานีออกไป มีเจ้าเมืองปกครอง เช่นเมืองไชยา ไคราบุรี (ไคราช) เมือง
 ถลาง เป็นต้น เมืองพระยามหานครนี้ต่อมาได้ยกเลิกชนชั้นเป็นเมือง เอก โท ทริ
 ตามลำดับขนาดและความสำคัญของเมือง

๕. เมืองประเทศราช ไท่แก่เมืองชน ให้เจ้านายพื้นเมืองปกครอง
 ส่งราชบรรณาการมาถวาย เกณฑ์ผู้คนเลี้ยงอาหารมาช่วยในยามสงคราม เมือง
 ที่เคยเป็นเมืองชนของกรุงศรีอยุธยา เช่น กัมพูชา มะละกา ชัดตาน มอญ เชียงใหม่
 เป็นต้น

บทที่ ๑๐

วัฒนธรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา

ขนบธรรมเนียมประเพณี และศิลป

กรุงศรีอยุธยาตั้งริมแม่น้ำเจ้าพระยา ๑ ทรงตั้งขนบ เป็นประเทศอิสลาม
ตั้งอยู่ในระหว่างอาณาจักรสุโขทัยและเขมร ดังนั้นในชั้นแรกวัฒนธรรมตลอดจน
ศิลปกรรมจึงเป็นของไทยสุโขทัยปนกับเขมร ซึ่งทั้งไทยและเขมรได้รับถ่ายทอดจาก
อินเดีย ศาสนาพุทธมหายาน ศาสนาพราหมณ์ พุทธศาสนาแบบมหายานตามแบบเขมร
และศาสนาพุทธลัทธิลังกาวงศ์ ตามแบบพุกามกันในอาณาจักรสุโขทัย การ
พิจารณาพิพากษาคติ พิธีกรรมต่าง ๆ ตลอดจนขนบธรรมเนียมก็ปฏิบัติตามคัมภีร์
พราหมณ์และประเพณีที่ได้อาจจากอินเดีย เช่น พระธรรมศาสตร์ (ว่าด้วยกฎหมาย
ต่าง ๆ) การถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา การเก็ก การโกนจุก แต่งงาน เสาศพ เป็นต้น
ส่วนการก่อสร้างบ้านเมือง วัดวาอารามต่าง ๆ นั้นโน้มเอียงไปในทางเขมร ตัวอย่าง
เช่น วัดพุทธไสยาสน์ วัดมหาธาตุ วัดสุทัศน์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ๑ ทรงสร้าง หรือควบคุมหา
สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุริยวงศาธิราช การสร้างพระพุทธรูปก็นิยมตามแบบเขมร แต่ต่อมา
ในสมัยหลัง ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปเหล่านั้นได้กลมกลืนกันจนกลายเป็น
ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปของอยุธยาแท้ ๆ

วรรณคดี

วรรณคดีสมัยศรีอยุธยา ได้รับอิทธิพลของวรรณคดีเขมรและจีนเข้าประสม
เป็นอันมาก หนังสือวรรณคดีในตอนนี้ ๆ มักเกี่ยวข้องกับศาสนาและการเฉลิม
พระเกียรติพระมหากษัตริย์ เพราะบทประพันธ์เหล่านั้นจะเป็นส่วนช่วยให้ประชาชนจงรัก
ภักดีต่อพระมหากษัตริย์และช่วยให้พระพุทธรูปศาสนาฝังแน่นอยู่ในจิตใจของชาวไทย

สมัยรุ่งโรจน์ที่สุดของวรรณคดีกรุงศรีอยุธยา คือ สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช" ถอดกันว่าเป็น "สมัยทองแห่งกาพย์กลอน" ในสมัยนั้นนักแต่งกาพย์กลอนมีมาก สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงเป็นกวีด้วย บทประพันธ์ในยุคนั้นส่วนมากนิยมแต่งเป็นโคลง และฉันท์ บทประพันธ์ต่าง ๆ นอกจากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์และศาสนาแล้ว ยังมีบทประพันธ์เกี่ยวกับนิยายพิศวาส และชีวิตชาวบ้านในสมัยนั้น ตัวอย่างเช่น สมุทโฆษคำฉันท์ กำศรวลศรีปราชญ์ เป็นต้น สมัยสุดท้ายของวรรณคดีอยุธยา คือ "สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ" สมัยนี้เป็น สมัยรุ่งเรืองแห่งวรรณคดี บทละคร และกาพย์ห่อโคลง วรรณคดีสมัยศรีอยุธยาควรกล่าวถึงคือ

๑. โองการแช่งน้ำ เป็นวรรณคดีประเภทกลอนของอยุธยา ใช้สำหรับพราหมณ์อ่านในพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา แต่งในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑

๒. มหาชาติคำหลวง เป็นหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถโปรดให้แต่งขึ้น โดยทรงเลียบแบบบทสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิไทย ทรงนิพนธ์ไตรภูมิพระร่วง เป็นหนังสือมีประโยชน์ทั้งทางด้านศาสนาและทางการประพันธ์

๓. ลิลิตพระลอ ใ้รับยกย่องว่าเป็นยอดของวรรณคดีไทย ประเภทกลอนลิลิต เป็นแบบอย่างในการศึกษาวรรณคดีของชาติ

๔. จินตามณี เป็นหนังสือเวนิบเล่มแรกของไทย ตอนต้นกล่าวถึงท้าวอภัย พยัญชนะ และสระ ตอนหลังอธิบายการแต่งกาพย์กลอน พระมหาพรหมครูในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นผู้แต่ง

๕. ภาพยี่ห้อโคลงของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ (เจ้าฟ้ากุ้ง) เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์เป็นโอรสองค์ใหญ่ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทรงมีชื่อเสียงรุ่งโรจน์ในด้านการประพันธ์ภาพยี่ห้อโคลง ทรงได้รับสมญาว่าเป็น “เจ้าแห่งภาพยี่ห้อโคลง” ภาพยี่ห้อโคลงของพระองค์ที่ได้รับความนิยมยกย่องว่าไพเราะที่สุดในกระบวนภาพยี่ห้อโคลงทั้งหลายคือ “ภาพยี่ห้อ” และ “ภาพยี่ห้อโคลงประพาสธารทองแดง

ศาสนา

คนไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา นับถือพุทธศาสนา แม้จะมีลัทธิศาสนาพราหมณ์เข้ามาแทรกแซงบ้างก็เป็นในจำนวนที่น้อย พระพุทธศาสนาที่นับถือกันในสมัยอยุธยาตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดี ๑ เป็นต้นมาเป็น “ลัทธิสยามวงศ์” เพราะได้นำเอา ลัทธิศาสนาพุทธแบบลังกาวงศ์ที่เห็นว่าได้ และ นิายกเดิม ที่ไทยนับถือมาแก้ไขให้เหมาะสม แล้วนับถือกันอย่างแพร่หลาย พระมหากษัตริย์ผู้ครองกรุงศรีอยุธยาทุกพระองค์ทรงนับถือพุทธศาสนาและทรงเป็นพุทธศาสนูปถัมภก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงเลื่อมใสพุทธศาสนาอย่างถึงกับเสด็จออกผนวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาเป็นเวลาถึง ๘ เดือน การทรงผนวชในพระพุทธศาสนาครั้งนี้ทำให้เกิดธรรมเนียมการออกผนวชเพื่อเป็นการศึกษาของชาวไทยในสมัยต่อมา พระมหากษัตริย์และราชวงศ์ได้ทรงสร้างและสร้างวัดขึ้นไว้มากมาย

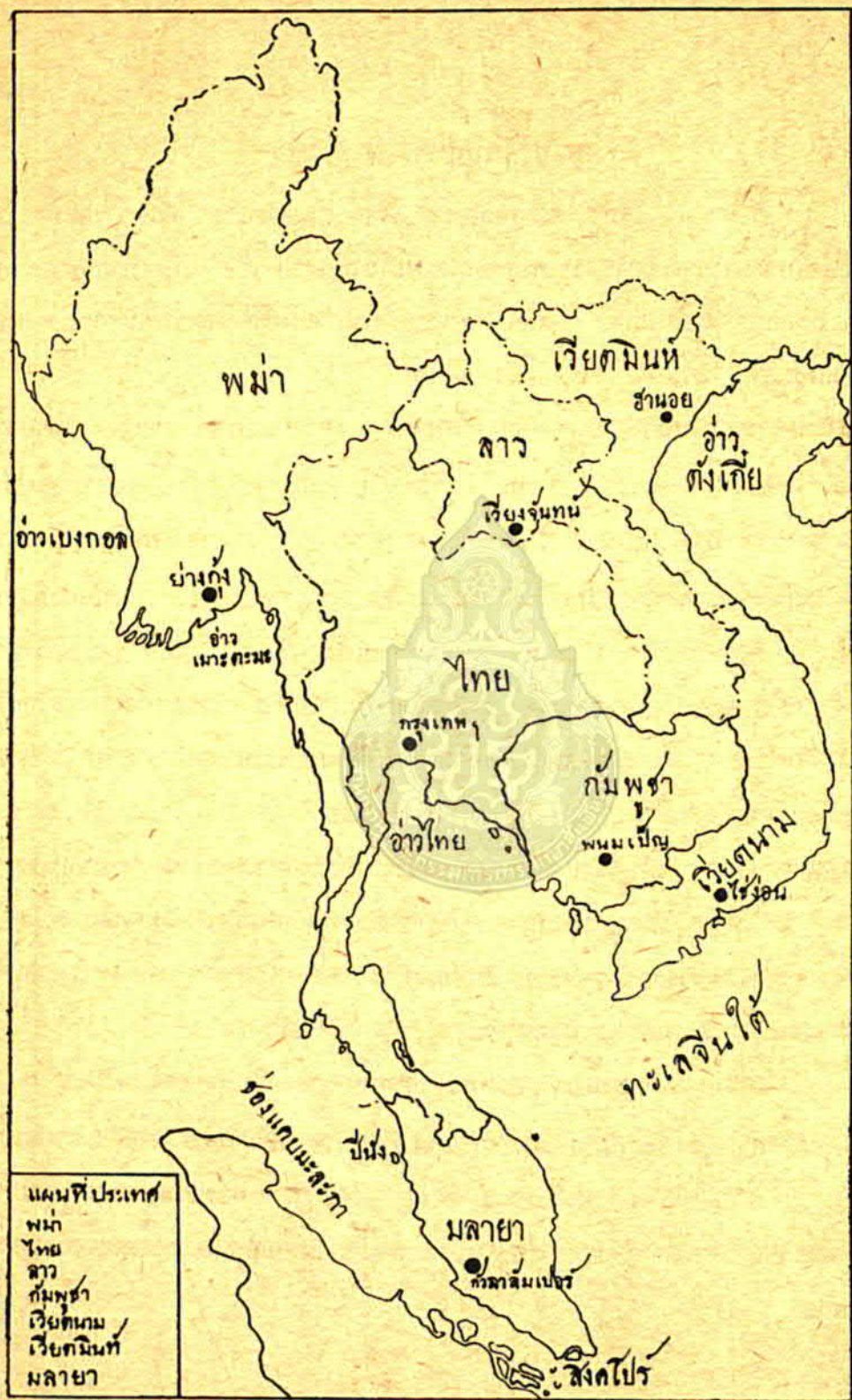
ในสมัยกรุงศรีอยุธยานับว่าเป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นหลักสำคัญสำหรับพุทธศาสนา เป็นอนุสาวรีย์ของขบถการ และสกลวงศ์ เป็นทอธรรม ศิลปกรรม จรรยาบรรณ เช่นทศกวีแพรวชาควา มร ทลทกนเป็นเควของหมายของ ความเจริญเป็นขกแผนของบ้านเมืองด้วย ในปัจจุบันเราเรศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมของชาติไทยในสมัยอยุธยาได้เป็นอย่างดีจากวัตถุต่าง ๆ ที่สร้างในครั้งนั้น

ความเป็นอยู่ของประชาชน

การค้าขาย เป็นอาชีพสำคัญของคนไทยในสมัยอยุธยา การค้าขายภายในประเทศทำกันอย่างกว้างขวาง ทุกตำบลและหมู่บ้านมีวันตลาด แต่ละตำบลทำสินค้าชนแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน ค้าปลีกทำสินค้าชนก็มากก็ซื้อตามสินค้านั้น ๆ เช่น บ้านกระเบื้อง บ้านปูน บ้านย่านี่ เป็นต้น

ส่วนการค้ากับต่างประเทศนั้น ไทยทำการค้าสำเภากับจีน ญี่ปุ่น และแขกตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ เป็นต้นไป พวกฝรั่งยุโรปก็เริ่มเข้ามาติดต่อสัมพันธ์ทางการทูต และขอเข้ามาค้าขายตั้งห้างร้าน เริ่มด้วยพวกโปรตุเกส เป็นฝรั่งชาติแรกที่เข้ามาติดต่อกับไทยในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ ชาติต่อมาคือฮอลันดา และสเปน ชาติทั้ง ๒ เริ่มเข้ามาติดต่อกับไทยในรัชสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ไทยมีการติดต่อทางการค้ากับฮอลันดาเป็นอันมาก การแข่งขันผลประโยชน์ในทางการค้าทำให้ไทยกับฮอลันดาคงสู้รบกัน ในสมัยพระนารายณ์มหาราช การติดต่อของกฤษเริ่มในแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ เคนมาร์กในแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรม และฝรั่งเศสในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช การติดต่อกับประเทศในยุโรปทำให้ได้รับความรู้ความเจริญในด้านต่าง ๆ เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ศึกษาวิชาการค้าจากชาวยุโรปทำให้สามารถมากขึ้น กรุงศรีอยุธยาจึงรุ่งเรืองด้วยการพาณิชย์ และ หักดกรรมนานาประการ

ในด้านกลากรรมนั้น การทำนาเป็นอาชีพสำคัญที่สุด ได้รับความเอาใจใส่จากพระมหากษัตริย์ทุกสมัย พระราชพิธีต่าง ๆ มีขึ้นเพื่อเป็นสิริมงคลในการทำนา เช่น พระราชพิธีแรกพระนังคัลแรกนาขวัญ และพระราชพิธีพืชมงคล เป็นต้น ถึงนงนพกล่าวได้ว่า ประชาชนในสมัยอยุธยามีความเป็นอยู่และอาชีพอย่างบริบูรณ์

ประวัติศาสตร์ต่างประเทศ

บทที่ ๑๑

กัมพูชา

ที่ตั้ง กัมพูชาหรือเขมรตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย เป็นประเทศ
หนึ่งซึ่งตั้งอยู่บนคาบสมุทรอินโดจีน มีอาณาเขตทิศเหนือจรดไทย ลาว ทิศตะวันออก
จรดเวียดนาม ทิศใต้จรดอ่าวไทย และทิศตะวันตกจรดประเทศไทย

ภูมิประเทศ กัมพูชามีเนื้อที่ประมาณ ๘๘,๗๘๐ ตารางไมล์ บริเวณ
สามก้านยกเว้นก้านใต้เป็นภูเขาและที่สูง ซึ่งค่อยลาดลงสู่ภาคกลาง ทำให้เป็นที่ราบมี
ทะเลสาบกว้างใหญ่ตั้งอยู่ในภาคนี้ ทะเลสาบนั้นอุดมไปด้วยปลาจำนวนมากอันเป็นที่
ทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าของกัมพูชา บริเวณที่ราบตอนกลางนั้นเป็นแหล่งเพาะปลูก
ใหญ่ของประเทศ

ประวัติศาสตร์เขมรในสมัยโบราณ

เขมรโบราณมีอำนาจในแหลมอินโดจีน และมีความรุ่งเรืองก่อนสมัยที่ไทยจะ
สร้างกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อชนชาติไทยอพยพมาตั้งถิ่นฐานในแหลมอินโดจีน
เป็นเวลาากพวกเขมรโบราณกำลังรุ่งเรืองมาก พวกไทยจึงได้ริบชนบทรรมนิยมตลอด
จนภาษาจากพวกเขมรโบราณ ในประวัติศาสตร์ไทยเรียกพวกเขมรโบราณเหล่านี้ว่า
พวก ขอม

ต่อมาพวกขอมเสื่อมอำนาจเพราะต้องทำสงครามกับพวกจามตลอดมา ใน
แผ่นดินพระเจ้าชัยวรมันที่ ๘ หรือพระบรมเชษฐาธิราช (พ.ศ. ๑๗๘๖—๑๘๓๕)
เขมรเสียดสุโขทัยแก่พวกไทย พระเจ้าศรีอินทราทิตย์ประกาศอิสรภาพกรุง
สุโขทัย คงสุโขทัยเป็นราชธานี

หลังจากนั้นเขมรก็เสียมอำนาจลง จนต้องตกเป็นเมืองขึ้นของไทย ในสมัย
กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

ความสัมพันธ์ระหว่างเขมรกับไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา

เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ ทรงสร้างกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้ทรง
ทำไมตรีกับเขมร ภัยพิบัติเขมรในขณะนั้นคือ พระบรมนิพนธ์บท เมื่อสิ้นรัชกาล
ปรากฏว่า พระบรมลัทธิพงษ์นครองราชย์ ท่อมาไม่รักษาไมตรีกับกรุงศรีอยุธยา
ถึงใน พ.ศ. ๑๘๙๕ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ จึงโปรดให้พระรามเมศวร
ราชโอรสยกกองทัพไปตีเขมร แต่ตีไม่ได้ โปรดให้พระบรมราชา (พระเจ้า)
ซึ่งเป็นพี่ของมเหสีออกไปช่วย พระบรมราชาตีนครธมราชธานีของเขมรได้
พระบรมลัทธิพงษ์หนีไปอาศัยอยู่ในอาณาจักรศรีสัตนาคนหุต

เขมรตกเป็นเมืองขึ้นของไทยอยู่ได้ไม่นาน ราชอนุชาของพระบรมลัทธิพงษ์
นครธมกลับคืนไปได้ แล้วตั้งพระองค์เป็นพระเจ้าแผ่นดินทรงพระนามว่า พระเจ้า
สุริยวงศ์ราชาราช เขมรกลับเป็นอิสระอีกครั้งหนึ่ง

ในรัชกาลสมเด็จพระรามเมศวร เขมรเข้ามากวาดต้อนผู้คนแถบเมืองชลบุรีและ
จันทบุรีไป สมเด็จพระรามเมศวร (ซึ่งเป็นรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงศรีอยุธยา) จึงเสด็จ
ยกกองทัพไปตีกรุงกัมพูชาอีกเมื่อ พ.ศ. ๑๙๓๖ ได้ชัยชนะ แต่พระเจ้าแผ่นดิน
เขมรหนีไปได้ จับได้แต่ราชบุตรซึ่งเป็นอุปราช สมเด็จพระรามเมศวรคิดจะรักษาเขมร
เป็นเมืองขึ้นของไทย แต่รักษาไว้ไม่ได้ ไทยจึงต้องทิ้งเมืองกวาดต้อนผู้คนมาไว้
ที่กรุงศรีอยุธยา

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเขมรไม่ราบรื่น เพราะเขมรคอยรบกวนหัวเมืองชายแดนของไทยอยู่เสมอ ในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ ๒ (เจ้าสามพระยา) ทรงพระราชดำริให้เขมรรบกวนไทยอยู่เช่นนี้โดยยกกองทัพไปตีเขมรอีกครั้งในครั้งใดกวาดต้อนผู้คนและเสบียงของสำคัญชองบ้านเมืองเป็นอันมาก แล้วทรงตั้งพระเจ้าลูกเธอพระองค์หนึ่งชื่อ พระอินทราชา เป็นพระเจ้าแผ่นดินเขมรขึ้นตรงต่อกรุงศรีอยุธยาอย่างประเทศราช แต่อยู่ไกลไม่นานก็ประชวรสิ้นพระชนม์

ฝ่ายกรุงศรีอยุธยาไม่ไ้แต่ตั้งให้ลูกออกไปครองเขมร ข้าราชการเขมรชื่อ เจ้าพระยาญาติ ไ้กราชสมบัติพระนามว่า พระบรมราชาธิราชวราธิบดินทร์สุริโยประพันธ์ธรรมิกราช เป็นกษัตริย์เขมร แล้วย้ายราชธานีไปอยู่ที่พนมเปญ เขมรไ้เป็นประเทศราชขึ้นอยู่กักรุงศรีอยุธยาจนถึงแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ เมื่อไทยทำสงครามกับพม่า เขมรถือโอกาสยกกองทัพเข้ามากวาดต้อนผู้คนแถบเมืองปราจีนบุรี และ นครนายกไปเป็นจำนวนหลายพัน และหนีไปพึ่งญวน ในเมื่อไ้รับความช่วยเหลือจากญวนก็กลับแข็งเมืองไม่ยอมขึ้นกับไทย

ต่อมาในรัชกาลพระมหาธรรมราชา พ.ศ. ๒๑๑๒ ซึ่งเป็นเวลาทกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าแล้ว เขมรไ้เข้าเต็มเพราะครั้งนั้นไทยถูกพม่ากวาดต้อนผู้คนไปเป็นอันมาก บ้านเมืองยิบเยินไม่มกำลังเข้มแข็งดังแต่ก่อน พระบรมราชา เจ้ากรุงกัมพูชายกกองทัพมาประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน เข้ามาตีกรุงศรีอยุธยา ยกเข้ามาไ้ถึงฐานเมืองพระนคร แต่พวกไพร่พลในกองทัพเขมรเคยเกรงกลัวไทยมาแต่ก่อน เมื่อไทยยังพระจำปาศักดิ์ทัพหน้าของเขมรตาย กองทัพเขมรก็เลิกลี้ภัยไปและกวาดต้อนผู้คนตามหัวเมืองราชทางเป็นเสลยมาก

ใน พ.ศ. ๒๑๑๘ ขณะสมเด็จพระมหาธรรมราชาและสมเด็จพระนเรศวร
 ยกทัพไปช่วยพระเจ้าหงสาวดีคเมืองเวียงจันทน์ พระเจ้ากมพูชาก็ยกทัพเรือมา
 กรุงศรีอยุธยาอีกครั้งหนึ่ง แต่เผด็จกองทัพไทยยกกลับมาเพราะสมเด็จพระนเรศวร
 ประชวรไข้ทรพิษ เสด็จกลับมาทันกับกองทัพของเขมรพอดี ไทยก็กองทัพเขมรพ่าย
 ไปอีกครั้งหนึ่ง

ฝ่ายพระเจ้าแผ่นดินเขมรคือพระบรมราชาสันพระชนม์ นักพระสัตถาราชบุตร
 ชนครองแทน ไต่ยกกองทัพเข้ามาตีเมืองเพชรบุรีถึง ๓ ครั้ง ในระหว่าง พ.ศ.
 ๒๑๑๘-๒๑๒๔ ในที่สุดเข้าตีเมืองเพชรบุรีได้ กวาคือนักคนไปอีก

ต่อมาอีกหนึ่งปี นักพระสัตถาได้ไ้ใจยกกองทัพเข้ามากวาคือนักคนหัวเมืองฝ่าย
 ตะวันออกอีก สมเด็จพระนเรศวรไ้ยกกองทัพไปต่อสู้กองทัพไทยที่กองทัพเขมรแตก
 ขยับเขยื้อนเขมรต้องยกทัพกลับ เมื่อสมเด็จพระนเรศวรประกาศเอกราช ทำสงคราม
 ชนะพระเกียรติเลื่องลือ นักพระสัตถาเกรงว่าไทยจะกลับมาแก้แค้นกมพูชา จึงแต่ง
 พระราชสาส์นมาเจริญพระราชไมตรีสารภาพผิด ขอมอบน้อมยกกรุงศรีอยุธยา
 สมเด็จพระมหาธรรมราชาและสมเด็จพระนเรศวรรับขมามอบคืนกบักรุงกมพูชา

ใน พ.ศ. ๒๑๒๔ พระเจ้าหงสาวดียกกองทัพมาล้อมกรุงศรีอยุธยา นักพระ
 สัตถาเชื่อว่ากรุงศรีอยุธยาคงจะเสียแก่พม่าเหมือนครั้งก่อน จึงละไมตรียกทัพมาตี
 เมืองปราจีนบุรี สมเด็จพระนเรศวรทรงชักเคืองนักพระสัตถา จึงนในพ.ศ. ๒๑๓๐
 เมื่อพม่ายกทัพกลับไปแล้วจึงเสด็จยกทัพไปตีกรุงกมพูชาได้เมืองพระตะบองและเมือง
 โพธิ์สัตว์ แล้วยกทัพกลับพระนครเพราะขาดเสบียงอาหาร

เมื่อสมเด็จพระนเรศวรไ้ชัยชนะพม่าในสงครามยุทธหัตถี และเมืองใกล้เคียง
 ก็ขอมอบน้อม ทรงพระเกียรติยศเป็นมหाराชาเจ้า ในปลายปี พ.ศ. ๒๑๓๖ จึง
 ยกทัพหลวงมีพลประมาณ ๕๐,๐๐๐ คนไปตีกรุงกมพูชา เนื่องจากทรงเจ็บแค้น
 เขมรที่ไม่รักษาสัญญาชานคอบุชาเดิมไทยอยู่เสมอ หัวเมืองรายทางของเขมรเช่น

เสียมราชู พระตะบอง โพธิ์สัตว์ และบริวารเดินทางมาทักทายไทยไม่ได้ ขณะนั้นนักพระ
 สัตถาจารย์ราชธานีอยู่เมืองสระแก้ว สมเด็จพระนเรศวรเห็นกำลังของกัมพูชาอ่อนแอ
 จึงมีพระราชดำรัสให้นักพระสัตถามาเฝ้า แต่นักพระสัตถากลับจับทูตไทยที่เชิญพระ
 ยมราชโองการซึ่งไว้ ระคมพลต่อสู้อย่างเข้มแข็ง กองทัพจึงเข้าตีเมืองสระแก้วได้
 กวาทก่อนเขมรเข้ามาเป็นส่วยและไต่คนไทยที่เขมรจับไปแต่ก่อน ๆ นั้นคนมามากมาย
 แล้วโปรดให้พระมหามนตรียกราษฎรกรุงกัมพูชา

การสงครามระหว่างไทยกับเขมรใน พ.ศ. ๒๑๓๖ นับเป็นสงครามครั้งใหญ่
 หลังจากกันเขมรดำรงฐานะเป็นประเทศราชของไทยบ้าง ญวนบ้าง ความสัมพันธ์
 ระหว่างไทยกับเขมร ไม่มีเรื่องที่สำคัญ ๆ ปรากฏในพระราชพงศาวดารอีก จนถึง
 สมัยกรุงธนบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและเขมรในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์
 เมื่อไทยเสียดงกราชแก่อพม่า พ.ศ. ๒๓๑๐ พระนารายณ์ราชากษัตริย์เขมร
 ในขณะนั้นถือโอกาสเป็นอิสระโดยอาศัยญวนเป็นทพ แต่มีบางพวกฝักใฝ่กับไทย
 อยู่ในสมัยกรุงธนบุรี พระรามาธิบดี (นักร้องคน) เกิดวิวาทกับพระนารายณ์ราชา
 (นักร้องคน) จึงหนีมาพึ่งไทย พระเจ้ากรุงธนบุรีได้ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี
 และได้ยกทัพไปช่วยถึง ๒ ครั้ง ต่อมาญวนทพของเขมรเกิดกบฏไต่เซิง บ้านเมือง
 วนวาย เขมรไม่สามารถระบึกญวนเป็นทพได้ จึงต้องหนีมาอ่อนน้อมต่อไทย โดย
 พระนารายณ์ราชาเจ้าเขมรเก็บยอสมลคพระองค์เป็นมหาอุปโยราชให้พระรามาธิบดี
 ครองแทน ต่อมาไม่นานเขมรเกิดลาภอีก เจ้านายถูกปลงพระชนม์หมดเหลือแต่
 นักร้องเองชันษา ๔ ขวบ พ้าทะละหะ (มู) ทั้งคนเป็นใหญ่ มีสมเด็จพระเจ้าพระยา (ชู)
 เป็นผู้ช่วยเหลือ พระเจ้ากรุงธนบุรีโปรดฯ ให้สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกยกไป
 ปราบแต่งไม่ทันทำการเรียบรอยกต้องยกทัพกลับเพราะทางกรุงธนบุรีเกิดลาภ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเป็นรัชกาลที่ ๑ แห่ง
กรุงรัตนโกสินทร์นั้นเป็นเวลาที่ยังมีสงครามอยู่ไต่อาณาของพม่าและ
สมเด็จพระเจ้าพระยา (ซุ) ลอบมีหนังสือมาชวนพระยาบวรราช (แบน) ข้าราชการเขมร
ฝ่ายทศโยไทยไปช่วยทำศึกพม่าและ (ม) เมื่อทำการไต่เรียบร้อยแล้ว พระยา
บวรราชก็ทำศึกสมเด็จพระเจ้าพระยา (ซุ) เสียด้วย แต่ความวุ่นวายก็ยังคงอยู่เรื่อยมา
ต่อมากองทัพแขกจากมณฑลเขมร พระยาบวรราชเห็นว่าไม่ไต่ถึงพม่าก็เลย
พระนารายณ์ราชาพร้อมทั้งธิดาและพลเรือนกองตัวเองซึ่งมีชื่อว่า พระยาปลาโหม
(ปก) เข้ามากรุงเทพฯ รัชกาลที่ ๑ ก็โปรดฯ ทรงชุบเลี้ยงนักรบเหมือน
ราชบุตรบุญธรรม ส่วนนักรบและธิดาเหล่านั้นกรมพระราชวังบวรสถานมงคล
มหาสุรสิงหนาท ขอพระราชทานไปเป็นพระสนม สำหรับพระยาบวรราช (แบน) นั้น
โปรดฯ ทรงให้เป็นเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ต้นสกุลอภัยวงศ์)

ฝ่ายทางประเทศกัมพูชา พวกแขกจากกับพระยาพระเขมรต่างซิงกันเป็นใหญ่
เมื่อเขมรปราบปรามพวกแขกจากไต่สำเร็จ จึงมีศักริษยาเข้ามาขอรับพระราชทาน
นักรบของตัวเองไปครองเมืองเขมร พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา โปรกให้มิดรา
ตอบไปว่า นักรบของตัวเองยังเขว่นการรักษาคันไม่ไต่เกรงระมือนตราชน เมื่อเคยใหญ่
สมควรแล้วจึงจะโปรดฯ ให้ออกไปครองราชย์ และทรงตั้งเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ออกไป
ว่าราชการไปพลางก่อนใน พ.ศ. ๒๓๓๗

ถึง พ.ศ. ๒๓๓๗ ทรงพระกรุณาโปรดฯ ให้นักรบของตัวเองอุปสมบท และทรง
ตั้งให้เป็นสมเด็จพระนารายณ์รามธิบดีศรีโพธิ์พรหมฯ ออกไปครองกัมพูชา ให้
พระยาปลาโหม (ปก) พลเรือนเป็นสมเด็จพระพุทธเจ้า มีอำนาจสั่งราชการไต่ศักริษยา
ส่วนเจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ไต่ดูแลประเทศกัมพูชาเรียบร้อยก็ แต่เป็นพวกพ้องของ
พระนารายณ์ราชาเกรงจะไม่สนิทสนมกับสมเด็จพระนารายณ์และพม่าและ (ม) จึงทรงขอ

เมืองเสียมราฐ และพระตะบองให้เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ปกครอง ขึ้นกับไทยโดยตรง
แคว้นนางตอกอยู่กับไทยต่อมาจนถึงรัชกาลที่ ๕

สมเด็จพระนารายณ์ปกครองเขมรอยู่ได้ ๔ ปีก็ทรงคต รัชกาลที่ ๑ โปรดฯ
ให้ฟ้าทะละหะ (ปก) บุตรเจ้านายเขมรที่ทรงพระเยาว์ต่อไป ต่อมาอีกประมาณ
๑๐ ปี จึงทรงตั้งกองกษัตริย์ราชบุตรขึ้นปกครองเองเป็นสมเด็จพระอุทัยราชา ให้
ครองเขมร นักองครักษ์ไทยไปเกลี้ยโทษในเมืองเขมรแล้วกลับด้วยพวกขุนนางที่ฝากฝัง
ทางญวน ประกอบกับมีเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้พระอุทัยราชาไม่พอพระทัยใน
รัชกาลที่ ๑ อีกด้วย ดังนั้นพระอุทัยราชาจึงเอาพระทัยออกหากจากไทยไปเข้าข้าง
ญวน เขมรจึงไปฝากฝังอยู่กับญวนในสมัยรัชกาลที่ ๒ แต่ยังคงถวายเครื่องราช
บรรณาการในฐานะประเทศราชของกรุงเก่าอยู่

ในรัชกาลที่ ๓ ทางญวนเกิดกบฏวุ่นวาย สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
พระราชดำริว่าเป็นโอกาสที่จะไปตีเขมรคืนมาจากญวนได้ จึงโปรดฯ ให้เจ้าพระยา
บดินทรเดชา (สิงห์) เป็นแม่ทัพยกไปเพื่อขับไล่ญวนออกจากเขมร สมเด็จพระอุทัย
ราชาก็หนีไปพึ่งญวนที่เมืองไซ่ง่อน ไทยประทับอยู่จนสิ้นพระชนม์ในดินแดนญวน
ไทยกับญวนก็ทำสงครามกัน ในเขมรส่วนนอกและดินแดนญวนบางส่วนเป็นเวลา
ประมาณ ๑๕ ปี ในที่สุดจึงได้ทำสัญญาประนีประนอมกันโดยตกลงว่าไทยและญวน
จะดูแลเขมรส่วนนอกร่วมกัน ความยุ่งยากระหว่างเขมร ญวน และไทยจึงยุติลง

พ.ศ. ๒๓๗๗ ภายหลังการสงคราม พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
อธิษฐานกับองค์แก้ว ไอร่องศักดิ์ของนักองครักษ์เองเป็นกษัตริย์กัมพูชาทรงพระนามว่า
สมเด็จพระท้าวศรีวิกรมย์ ทงเมืองหลวงชนบทเมืองอภัยชัย แต้นมาเขมรก็หัน
มาสนิทสนมกับไทยมากกว่าญวน สมเด็จพระท้าวศรีวิกรมย์ได้ส่งนักองครักษ์ชาว

พ.ศ. ๒๔๐๖ ฝรั่งเศสได้ส่งแม่ทัพเรือชื่อ La Grandière พร้อมกองเรือรบ
จากไซ่ง่อนมาพบนมเปญ บังคับให้สมเด็จพระนโรดมทำสัญญาอยู่ในอารักขาของ
ฝรั่งเศส ในชั้นแรกไทยไม่รับรองการทำสัญญานี้เลย ต่อมาสมเด็จพระนโรดม
ได้ยอมเข้ามากราบทูลสมเด็จพระจอมเกล้าฯ ว่าคงต้องทำเช่นนั้นเพราะความจำใจ แต่
ยังคงจงรักภักดีต่อไทยอยู่ ใน พ.ศ. ๒๔๐๘ ไทยและฝรั่งเศสได้ทำสัญญาดูแล
เขมรส่วนนอกร่วมกัน พ.ศ. ๒๔๑๐ ไทยยอมรับรองว่าเขมรส่วนนอกเป็นของ
ฝรั่งเศสแต่เดิมนั้น เขมรส่วนในซึ่งได้แก่เสียมราฐ พระตะบอง ศรีโสภณ และ
จำปาศักดิ์ไทยได้มอบให้แก่ฝรั่งเศสตามสัญญาที่ทำใน พ.ศ. ๒๔๔๘

กรณพิพาทอนไต่จน

ไทยจะต้องการระงับเหตุวาทก่อกวนเนื่องๆ แลชชายแดนซึ่งกันแดนไทย
 คึกคักอินโกลันฝรั่งเศส จึงไ้เจรจาขอร้องไห้ฝรั่งเศสปรียปรุงเส้นเขตแดนอีกครั้ง
 แต่ไม่ไ้รับความช่วยเหลือจนถึงชนใช้กำลังทหารและอาวุธใน พ.ศ. ๒๔๘๓ การรบ
 ยังไม่ลงชนแตกหัก ญูนันก็เข้ามาใกล้เกลยโดยเชิญผู้แทนไทยและฝรั่งเศสไปเจรจา
 ทกลงกันทกรงโตเกยว ผลของกรณพิพาทครงนไทยไ้เมืองพระตะบอง เสียมราฐ
 (ซึ่งรัฐบาลชณะนั้นให้ชื่อใหม่ว่า “พูมลงคราม”) และนครจัมปาศักกกลยคนมา
 แต่ฝรั่งเศสไ้เรียกคนจากไทยภายหลังสงครามโลกครงท ๒

เขมรใต้เอกราช

การเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชไคโรมมชนในระหว่างที่ถูกญูนยปกครอง คือแต่

พ.ศ. ๒๔๘๔ เป็นต้นมา

เมอญูนแพ่งคราม ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองอินโดจีน

พ.ศ. ๒๔๘๒ ฝรั่งเศสให้เอกราชแก่เขมร แต่ยังคงอยู่ในสหภาพฝรั่งเศส

พ.ศ. ๒๔๘๖ ฝรั่งเศสให้เอกราชสมบูรณ์แก่เขมร ในระบอบการปกครอง

แบบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

พนมเปญเป็นนครหลวง.

บทที่ ๑๒

สหภาพพม่า

๑๕
ที่ตั้งและอาณาเขตของพม่าในปัจจุบันนั้นดังนี้ คือ :-

ทิศเหนือ

ทก จีน

ทิศใต้

ทก อ่าวเมะตะมะ

ทิศตะวันออก

ทก จีน ลาว ไทย

ทิศตะวันตก

ทก อ่าวเบงกอล

๕๑
เนื้อที่ ประมาณ ๒๖๑,๗๘๔ ตารางไมล์

พลเมือง ประมาณ ๒๐ ล้านเศษ

ลักษณะอากาศ อยู่ในเขตกึ่งเขตร้อนชื้น ฤดูร้อนการทำมาหากินส่วนใหญ่ได้แก่การกสิกรรม คือ ทำนาและป่าไม้สัก

นครหลวง ย่างกุ้ง (ภาษาอังกฤษ Rangoon เราเรียกว่า ย่างกุ้ง ร่วงกุ้ง)

การคมนาคม ระหว่างไทยกับพม่ามีทางติดต่อกันได้หลายทาง ซึ่งพม่าเคยยกกองทัพมารบไทยหลายครั้ง และทางบางสายเคยติดต่อกับชายกัน แต่ไม่มีทางถนนทุกสาย ไม่มีทางรถไฟติดต่อกันกับพม่า ทางถนนที่เคยติดต่อกันได้แก่

๑. ทางสายเมือง มะตะหม่งไปทาง ตะวัน ออกไปเข้าอาณาเขตไทยที่ด่านแม่สอกซึ่งในปัจจุบันอำเภอแม่สอกอยู่ในเขตจังหวัดตาก ทางสายพม่าเคยยกกองทัพเข้ามารบไทยหลายครั้ง และเป็นทางไปมาค้าขายสำคัญด้วย

๒. ทางสายเมืองมะละแหม่งไปทางทิศใต้ไปเข้าอาณาเขตไทยที่กานพระเจดีย์
สามองค์ ซึ่งในขัณฑ์นั้นอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ทางนี้พม่าเคยยกกองทัพมารบไทย
หลายครั้งเหมือนกัน

นอกจากทางถนนที่ตกคอกกับไทยแล้ว พมามีทางถนนตกคอกกับจีน ทางพรมแดน
นมทวนเขาสูงเข้าทข

พรมแดนพม่า พม่ามีพรมแดนธรรมชาติเป็นภูเขา เข้าทข มีทะเลทางภาคใต้
ถนนการตกคอกกับประเทศเพื่อนบ้าน ใกล้เคียง ส่วนใหญ่ใช้การคมนาคม ทางน้ำมาก
กว่าทางบก พรมแดนระหว่างพม่ากับอนเคียมีทวนเขาสูง คือ เทือกเขาอาระกันและ
ยตกคอก ภูเขาถนนการตกคอกของทงทางกานการเมืองและวัฒนธรรมจากอนเคีย

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

ชนเผ่าต่าง ๆ ในพม่าหลายชาติด้วยกัน พวกที่สำคัญที่สุดคือพวกทมาจาก
พรมแดนจีน ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๘ และที่ ๙ แล้วมาประปนกับพวกทอพยพมาอยู่ก่อน
ต่อมาเรียกพวกนั้นว่า พม่า และมาเป็นศตวรรษนอกเผ่าหนึ่งซึ่งมีความเจริญมากกว่า
คือพวก มอญ ซึ่งได้มาตั้งหลักฐานอยู่ทางตอนใต้ของแม่น้ำอิรวดี ทางลุ่ม
แม่น้ำสะโตงและทวนเขาตะนาวศรี มอญได้รบพุ่งชกกับพมามามาก แต่พม่ารบ
เก่งกว่ามอญจึงมีชัยชนะมอญได้มีอำนาจเหนือพม่า ในที่สุดพวกมอญรบแพ้
ถูกพม่ากวาดต้อนกันไปไว้ในอาณาจักรพม่าเป็นอันมาก

พวกกะเหรี่ยง เป็นพวกทอพยพเข้ามาอยู่ในพม่าที่หลังเผ่าต่าง ๆ มีภูมิลำเนา
อยู่ตามเขาส่ง และภูเขาระหว่างพม่ากับไทย พวกนี้ไม่ได้เคยแสดงความสามารถใน
ทางที่เป็นนกรบเลย ฉะนั้นตามหลักฐานประวัติศาสตร์กะเหรี่ยงต้องอยู่ในปกครอง
ของชนชาติอื่นตลอดมา

พวกไทยใหญ่ หรือเงว หรือ ฉาน อพยพเคลื่อนเข้ามาอยู่ทางทวายสูง
ทางภูเขาบ้านตะวันออกของแม่น้ำสะโตง และตอนบนของแม่น้ำอรวรรค
ส่วนเผ่าชนที่อยู่ทางภาคเหนือ และตะวันตกทิศตกก็อพยพมาแคว้นอินทโยธินและ
ทิเบต มีพวก จีน และ กระฉิน พวกนี้อพยพมาจากพรมแดนทิเบต

อาณาจักรพุกาม

ราชอาณาจักรพุกามอยู่ทางภาคกลางของประเทศพม่า ตอนทเม่านาชนันควน
บรรจบกับแม่น้ำอรวรรคตอนบน กษัตริย์ราชวงศ์พุกามได้รวบรวมเมืองเล็กเมืองน้อย
และกลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงเข้าด้วย

พระเจ้าอนรอมหาราช (พ.ศ. ๑๕๘๗-๑๖๒๐) หรืออินรามังช่อ กษัตริย์
ราชธานีอยู่เมืองพุกาม เป็นกษัตริย์ที่โง่เขลาขยายอาณาจักรออกไปต่อเมืองสะเทิมของมอญ
ใน พ.ศ. ๑๖๐๐ เมื่อใกล้หมดเวลาประมาณสามเดือนก่อกบฏเมืองแตก ได้
รวบรวมพระสุทนต์ ๓๐ คนมาจับกษัตริย์มอญคือพระเจ้ามนุหะ เสนาบดี พระสงฆ์
และพวกช่างต่าง ๆ พาไปยังเมืองพุกาม เมืองหงสาวดีก็ตกเป็นเมืองขึ้นของพุกามอยู่
ประมาณ ๒๐๐ ปี

การที่ไทยชนะมอญครั้งนี้ หมายความว่าพม่าได้ขยายอำนาจไปถึงฝั่งทะเล
ทิศากันนพมาการับนบถพุทธศาสนาภายในเถรวาท ตามแบบมอญซึ่งแต่เดิมพม่า
นับถือนพุทธศาสนาภายในมหายาน

ความเสื่อมของอาณาจักรพุกาม (พ.ศ. ๑๘๓๐)

อาณาจักรพุกามเสื่อมลงเพราะในสมัยนั้นทางประเทศจีน พระเจ้ากุบไลข่าน
กำลังขยายอาณาจักรไคร้กวานไทยในน่านเจ้า และได้ยกทัพมาตีอาณาจักรพุกามแตก
แต่นั้นมาเจ้าในราชวงศ์พุกามก็แตกแยกแย่งชิงความเป็นเจ้าเป็นใหญ่กัน และแตกแยก
ออกเป็นเมืองเล็กเมืองน้อย ไม่รวมกันเป็นขั้วแผ่นดินเหมือนแต่ก่อน มอญก็ปลุกตัวออก

แยกเป็นอิสระทันที พวกไทยสาขาไทยใหญ่จึงมีโอกาสอพยพเข้าไปในดินแดนของ
พม่าทางค่านเหนือได้โดยง่าย เพราะฉะนั้นคนแดนทางภาคเหนือของพม่าจึงมีพวก
ไทยใหญ่อยู่เป็นจำนวนมากมาย

ในระหว่างที่พวกไทยออกสาขาหนึ่งอพยพลงมาจากลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ถึง
ราชอาณาจักรชนทางภาคเหนือ คืออาณาจักรเชียงใหม่ และต่อมาอาณาจักรสุโขทัย
ซึ่งเป็นเอกราช และปลื้มกั้วออกจากอำนาจของ

พระเจ้าฟ้าวได้ปกครองเมืองมอญ ในเมืองมอญก็มีคนสำคัญคนหนึ่ง
เป็นเศรษฐีพ่อค้าไทยใหญ่ซึ่งไปค้าขายอยู่ที่เมืองเมะตะมะ ชื่อ มะกะโท มะกะโท
ผู้ติดตามตำนานกล่าวว่าเคยเข้ารับราชการในราชสำนักพระเจ้ารามคำแหง ได้ลักลอบ
พระธิดาหนีไปเมืองเมะตะมะ มะกะโทเป็นผู้สนับสนุนมกยอลิมามางเจ้าเมืองเมะ-
ตะมะได้หลอกลวงอลิมามางเสียแล้วตั้งตัวเป็นเจ้าเมืองเมะตะมะ

ต่อมาภายหลังพม่าทรงพิชิตกองทัพพม่าปราบมอญ ซึ่งขณะนั้นมกยอลิมามาง
เป็นเจ้าครองกรุงหงสาวดีอยู่ พม่าพญาช่วยให้มะกะโทช่วยรบกองทัพพม่าแตกพ่าย
ต่อมาพม่าพญาช่วยมะกะโทเกลี้ยกล่อม มะกะโทรับพม่าพญาซึ่งไว้แล้วครอบครอง
ดินแดนมอญทั้งหมดรวมทั้งเมะตะมะด้วย แล้วประกาศตนเป็นกษัตริย์มอญเมื่อ
พ.ศ. ๑๘๓๐ ได้รับพระราชทานนามจากพระเจ้ารามคำแหงว่า “พระเจ้าฟ้าว”

กรุงรัตนบุรีอังวะ ทางฝ่ายพม่าพวกเจ้าไทยใหญ่ทางตะวันออกยกกองทัพ
เข้ารุกรานและบังคับให้กษัตริย์พม่าออกทรงผนวชเสีย แล้วเจ้าไทยใหญ่ก็
เขาเป็นกษัตริย์พม่า ส่วนทางประเทศจีนยังคงถือว่าพม่าเป็นเมืองขึ้น จึงส่งกองทัพ
มาช่วยกษัตริย์พม่า พวกเจ้าไทยใหญ่จึงจำกั้วยอมเสีย ขี้ใจเลื่องทัพจีนไปแล้ว
อำนาจออกครอบครองดินแดนของพม่าคงแตกอาณาเขตตกตกตกมอญจนถึงอาณาเขต
ตกตกตกกั้วจีน ต่อมาภายหลังไทยใหญ่ปกครองพม่าได้ตั้งราชธานีใหม่ทาง
ภาคกลางของลุ่มแม่น้ำอิรวดีให้ชื่อว่า กรุงรัตนบุรีอังวะ

มหายทศสังกรรมมอญกับพม่า

กษัตริย์ครององวระองค์หนึ่งมีพระนามว่าพระเจ้าฝรั่งมังศรีชวา ไทแผ่อำนา
รุกรมาทางไทรนลงเมืองแปร ทำสังกรรมกับมอญซึ่งขณะนั้นพระเจ้าราชาธิราชครอง
ราชย์อยู่ ครั้นพระเจ้าฝรั่งมังศรีชวาสิ้นพระชนม์โอรสได้ครองราชสมบัติทรงพระนาม
ว่าพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง สังกรรมมอญพม่าคบเยื่อมานานจนอ่อนกำลังลงควยกันจึง
เลิกไป (ทั้งปรากฏในหนังสือราชาธิราช)

อาณาจักรพม่าสมัยราชวงศ์ทองอุ

นับแต่เมืองพุกามเสียแก่จีนแล้ว พวกพม่าถูกพวกไทยใหญ่เข้าต่อมากพากัน
อพยพหนีไปอยู่ที่เมืองทองอุเป็นจำนวนมาก เมืองทองอุจึงกลายเป็นเมืองใหญ่มาถึง
ชนโดยล้าสมัยชาวพม่าคนหนึ่งชื่อ มังกนโย ทั้งตนเป็นกษัตริย์ทรงพระนาม
พระเจ้ามหาสิริชัยสุระ ทรงราชย์ระหว่าง พ.ศ. ๒๐๒๘-๒๐๗๓ เป็นเวลา
๔๕ ปี ตลอดเวลาปกครองอยู่พระองค์ทำให้ทองอุรุ่งเรืองขึ้น เมื่อกษัตริย์ขององค์
นั้นสิ้นพระชนม์แล้ว โอรสทรงนามว่า มังตรา ชนครองราชย์ขณะนั้นมพระชนม์
๑๖ พรรษา เสด็จมพระนามว่า ตะเบงชเวต (แปลว่าสุวรรณเขณิทร)

พระเจ้าตะเบงชเวตไปรกรการสังกรรม มุทะลุหัวหาญ มีทหารเอกหนึ่งไท
ตั้งใหม่ยกเรียกว่า บุเรงนอง (แปลว่า พระเชษฐาธิราช มีผู้เข้าใจว่าเกษข้อง
เป็นเชย) เป็นแม่ทัพช่วยทำสังกรรมแผ่อำนาจเขต ต่เมืองหงสาวดีไทใน พ.ศ.
๒๐๗๔ แล้วจึงย้ายราชธานีมาอยู่ที่เมืองหงสาวดี ในหนังสือพงศาวดารไทย
เรียกพระเจ้าตะเบงชเวตว่า พระเจ้าหงสาวดีหรือหงสาวดีคันทา พระเจ้าหงสาวดี
องค์นั้นเข่นพม่าไม่ใช่มอญ เมื่อพระเจ้าตะเบงชเวตไทเมืองหงสาวดีเข่นทมนแล้ว ไท

รพพุ่งปรายปรามบ้านเมืองที่ไกลเคียงแล้วจึงยกกองทัพเข้ามาตกรุงศรีอยุธยา เมื่อ
พ.ศ. ๒๐๙๑ ในสมัยพระมหาจักรพรรดิ (การรบครั้งนี้สมเด็จพระศรีโยทัยจาก
คอช้าง)

คราวที่ยกมาตกรุงศรีอยุธยาครั้งนี้ไม่สำเร็จ ต้องล่าทัพกลับไปเมืองลพบุรี
หงสาวดีรู้สึกเสียพระทัยมากเกิดวกลรตด้วยเสวยนาจนาจนเมา พวกมอญซึ่งเมือง
เกกกบฏที่เมืองเมะตะมะ

พระเจ้าตะเบงชเวตตี้ทรงไปปราบกบฏ ขณะที่ยุ้มนองออกจากหงสาวดี
ยังไม่ทันถึงเมืองเมะตะมะ พระเจ้าตะเบงชเวตตี้ถูกพวกมอญจับปลงพระชนม์
บ้านเมืองเกิดวกลรต ยุ้มนองไม่สามารถจะปรายไปทางไหนได้ เทวีสองสม
ผู้คนจนมาถึงเพียงพอ ทั้งมอญและพม่าพากันเลื่อมใส ยุ้มนองจึงยกเอา
เมืองแปร เมืองตองอู และเมืองหงสาวดี ใน พ.ศ. ๒๐๙๔ ได้ราชาภิเษกเป็น
พระเจ้าหงสาวดี

พระเจ้ายุ้มนองมีอำนาจมาก สามารถปราบประเทศไกลเคียงได้ทั้งพม่า
มอญ ไทยใหญ่ บะชี่ และไทยประเทศล้านนา ประเทศล้านช้าง ตลอดจน
กรุงศรีอยุธยา (ในสมัยแผ่นดินพระมหินทร) และไทยเป็นเมืองขึ้น

พระเจ้ายุ้มนองให้สร้างเมืองหงสาวดีเป็นมหานคร จัดการปกครองบ้านเมือง
เรียบร้อย กษัตริย์ของคนเป็นกษัตริย์ที่มอญใหญ่ของพม่าเพราะมีอำนาจขยาย
ดินแดนให้กว้างขวาง พงศาวดารได้ถวายพระนามว่า “พระเจ้าชนะสิบทิศ” พระองค์
ได้แต่งตั้งเจ้านายเชื้อพระวงศ์ให้ครองประเทศราชขึ้นตรงต่อกรุงหงสาวดีเจ้าประเทศ-
ราชล้วนแต่มีความกลัวเกรงไม่กล้าคิดร้าย บ้านเมืองก็เรียบร้อยตลอดรัชกาลเป็น
เวลาถึง ๓๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๑๒๔ ยุ้มนองสิ้นพระชนม์

นั้นทพบุรุษ มังชัยสังหารราชโอรสได้รั้งราชยาเป็นพระเจ้าหงสาวดี ทรง
พระนาม พระเจ้านันทบุเรง เจ้าประเทศราชทั้งปวงไม่ยำเกรง เริ่มเกิดเหตุกบฏ

๑. พระเจ้าองวระทรงแข็งเมืองก่อน

๒. สมเด็จพระนเรศวรประกาศอิสรภาพ

พระเจ้าหงสาวดีคนนทพรงสามารถเอาชนะชนะเมืององวะได้ แต่เมื่อมาปราบไทย
กลับพ่ายแพ้สมเด็จพระนเรศวรทุก ๆ กันถึง ๔ ครั้ง ครึ่งหลังพระมหาอปรามา
สนพระชนม์คราวชนช้างกับสมเด็จพระนเรศวร แต่นั้นมาพระเจ้าหงสาวดีก็เช็ดชยาค
ไม่กล้ามาตีไทยอีก

สมเด็จพระนเรศวรเสด็จไปตีหงสาวดีครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๑๓๙)

ในการเสด็จไปตีหงสาวดีครั้งที่ ๑ นั้น ได้ตั้งล้อมเมืองหงสาวดีอยู่ถึง ๓ เดือน
ต้องถอยทัพกลับ เนื่องจากกำลังขาดมากเพราะทรงทราบว่า ๓ กองทัพจะมาช่วย
ได้แก่กองทัพของพระเจ้าองวะและกองทัพของพระเจ้าแปร ซึ่งทรง ๒ พระองค์เป็น
โอรสพระเจ้าหงสาวดีคนนทพรง อีกกองทัพหนึ่งคือ กองทัพพระเจ้าทองช้างเป็นลูก
ของพระขัติยา

กองทัพทั้ง ๓ นั้นยกมาไม่พร้อมกัน กองทัพพระเจ้าแปรยกมาลงที่หลังอันเป็น
เหตุให้พระเจ้าหงสาวดีชักเคืองพระทัย และได้คิดสืบพระทัยกับพระเจ้าองวะเป็น
มหาอปรมา (แทนองค์ปราชญ์ชาคคองช้าง) พระเจ้าแปรเสียพระทัยและใส่โทษว่า
พระเจ้าทองช้างเป็นผู้ยั้ง จึงยกทัพกลับไปตีทองช้าง แต่ไม่สำเร็จก็ยกทัพกลับเมืองแปร

ส่วนพระเจ้าทองช้างเห็นเมืองหงสาวดีและเมืองแปรแตกกัน จึงได้โอกาสที่จะ
ก่อกวนทางเป็นใหญ่ในอนาคต ทางพระเจ้าองวะได้คิดแต่งทูตให้นายบรรณการไป
ถวายสมเด็จพระนเรศวร และหากว่าพระองค์จะเสด็จตีหงสาวดีก็ขอพระเจ้าทองช้าง
ว่าจะช่วยเหลือ ส่วนพระเจ้ายะไข่ก็ส่งทูตมาถวายบรรณการเช่นเดียวกับพระเจ้า
ทองช้าง เพราะอยากได้หัวเมืองมอญตอนปากน้ำอระวัดเข้ามาอยู่ในอาณาเขตตน

สมเด็จพระนเรศวรเสด็จไปทรงสาวกครองที่ ๒ (พ.ศ. ๒๑๔๒)

ในการเสด็จไปทรงสาวกครองที่ ๒ นั้น สมเด็จพระนเรศวรโปรดให้เจ้าพระยาจักร
คุมทัพหน้าไปเพื่อเตรียมเสบียงอาหารที่เมืองเมะลาลัง ในเวลานั้นที่เมืองของอู
มหาเถรองค์หนึ่งชื่อ เสียมเพรียม ได้ทูลทักท้วงพระเจ้าของอูว่า การที่พระองค์
คิดว่าเร่ไรทรงสาวกนั้นเห็นเป็นการยาก เพราะอย่างไรเสียสมเด็จพระนเรศวรคงไม่
ปล่อยให้ทรงสาวกเป็นคู่แข่งกับกรุงศรีอยุธยา ถ้าสมเด็จพระนเรศวรทรงสาวก
ก็คงจะกวาดต้อนทรัพย์สมบัติพร้อมทั้งเชลยกลับกรุงศรีอยุธยา ฉะนั้นอย่าทูลมหาเถร
วางไว้มิฉะนั้น การที่ทักท้วงไทยเสียแต่คนมอญ ซึ่งพระเจ้าของอูเห็นชอบด้วย จึงส่ง
คนไปลวงทฬารมอญที่กลางหนานาใต้การนำของเจ้าพระยาจักร ว่าเมื่อเสร็จการจะส่ง
เสบียงอาหารแล้วไทยจะกวาดต้อนมอญเหล่านั้นไปเป็นเชลย การยุแหยงทำให้มอญ
เกิดความกลัว และหลบหนี เจ้าพระยาจักรก็มิได้อยู่จึงเกิดกบฏที่เมืองเมะลาลัง ทำ
ให้ไทยต้องเสียทั้งเวลาและกำลังในการปราบกบฏ

ทางยะไข่ได้โอกาสจึงรบยกทัพมาจะเข้าทรงสาวก พระเจ้าของอูรบยกทัพมา
ยังเมืองหงสาวดีอ้างว่าจะมาช่วยรักษายานเมือง

พระเจ้าหงสาวดีนั้นทูลเร่งหนักพระทัยยิ่ง ไม่ช้าพระเจ้าของอูยกทัพมาลงเมือง
หงสาวดี พระมหาอุปราชของพระเจ้าของวะก็เข้าช่วยกับพระเจ้าของอูยอมยกให้เป็น
สำเร็จราชการ พระเจ้าของอูจึงได้ทำสัญญาหย่าศึกกับพระเจ้ายะไข่

ครั้นพระเจ้ายะไข่ยกทัพกลับไป อยุธยาขึ้นต่อไปของพระเจ้าของอูคือ ขอเชิญเสด็จ
พระเจ้าหงสาวดีไปประทับที่เมืองของอูเพื่อความปลอดภัย เพราะเกรงว่ากองทัพสมเด็จพระ
นเรศวรยกทัพมานั้นกำลังมาก เกรงว่าทหารรักษาเมืองหงสาวดีไว้มาก
พระเจ้าหงสาวดีจากที่ครองเสด็จไปของอู พระเจ้าของอูจึงกวาดเอาทรัพย์สมบัติผู้คน

จากหงสาวดีไปครองอู ส่วนพวกกองโจรยะไข่ก็ตกเข้าปล้นต้อนคนหาทรัพย์ตกค้าง
อยู่ เผาวังปราสาทราชมนเทียรตลอดจนบ้านเมืองเสียหายอย่างมาก

เมื่อสมเด็จพระนเรศวรยกทัพลงเมืองหงสาวดีคน แสงเพลิงทเผาผลาญอยู่นั้น
ยังไม่ทันคยั้งแค้นพระทัยยกทัพไปยึดครองอู โคตงล้อมเมืองอยู่จนขาดเสบียงอาหาร
พวกโจรยะไข่ก็คอยชักการล่าเหยื่ออยู่ข้างใต้ จึงจำเป็นต้องเลิกทัพถอยออกมา

การทัพพระเจ้านันทบุเรงต้องถอยเมืองหงสาวดีเพื่อหนีกองทัพสมเด็จพระนเรศวร
ครั้งนั้นทำให้เมืองหงสาวดีหมดอำนาจ หัวเมืองมอญข้างใต้หงสาวดีมาขอสมทบ
ต่อกรุงศรีอยุธยา เมืองไทยใหญ่ทางฝ่ายเหนือมาสวามิภักดิ์พระเจ้าเชียงใหม่ซึ่งเป็น
อนุชาของพระเจ้าหงสาวดีเองก็มาขอสมทบไทย ทำให้ราชอาณาจักรของสมเด็จพระ
นเรศวรกว้างใหญ่ไพศาล

สมัยราชวงศ์อลองพญา

ราชวงศ์อลองพญาเป็นราชวงศ์สุดท้ายของประเทศพม่า มีพระเจ้าแผ่นดิน
๑๑ องค์ พระเจ้าอลองพญาเป็นองค์แรก พระเจ้าทบอมนัทรเป็นองค์สุดท้าย รวม
เวลาอายุของราชวงศ์อลองพญาได้ปกครองพม่าเป็นเวลา ๑๓๒ ปี จนถึง พ.ศ.
๒๔๒๘ จึงได้เสียเอกราชแก่อังกฤษ

พระเจ้าอลองพญาเป็นกษัตริย์ที่ปรกการรบพุ่ง แผลอาณาเขต ได้เป็นแม่ทัพมา
รบไทยครั้งหนึ่งแต่ไม่สำเร็จ ประวัติเป็นพรานชั่งของโจรยะ อยู่บ้านมุกไซโย
ซึ่งอยู่ห่างจากหงสาวดีไปข้างเหนือ ไม่ยอมสมทบมอญ ยิ่งกว่านั้นยังฆ่าพวกมอญ
ที่ไปเกยส่วยตายหลายคน พวกมอญจึงรวมพลจะไปจับ ของโจรยะไข่ก็มาพรวรรคพวก
ต่อสู้ พวกพม่าครั้นรู้ว่าของโจรยะรบนะมอญ จึงพากันเข้ามาเป็นพรรคพวกช่วยกัน
ตีพวกมอญแตกไป บังคับค้ำพวกของโจรยะรบนะยังทำใหรพลเพิ่มชนมาก ได้ตั้ง

บ้านมุกไซโยชนเป็นเมืองชานนามว่า “เมืองรัตนสิงห์” (เมืองมุกไซโยหรือ
ชวโย) แล้วตั้งตนขึ้นเป็นเจ้าใช้นามว่า “พระเจ้าอลองพญา”

ใน พ.ศ. ๒๒๙๖ พระเจ้าอลองพญาได้ยกทัพไปตั้งระ^๕ตะบนผู้ครอง
อังวะสู้พม่าไม่ได้ ต้องพาพวกมอญหนีไปหงสาวดี

พ.ศ. ๒๒๙๘ พระเจ้าอลองพญาได้ยกทัพไปตั้งหัวเมืองมอญทางปากน้ำ
อิรวดีจนถึงเมืองตะเกิง (คือเมืองย่างกุ้งเดิมน)

พระเจ้าอลองพญาได้ตั้งก่อกองเมืองต่าง ๆ ที่ระช่วยหงสาวดี แล้วจึงไปตั้งล้อม
เมืองหงสาวดี เนื่องจากการทำนาในหงสาวดีได้ผลน้อย ฉะนั้นเมษาคักกล่อมเมือง
ไม่นานก็เกิดการรอกอบภายในเมือง ส่วนพระเจ้าหงสาวดีก็กล่าวหาว่าระสู้ไม่ได้ จึงขอ
ทำไมตรีด้วย พร้อมกับขอมยกพระราชธิดาถวายพระเจ้าอลองพญาทรงรับไว้ แต่
ไม่ยอมผ่อนผันในการรบ ที่หงสาวดีใน พ.ศ. ๒๓๐๐ กวากัดขึ้นพวกมอญมา
ตั้งหงสาวดีไ้ร้างไว้ แล้วจึงมาตั้งเมืองตะเกิงเป็นนครหลวงของพม่าทางใต้ชาน
นามว่า “ย่างกุ้ง”

เมื่อปราบหงสาวดีแล้วยกมาตีไทย แต่ตีไม่สำเร็จ พระองค์ทรงอำนวยการยิง
ปืนใหญ่เองขึ้นแตกถูกพระองค์เป็นแผลสาหัส จึงรีบลาทัพกลับไปขึ้นพระชนม์มกลางทาง

พระเจ้ามังลอก ราชบุตรองค์ใหญ่ได้ครองราชสมบัติแทน กรณียกทัพไป
กระทำขอ การปราบกบฏแตกจากพระเจ้าคองอ ในที่สุดก็ปรองคองกันได้ ปราบกบฏ
เสร็จ ไปรบตีหัวเมืองเชียงใหม่ ครองราชย์ได้ ๓ ปี พ.ศ. ๒๓๐๖ พระเจ้ามังลอก
ก็สิ้นพระชนม์

พระเจ้ามังระ เป็นโอรสองค์ที่ ๒ ของพระเจ้าอลองพญาได้ครองราชย์ทรง
พระดำริว่า เมืองรัตนสิงห์ไม่เหมาะที่จะเป็นนครหลวง จึงโปรดให้สร้างปราสาท
ราชมนเทียรขึ้นใหม่ที่กรุงอังวะ เพราะทรุดโทรมมาแต่ครั้งมอญครองไว้ เมื่อ

พระเสวแล้วขยายมากรุงอังวะ กรุงอังวะจึงได้กลายเป็นนครหลวงของพม่าอีก
 เมื่อการกบฏเมืองเวียงจันทน์และจันทน์เมืองไทย กรุงศรีอยุธยาแตกใน
 พ.ศ. ๒๓๑๐ ต่อมาไม่ช้าพม่าก็ครองรวบกิจการในกรุงไทยกลับ

พม่าหาได้ทั้งความพยายามจะมากไทยไม่ เมื่อทำไม่ตรึงจนแล้วก็เตรียม
 กองทัพมากไทยอีก คราวนี้เตรียมการใหญ่ เกณฑ์มอญทำทางและปลุกข้าวในเขต
 ไทย พอเริ่มดำเนินการมอญก็ได้รับความเดือดร้อนจึงกบฏต่อพม่าแล้วพากันหนีเข้ามา
 ในไทย

พ.ศ. ๒๓๑๗ พระเจ้าอังวะโปรดให้อะแซห่วยเป็นแม่ทัพมากไทย อะแซ
 ห่วยก็เตรียมกองทัพยกเมืองเมาระตะมะ ส่งกองทัพมากไทย แต่ถูกไทยจับเป็น
 เชลยบ้าง อะแซห่วยจึงได้วางแผนยกกองทัพมาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๘ เข้าพิษณุโลกได้
 พอถึงพระเจ้าน้องนางเธอ พระเจ้าแผ่นดินพม่าองค์ใหม่เรียกทัพกลับ ฉะนั้น
 การศึกไทยจึงไม่สำเร็จ ในระยะต่อมาเกิดความไม่สงบในพม่าเนื่องจากการแย่งชิง
 ราชสมบัติกัน

พระเจ้าปดุง เป็นโอรสองค์ที่ ๔ ของพระเจ้าอลองพญา (ได้ขึ้นชิงราชสมบัติ
 ได้ในที่สุด) ก็สร้างเมืองหลวงใหม่ให้ชื่อว่า อมรปุระ เป็นราชธานีอยู่ถึง ๗๖ ปี
 ทางบะไซเกิดการลาถ เพราะการเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดินครั้งหนึ่ง ๆ ก็มา
 กันตายมาก ทำให้ราษฎรหนีไปอาศัยยังพม่า พระเจ้าปดุงจึงโปรดให้ราชโอรสองค์
 ใหญ่เป็นแม่ทัพไปตีบะไซได้ การตีบะไซได้ทำให้พระเจ้าปดุงคิดว่ากำลังมีมากพอ
 และขยายมากเมืองไทยอีก

ศึกปดุงครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๓๒๘) เรียกว่า "ศึก๙ทัพ" ในรัชกาลที่ ๑
 ศึกครั้งนี้พม่าเกณฑ์พลมากมายจัดเป็น ๙ ทัพ นับเป็นศึกใหญ่มาก ทัพที่ ๘ พระเจ้า

ปกครองเป็นแม่ทัพเอง กำหนดให้ทัพทั้ง ๔ ยกเข้าพร้อมกันทุก ๆ ค่าย เพื่อมิให้
ไทยมีหนทางสู้ได้

ส่วนทางเมืองไทยโปรดให้สมเด็จพระอนุชาธิราช กรมพระราชวังบวรสถาน
มงคล เสด็จยกทัพใหญ่ไปต่อสู้ทางเมืองกาญจนบุรี (เก่า) ซึ่งเป็นทางทัพหลวง
ของข้าศึกจะเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์ โปรดให้สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้า
กรมหลวงอนุรักษ์เทเวศร์ ยกกองทัพไปตั้งบนครสวรรค์รบข้าศึกที่ทางเหนือ
กองทัพพม่าสู้ไม่ได้ก็แตกพ่ายไปตลอดทางบักขีโต ซึ่งพม่าก็เข้ามาตีเหมือนกัน

รุ่งขึ้นฮกขพระเจ้าปกครองยกทัพมาอีก แต่ก็ไม่สำเร็จ

พระเจ้าปกครองรู้สึกเสียพระทัยมากที่แพ้อาณาเขตไม่สำเร็จ จึงทรงพระทัยระหา
พระเกียรติทางบารุงพระศาสนา จึงการะสร้างเจดีย์ใหญ่ขอเจดีย์เมกนแต่สร้างไม่
สำเร็จ การสร้างเจดีย์นั้นได้เกณฑ์ผู้คนมาทำงานมากมาย พวกพะโยได้รบความ
เกอกรอนมาก คือคนถูกเกณฑ์ไปทำพระเจดีย์ไครบความขากลำบาก เมื่อใดพม่า
ทำสงครามก็ถูกเกณฑ์ไปทำนาสะสมเสบียง เมื่อถูกเกณฑ์ไปก็ไม่ไคกลยบ้านเมือง
ส่วนพวกที่อยู่ในเมืองถูกพวกชนนางพม่ากดขี่ข่มเหง พวกพะโยจึงยกขบวนพม่า
ครันสู้พม่าไม่ไคจึงหลบหนีไปอาศัยอังกฤษ (ในอินเดีย) เป็นเหตุให้พม่ายกกองทัพ
เข้าไปในอาณาเขตของอังกฤษ ขอให้ส่งพวกพะโยกลับ ซึ่งนับว่าเป็นกรณีพิพาทกับ
อังกฤษอันหนึ่ง

สงครามกับอังกฤษครั้งที่ ๑

พ.ศ. ๒๓๖๗ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๓) พม่าเกิดรบกับอังกฤษครั้งแรกพม่ายก
กองทัพยกกระไปตีเมืองชายแดนอินเดีย (เวลานั้นอินเดียยังเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษอยู่)
เหตุเพราะพม่าได้ขยายอาณาเขตไคถึงเมืองรัตนโกสินทร์และกระแซ เจ้าเมืองกระแซไคไป

อ่อนน้อมต่ออังกฤษ อังกฤษให้กำลังมาช่วยรักษาเมือง จึงเกรงภัยพม่าปลาย พ.ศ.
 ๒๓๖๖ ตอนแรกอังกฤษเขาชนะไม่ได้ เพราะกองทัพแฉกนั้นเป็นช้างและเขาสูง
 อังกฤษให้กองทัพเรือมาตีกอง พม่าถอยทัพแพอังกฤษ ขอมลละเมืองฮัสสัม เมือง
 ยะไข่ และหัวเมืองมอญตอนใต้ปากน้ำสาละวันต่งแต่เมืองเมาระลำเลงตลอดจนถึงเมือง
 ตะนาวศรี เสียเงินค่าปรับสี่ล้านรูปี

สงครามกับอังกฤษครั้งที่ ๒

พ.ศ. ๒๓๙๔ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๔) พม่ากับอังกฤษรบกันเป็นครั้งที่ ๒
 คราวนี้อังกฤษเขาเมืองมอญฝ่ายเหนือเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษหมด ก็ขอมเลิกสงคราม
 ได้รวมไมตรีกับพระเจ้ามินทรว

อังกฤษทั้งเมืองข้างกรุงเป็นเมืองหลวง สำหรับอาณาเขตที่เป็นของอังกฤษ

สงครามกับอังกฤษครั้งที่ ๓

พ.ศ. ๒๔๒๘ (ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๕) พม่าทางเหนือขาดการคมนาคม
 ทางทะเลหมด แต่ยังคงเป็นอิสระอยู่ พระเจ้าทบองยีศรีของคัสศท่ายไม่เอาพระทัย
 ใส่ต่อสิทธิของพ่อค้าอังกฤษ การปกครองไม่ดี ส่วนอังกฤษก็กลัวฝรั่งเศสจะยกพม่า
 เสียก่อน เพราะขณะนั้นฝรั่งเศสเขาคบครองประเทศญวนแล้ว พม่าก็พยายาม
 เหวี่ยงฝรั่งเศสเพื่อชิงอังกฤษ เป็นสาเหตุให้อังกฤษรบโจมตีพม่า คราวนี้พม่าสู้รบกับ
 กองทหารของรัฐบาลอังกฤษ อังกฤษยกเมืองมันคะเลย์ได้โดยง่าย เพราะพระเจ้า
 ทบองยีไม่เอาใจช่วยทบองยีพวอม อังกฤษชนะจึงขอเชิญพระเจ้าทบองยีและพระนางสู่ยก
 อัครมเหสีไปยังเมืองรัตนคีรีบริมทะเลทางบ้านตะวันตกของอินเดีย อังกฤษรวมพม่า
 เป็นมณฑลหนึ่งของอาณานิกรอินเดีย เขาเมืองข้างกรุงเป็นเมืองหลวงของพม่าต่อไป.

พม่าภายใต้การปกครองของอังกฤษ

พม่าไม่พอใจในการปกครองของอังกฤษ จนบรรรมณ์นิยมประเพณีในสังคม
พม่าที่เคร่งครัดของเสื่อมโทรมไป คนพม่ายากจน ได้มีการเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเอกราช
แต่ไม่สำเร็จ จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๕ ในระหว่างมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่น
ยึดพม่าได้จากอังกฤษ บ้านเมืองเสียหายมากในระหว่างสงคราม

พม่าใต้เอกราช

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผ่านพ้นไปแล้ว พม่าใต้เอกราชเมื่อวันที่ ๔ มกราคม
พ.ศ. ๒๔๘๘ ในเดือนเมษายนปีเดียวกันพม่าได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติโดย
มีอังกฤษและอเมริกาสนับสนุน
สงครามสงบเกิด คือ สหภาพพม่า ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในสหประชาชาติ
อังกฤษ (Commonwealth)

บทที่ ๑๓

มอญ

มอญ หรือ รามัญ เป็นชนชาติที่อพยพเข้ามาอยู่ในดินแดนสุวรรณภูมิก่อน
ชาติไทยอพยพเข้ามา มอญได้เข้ามาอยู่ทางตะวันตกของกลุ่มแม่น้ำคง (สาละวิน)
ตลอดจนถึงลุ่มน้ำอรวรรค ซึ่งเป็นอาณาเขตของประเทศพม่าในปัจจุบัน เป็นเจ้าของ
ดินตามชายทะเล อ่าวมะละเกาะ

ชาวอินเดียทางภาคใต้ได้เข้ามาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในแหลมอินโดจีนทางภาคตะวันตก
ในสมัยโบราณ เป็นชาวอินเดียที่อยู่ตามชายทะเลแถวเมืองกลิงก์ ที่เรียกว่า
“เกลิงคน” คงจะเข้ามาปะปนกับพวกมอญ พม่าจึงเรียกพวกมอญว่าพวก “ทะเลง”

ในระยะนั้นมอญได้เรียนศิลปวิชาการจากชาวอินเดีย ได้รับเอาท่วงท่ายุชชะ
ของอินเดียภาคใต้มาใช้ และรับนับถือพระพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทตามแบบของ
ชาวอินเดียภาคใต้และลังกา ฉะนั้นเมืองพะโค (Pegu) และเมืองสะเทิมจึงเป็นแหล่ง
สำคัญทางพระพุทธศาสนา

พระเจ้าอนุรุทแห่งอาณาจักรพุกาม (พ.ศ. ๑๕๘๗—๑๖๒๐) ที่เมือง
สะเทิมนครหลวงของมอญได้ใน พ.ศ. ๑๖๐๐ ต่อจากนั้นพระเจ้าอนุรทอมหาราช
ก็รับนับถือพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาทตามแบบมอญ รับเอาท่วงท่ายุชชะ วรรณคดีและ
ศิลปกรรมแบบอินเดียไปจากมอญ มอญตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า

อาณาจักรพุกาม พ.ศ. ๑๘๓๐ กุบไลข่านคันราชวงศ์หยวนให้ทูตมายัง
เมืองพม่า ทูตถูกพระเจ้าพุกามกักขัง กุบไลข่านจึงให้กองทัพอาณาจักรพุกาม
อาณาจักรพุกามก็สิ้นอำนาจตกเป็นเมืองขึ้นของจีน มอญจึงได้โอกาสตั้งตัวเป็นเอกราช
มีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่ “พะโค” คือเมืองหงสาวดี

พระเจ้าฟารว ในเมืองมอญสมัยต่อมาเกิดมีคนสำคัญคนหนึ่ง เป็นพ่อค้าซึ่ง
ไปมาค้าขายอยู่ในเมืองเมาระตะมะ ซอมะกะโท มะกะโทสันตามตำนานกล่าวว่าเคย
เข้ารับราชการในราชสำนักพระเจ้ารามคำแหง เป็นที่โปรดปรานไ้พระราชทานนามว่า
“พระเจ้าฟารว” ไ้รับพระราชทานอนุเคราะห์จนสามารถขยายอาณาเขตชนไปถึง
หงสาวดี

เมื่อสิ้นพระเจ้าฟารวแล้ว กษัตริย์องค์ต่อมาไ้ตั้งราชธานีอยู่ที่เมืองเมาระตะมะ
จนถึงพระยาอู่ (พ.ศ. ๑๘๙๖—๑๙๒๘) จึงย้ายราชธานีไปตั้งที่เมืองหงสาวดี
และในสมัยเดียวกันนพมาราชธานีอยู่ที่ กรุงหงวี่

ครั้นล่วงรัชกาลพระเจ้าอู่แล้ว พระเจ้าราชาธิราชไ้ครองกรุงหงสาวดีใน
ระหว่าง พ.ศ. ๑๙๒๘—๑๙๖๖ มอญกับพม่าไ้เกิดรบกันเป็นมหายุทธสงครามถึง
ปรากฏในหนังสือราชาธิราช รบกันอยู่นานจนอ่อนกำลังด้วยกันจึงเลิกสงคราม

เชื้อสายของพระเจ้าราชาธิราชไ้ครองเมืองหงสาวดีต่อมาอีก ๔ องค์ หมด
เจ้าชายที่จะครองราชย์ ชาวเมืองหงสาวดีจึงยกนางพญาตะละเจ้าท้าว (พม่าเรียกว่า
ซินตอญ) ราชธิดาของพระเจ้าราชาธิราชขึ้นครองแผ่นดิน อยู่ในราชสมบัติระหว่าง
พ.ศ. ๑๙๙๖—๒๐๑๕ นางไม่มีราชบุตรจึงมอบเวนราชสมบัติแก่ราชบุตรเขย
เมื่อเสวยราชย์ทรงพระนาม พระเจ้ารามาชบดิ (พ.ศ. ๒๐๑๕—๒๐๓๕) แต่
เรียกกันเป็นสามัญว่าพระเจ้าธรรมเจดีย์ เชื้อสายพระเจ้าธรรมเจดีย์ไ้ครองหงสาวดี
ต่อมาอีก ๒ องค์ถึง พ.ศ. ๒๐๘๔ พวกพม่าเมืองตองอูไ้ไ้หงสาวดี

ราชวงศ์ตองอู เมื่อเมืองพุกามเสียแก่จีนแล้วพวกพม่าถูกไทยใหญ่รบรุก
เรื่อยมา พลเมืองตลอดจนนายทหารชั้นผู้ใหญ่หนีอพยพกันหลบหนีไปอยู่เมืองตองอู
เป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้เมืองตองอูมีความสำคัญขึ้น ส่วนเมืองหงสาวดีกำลัง

อันสง ในสมัยของพระเจ้ามหาวิชัยสุระ มืองทองรุ่งเรืองมาก ทั้งปรากฏใน
ประวัติศาสตร์ของฮว่า พระเจ้ากรุงสยาม (พระรามาธิบดี ๒) พระเจ้าแปร และ
พระเจ้าหงสาวดีขอทำไมตรีด้วย

ต่อมาเมื่อพระเจ้าทองอินพระชนม์แล้ว มังคราราชบุตรได้รับรัชทายาททรง
พระนามว่า "พระเจ้าตะเบงชเวต" ทหงสาวดีไกรงย้ายราชธานีมาอยู่ทหงสาวดี
ทำสงครามแผ่อาณาเขตใน พ.ศ. ๒๐๙๑ ยกมาทกรุงศรีอยุธยาสมัยพระมหา
จักรพรรดิ แต่ทำไม่สำเร็จ เป็นเหตุให้พระเจ้าตะเบงชเวตเสียดพระทัยเสวยนารณช
มนเมา หัวเมืองชนทวงเอาใจออกจาก ชนทวงเองแม่ทัพไม่สามารถของพระเจ้า
ตะเบงชเวตยกทัพไปปราบเมืองชนทวงแข็งเมืองอยู่นั้น ตะเบงชเวตถูกลอยปลงพระชนม์
พวกมอญได้ยกตั้งเมืองรวมราชบุตรของพระเจ้าหงสาวดีขึ้นครองราชย์

ฝ่ายบุเรงนองกำลังอยู่กลางทางระหว่างหงสาวดีกับเมะตะมะ พอได้ข่าวร้าย
ทางทหงสาวดีก็รีบยกทัพกลับ พบกษัตริย์มอญที่ออกจากหงสาวดีไปก่กั แต่
บุเรงนองมีพรรคพวกที่ยังจงรักภักดีอยู่จึงยกพลเข้าตีเมืองแปร เมืองทองอินและเมือง
หงสาวดีได้และราชธานีเป็นพระเจ้าหงสาวดี ต่อจากนั้นก็มีเหตุการณ์เกี่ยวกับ
ประเทศสยามในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและพระมหินทร

พม่ากับมอญเป็นคนต่างชาตินั้น นิสัยใจคอผิดกัน กล่าวคือพม่าเป็นนกรบที่
กล้าหาญ แต่มอญเป็นนักศิลปะวิทยา พม่าปกครองมอญได้เพราะใช้อำนา
บังคับมอญ มอญอยู่ในอำนาจพม่าด้วยความกลัว มีพระเจ้าแผ่นดินพม่าคือบุเรงนอง
ที่ทรงราชธานีอยู่ทหงสาวดี มอญภูมิใจว่าเมืองของตนได้เป็นราชธานี เมื่อบุเรงนอง
สิ้นพระชนม์แล้วนคคาของพระองค์ได้ตั้งราชธานีทหงสาวดีอีกครั้ง ต่อมาเมื่อ
พม่าย้ายราชธานีไปตั้งทกรุงอังวะ มอญยังคงตกอยู่กบพม่า

ในการปกครองมอญนั้นพม่าแต่งตั้งเจ้าผู้ครองพมามาปกครอง ฉะนั้นผู้ที่เขา
มาปกครองมอญมีขัญหาอยู่ว่า ถ้าปกครองยุติธรรม เหตุการณ์ก็จะปรกติ ถ้า
สมัยใดผู้มาปกครองใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงมาก มอญทนไม่ไหวก็ต่อสู้ ทำให้พม่า
ต้องใช้เวลาถึงปราบปราม อย่างไรก็ตามการกบฏยังมีอยู่เรื่อยเพราะการเขม็งวักวาทกัน
ในเรื่องเกียรติยศอากรเกินควร พวกมอญได้รับความเดือดร้อนบางครั้งก็มีหนังสือ
อุทธรณ์ไปยังพระเจ้ากรุงอังวะ พม่ารับพิจารณาโดยแต่งตั้งเจ้าผู้ครองใหม่มาแทน
ก็ยังคงให้ความเดือดร้อนแก่มอญอีก ด้วยสาเหตุต่าง ๆ นมอญจึงได้ตั้งแข็งเมือง
ประกาศอาณาเขตมอญขึ้นอิสระอยู่สมัยหนึ่ง

สมัยทอพุทธเกติ (สมัยทอ) ราชธานีเขมเป็นพระเจ้าหงสาวดีเมื่อพ.ศ. ๒๒๘๓
ได้แผ่อาณาเขตขึ้นไปทางเมืองพม่าได้เมืองแปร เมืองตองอู แต่ไม่ได้ขยายอาณาเขต
มาทางใต้เพราะหัวเมืองมอญอยู่ติดกับเขตแดนไทย สมัยทอได้ส่งทูตเชิญพระ
ราชสาส์นยกเครื่องราชบรรณาการมาถวายพระเจ้าบรมโกศบุรี ณ กรุงศรีอยุธยาพร้อม
กันนี้ได้ขอพระราชทานอภัยโทษแก่เขมเป็นอันมาก พระเจ้าบรมโกศทรงทราบว่า
อาชเรอมีได้พระราชทานให้ สมัยทอจึงได้หันไปขอเป็นไมตรีกับเมืองเชียงใหม่
และขอราชธิดาของพระเจ้าเชียงใหม่เป็นมเหสี พระเจ้าเชียงใหม่พมดั่งตัวและเกรง
พม่าอยู่ จึงยินยอมไมตรีกับมอญ และยกพระธิดาชื่อ “นางสรองทพย” ให้แก่
สมัยทอ

เมื่อสมัยทอได้เสวยราชย์แล้วทรงให้พระยาทะละเป็นอัครมหาเสนาบดี และยก
ธิดาของพระยาทะละเป็นมเหสี ต่อมานางสรองทพยเกิดหงุดหงิดกับพระยาทะละ
เป็นเหตุให้พระยาทะละโกรธแค้นเอาโรถอกหาก และก่อกลอุบายให้ชาวขาม้างเผือก
ลวงให้พระเจ้าหงสาวดีไปปลงศพข้าง เมื่อเห็นโอกาสพระยาทะละก็เป็นกบฏ

พระเจ้าหงสาวดีไปขอกำลังเชียงใหม่ช่วย แต่พวกมอญทางหงสาวดีไปเข้ากับพระยา
 ตะเลียบ พระเจ้าหงสาวดีส่งกองทัพไค้เข้ามาขังเมืองไทยหวังจะเกลี้ยกล่อมพวก
 มอญที่อยู่ในเขตไทย พระเจ้าบรมโกศยังเกรงหงสาวดีอยู่ก็เข้ามาในเขตไทยโดยมิได้
 เข้ามาถวายคำนับอย่างแตกก่อนจึงดำรัสสั่งให้จับส่งมอญจำไว้ พระยาตะเลียบไค้ครอง
 หงสาวดีใช้นามว่า “พระยาหงสาวดี”

ประวัติศาสตร์ของมอญต่อจากนี้เป็นประวัติศาสตร์ตอนที่มอญรบกับพม่าในสมัย
 พระเจ้าอลองพญา ถึงไค้กล่าวไว้แล้วในประวัติศาสตร์ประเทศพม่า

สงครามพมามอญครั้งพระเจ้าอลองพญานั้นเป็นครั้งสุดท้าย มอญเสีย
 อิสรภาพโดยเด็ดขาด นับเป็นส่วนหนึ่งของพม่า ปัจจุบันมอญอาศัยอยู่แถบเมือง
 สะเทิมและเมืองหงสาวดี (Pegu) บาง ส่วนในเขตอินเดียเคยเป็นถิ่นแดนของมอญ
 มาก่อนก็มีเพียงจำนวนน้อย.

บทที่ ๑๔

ญวน

ลักษณะที่ตั้ง ภูมิญวนอยู่ทางทวาย ตอนต้นตอนสามเหลี่ยมปากน้ำแคง คอ
ตงเกีย และทางริมฝั่งทะเลตอนใต้ของตงเกียมา ท่อจากนั้นก็ไหลลงมายังทาง
ปากน้ำโขงที่คอมสมบุรณ เรียกว่า โคชินจีน ญวนมีอาณาเขตทิศยาวเลยริมฝั่ง
ทะเลลงมา ขากในการที่ระรวบรวมอยู่ภายใต้การปกครองอันเดียวกัน จึงมักได้รับ
ความลำบากต้องแบ่งแยกกัน และไม่มีความสะดวกภายในประเทศ จนกระทั่งฝรั่งเศส
เข้าครอง

ประวัติศาสตร์ญวนโดยสังเขป

ญวนมีกษัตริย์ปกครองมาหลายองค์ กษัตริย์ปกครองนั้น มีการชิงราชสมบัติ
กันหลายครั้ง ใน พ.ศ. ๑๙๔๓ เกิดกบฏชิงราชสมบัติ คือ เจ้าราชวงศ์ตราน
(Tran) แพ้ ขอให้จีนมาช่วย จีนก็เลยถือโอกาสเข้าปกครอง และพยายามจะกลืน
ให้เป็นชาวจีนด้วยกัน ราษฎรไม่พอใจ

ใน พ.ศ. ๑๙๖๑ เลเหลย กงตนเป็นหัวหน้าต่อต้านจีนเป็นผลสำเร็จ ได้
พรรคพวกเขาลอบเมืองซานฮอย ซึ่งเป็นศูนย์กลางสำคัญของกองทหารจีน พระเจ้า
กรุงจีนแห่งราชวงศ์หมิงส่งกองทัพมาช่วย ก็ถูกตีแตกกลับไป เลเหลยก็ได้อำนาจ
ซานฮอยจึงตั้งตัวเป็นกษัตริย์ปกครองประเทศญวน แล้วแต่งตั้งทูตไปเฝ้าพระเจ้ากรุงจีน
ขอตั้งบรรณาการอย่างแต่ก่อน จีนก็ยินยอม

พระเจ้าเลหนดง (พ.ศ. ๒๐๐๓—๒๐๔๐) นับว่าเป็นกษัตริย์เลอ
เรืองพระนาม ทรงจัดการปกครองและทะนุบำรุงบ้านเมืองเป็นอย่างดี แบ่งประเทศ
ออกเป็นมณฑล แต่กษัตริย์องค์ต่อมา เสื่อมความสามารถ จนต้องเสียบ้านเมือง

แก่งขนนางสกลหมาก (Mae) ไปเป็นหลายปีจึงกลับไถ่อาณานิคม โดยอาศัยความ
 ช่วยเหลือของพวกสกลเหวียง (Nguyen) คนในสกลนเป็นแม่ทัพมาหลายคน คน
 หมดความสามารถมาก คือ เหงวียงเกววกง (Nguyen Kim) ซึ่งไถ่เป็นอุปราช แต่
 ถูกวางยาพิษตาย เมื่อไปปราบพวกหมาก บุตรเขยชื่อ ตรัญเกียม (Trink Kiem)
 ไถ่รับหน้าที่แทนต่อมา เพราะบุตรชายทั้งสองของเหงวียงเกววกงยังเล็กอยู่ ครั้นบุตร
 ชายทั้งสองโตขึ้น ตรัญเกียม เกรงการแย่งตำแหน่ง จึงกำชับบุตรคนโตเสีย และ
 แกล้งสั่งบุตรคนเล็กไปครองดินแดนทางภาคใต้ที่ไกลจากพวกหมาก ทิ้งนคควาระ
 ให้ไถ่รับอันตราย แต่ท่านฝันกลับเป็นคนสำคัญขึ้น สืบสกลเหวียงต่อมาในภาคใต้
 สร้างเมืองเวชน ซึ่งเป็นทอคมสมบัติด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีพวกพ่อค้าชาวยุโรป
 มาค้ากอกค้าขาย เพราะพวกนี้ไม่เกลียดชาวฝรั่งเสียอย่างพวกตรัญ ได้รับความ
 สละสลวยในการค้า ตลอดจนการซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ และมีการลงมือแข่งขันเป็นลาคย
 จนถึง พ.ศ. ๒๑๒๓ จึงตั้งตนเป็นอิสระ หัวหนาสกลเหวียงไถ่ยกตนเป็นกษัตริย์
 ครองทางภาคใต้ของญวน มี เว เป็นราชธานี

ทางเหนือ พวกสกลตรัญไถ่รับตำแหน่งอุปราชสืบต่อกันมาจนถึงราชวงศ์เล
 ซึ่งครองราชย์อยู่ที่ยานอช ไถ่ถือนานาปกครองบ้านเมืองตามใจตน ปลดกษัตริย์แห่ง
 ราชวงศ์เลออกหลายองค์ บางครั้งมีการวิวาทกันเอง ถึงรบกัน สกลตรัญทางเหนือ
 และสกลเหวียงทางใต้ ไถ่เป็นอริกันมาเป็นเวลา ๒๐๐ ปีเศษ

กบฏไถ่เซ็ง

กบฏไถ่เซ็ง เกิดขึ้นราว พ.ศ. ๒๓๑๖ ในเขตญวนใต้ กบฏไถ่เซ็งสามคน
 พ้องช่วยกันตั้งบ้านเมืองไถ่มาขึ้นทุกที ไถ่ชักชวนพวกตระกูลตรัญให้มาตั้งเมืองเว
 พระเจ้าแผ่นดินเวืองคัสักทำอพยพไปตั้งอยู่ที่ไซง่อน ในที่สุดสิ้นพระชนม์ที่เมืองน

เจ้านายอื่น ๆ ในราชวงศ์กสินพระชนมมหมก เว้นแต่ ๒ องค์ คือ องค์หนึ่งเป็นอนุชา
ไทยเราเรียกว่า องค์เชียงซุน หนึ่งคือไปยังเมืองบันทายมาศ พวกไทเซ็งตั้นบันทายมาศ
ได้ออกใจไปเข้ามาอยู่ในกรุงธนบุรี ภายหลังมีข่าวว่าระหัน จึงถูกประหารชีวิตรวมทั้ง
พรรคพวกตกตามมาประมาณ ๕๐ คนเศษ อีกองค์หนึ่งเป็นโอรสพระเชษฐา เรา
เรียกว่า องค์เชียงสือ องค์เชียงสือได้ทำการสู้รบจนได้ครองช้างนอนอยู่พักหนึ่ง แต่
ไม่สามารถอยู่ในช้างนอนตลอดไปได้ เพราะพวกไทเซ็งเพิ่มกำลังรบมากขึ้น ในปลาย
พ.ศ. ๒๓๒๕ พวกไทเซ็งได้ฉวยโอกาสแล้วยกไปตีทางเหนือต่อไป จนได้ครอบครอง
ญวนทั้งประเทศใน พ.ศ. ๒๓๒๘ ภายหลังวงศ์เลอองค์สุดท้ายหนีไปยังเมืองจัน เลย
สินพระชนมมทนน

องค์เชียงสือได้เข้ามาพึ่งบรมโพธิสมภารในคอนตันรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตน-
โกสินทร์คือต้น พ.ศ. ๒๓๒๕ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงพระ
กรุณาชุบเลี้ยงให้ตั้งบ้านเมืองอยู่ ณ ที่ซึ่งเป็นสถานที่ไปรุดเกลือบคน และพระราชทาน
กองทัพไปช่วยญวนถึง ๒ ครั้ง แต่ไม่สำเร็จ เพราะพวกไทเซ็งมีกำลังมากกว่า
องค์เชียงสือ ได้พยายามต่อสู้ไปก็ไม่สามารถตั้งบ้านเมืองคืนได้ จึงถอยทัพกลับกรุงเทพฯ
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ พระราชทานเครื่องยศและเบี้ยหวัดแก่องค์เชียงสือ
ไปรุดให้เฝ้าใกล้ชิด

ถึง พ.ศ. ๒๓๓๐ องค์เชียงสือลอบหนีไปจากพระนคร เขียนหนังสือทูลลาไว้
มีใจความย่อ ๆ ว่า ขอกราบถวายบังคมลาไปตั้งบ้านเมือง มีใจจะคิดคบคิดทรยศ
ในกาลภายหน้าถ้าจักสิ้นจะขอพึ่งพระบารมีต่อไป ในสมัยก่อนการมาอยู่นาน ๆ แล้ว
หนีไปเป็นบุตรของเจ้านก สมเด็จพระอนาธิราช กรมพระราชวังบวรฯ จึงได้เสด็จ
ติดตามไปในคนนั้น แต่ไม่ทัน เพราะเรือขององค์เชียงสือเป็นเรือใบออกปากน้ำไปได้
แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระทัยว่า การหนีไปขององค์เชียงสือนั้น
เป็นของธรรมดา ใคร ๆ ก็ย่อมต้องฉีกกักต้อนบ้านเมืองของตน

ไมตรีกับฝรั่งเศส

การปราบกบฏไคเซ็ง^๕ ของเซียงสือ^๕ ได้รับความช่วยเหลือจากฝรั่งเศสมาก คน
 ต่ำคน^๕ช่วย^๕ คือ สังฆราช^๕บิญญ^๕ เกอ^๕ เบเวน^๕ ซึ่งมาสอนศาสนาอยู่ในเมืองญวน
 ไค^๕เป็น^๕พระ^๕พยาน^๕ของ^๕เซียง^๕สือ^๕ ฮาย^๕ & ขว^๕ ไป^๕เมือง^๕ฝรั่งเศส^๕เพื่อ^๕ขอ^๕ความ^๕ช่วยเหลือ
 ทำ^๕สัญญา^๕จะ^๕ช่วย^๕กัน^๕ทั้ง^๕สอง^๕ฝ่าย^๕ แต่^๕การ^๕ทัก^๕หนัด^๕ไฉน^๕ไม่^๕เป็น^๕ไป^๕ตาม^๕สัญญา^๕ เพราะ
 เกิด^๕กบฏ^๕ใหญ่^๕ใน^๕ฝรั่งเศส^๕ แต่^๕ต่อมา^๕สังฆราช^๕บิญญ^๕ได้นำ^๕นาย^๕ทหาร^๕ที่^๕มีความ^๕ชำนาญ
 การ^๕รบ^๕ มี^๕ชาว^๕ฝรั่งเศส^๕บ้าง^๕ ชาว^๕จีน^๕บ้าง^๕ อาสา^๕สมัคร^๕ รวม^๕ทั้ง^๕เรือ^๕และ^๕อาวุธ^๕มา^๕ช่วย
 ของ^๕เซียง^๕สือ^๕สู้^๕รบ^๕กับ^๕กบฏ^๕ไค^๕เซ็ง^๕ พอ^๕ประ^๕จวบ^๕พวก^๕กบฏ^๕เริ่ม^๕แตก^๕สาม^๕ัค^๕กัน^๕เอง^๕ ทั้ง
 ประชา^๕ชน^๕พากัน^๕มา^๕เข้า^๕กับ^๕ของ^๕เซียง^๕สือ^๕มาก^๕ เพราะ^๕นับ^๕ถือ^๕ว่า^๕เป็น^๕เจ้านาย^๕เก่า^๕ พระ^๕บาท
 สม^๕เด็จ^๕พระ^๕พุทธ^๕ออก^๕ฟ้า^๕ ก็^๕พระ^๕ราช^๕ทาน^๕กำลัง^๕เพิ่ม^๕ให้^๕ ทำ^๕ให้^๕ของ^๕เซียง^๕สือ^๕สามารถ^๕
 บำ^๕เมือง^๕คน^๕ไค^๕เป็น^๕ล้า^๕คืบ^๕ พ.ศ. ๒๓๔๓ ของ^๕เซียง^๕สือ^๕ก็^๕เว^๕คน^๕ ก็^๕มา^๕อีก^๕ ๒๒ ปี^๕ ไค^๕
 ตั้ง^๕เกย^๕ ปราย^๕พวก^๕ไค^๕เซ็ง^๕ลง^๕ไค^๕ แล้ว^๕จึง^๕ได้^๕ราช^๕อา^๕ภิ^๕เษก^๕เป็น^๕จักร^๕พรร^๕วดี^๕ ใช้นาม^๕แผ่น^๕ดิน
 ว่า^๕ ญาลอง (Gioalong) เมื่อ^๕พระ^๕เจ้า^๕ญาลอง^๕สิ้น^๕พระ^๕ชนม์^๕ โอรส^๕วัย^๕ราช^๕สมบัติ^๕ก็^๕มา^๕คือ:

พระ^๕เจ้า^๕มิน^๕หม่าง (Ming Mang) ขึ้น^๕ครอง^๕ราช^๕ย์^๕ใน^๕ พ.ศ. ๒๓๖๒ (ตรงกับ
 รัช^๕สมัย^๕ของ^๕รัช^๕กาล^๕ที่ ๒ ของ^๕กรุง^๕รัตน^๕โก^๕สิน^๕ทร์) พระ^๕องค์^๕ไม่^๕โปรด^๕ชาว^๕ยุโรป^๕ เริ่ม^๕
 เอง^๕กับ^๕พวก^๕สอ^๕นศา^๕สนา^๕แต่^๕ยังไม่^๕ร่น^๕แรง^๕นัก

การ^๕ปฏิ^๕วัติ^๕คือ^๕บาท^๕หลวง^๕ และ^๕ญวน^๕ที่^๕เขาร^๕ตกร^๕น^๕แรง^๕ยัง^๕ชน^๕ใน^๕รัช^๕กาล^๕พระ^๕เจ้า
 เกียว^๕ตรี (Thiew Tri) ร้อง^๕ถึง^๕รัฐบาล^๕ฝรั่งเศส^๕ ถึง^๕เรือ^๕รบ^๕มา^๕ปราย^๕ปราม^๕ แต่^๕พอ^๕ทหาร
 กลับ^๕ การ^๕ไม่^๕ส่ง^๕ยก^๕เกิด^๕ชน^๕ฮก

รัช^๕กาล^๕พระ^๕เจ้า^๕คอด^๕คก (พ.ศ. ๒๓๘๐—๒๔๒๖) การ^๕กระ^๕ทบ^๕กระ^๕เท^๕ชน
 ระหว่าง^๕รัฐบาล^๕ญวน^๕กับ^๕พวก^๕บาท^๕หลวง^๕ฝรั่งเศส^๕ ตลอดจน^๕ญวน^๕เขาร^๕ตและ^๕พ่อ^๕ค้า^๕ฝรั่งเศส^๕
 เกิด^๕ทว^๕ย^๕ชน^๕ รัฐบาล^๕ฝรั่งเศส^๕ ใน^๕สมัย^๕พระ^๕เจ้า^๕น^๕ไป^๕เล^๕ยน^๕ที่ ๓ ถึง^๕กอง^๕ทัพ^๕มา^๕ช่วย

ในพวกณวนด้วยกันเองก็เกิดแตกสามัคคีกัน ถึง พ.ศ. ๒๔๐๕ ฝรั่งเศสก็ไถ่ถอนไค
และไคไถ่ถอนทั้งหมดใน พ.ศ. ๒๔๒๗ พวกราษฎรซึ่งนับถือพระเจ้าแผ่นดินอยู่
จึงให้คงมีพระเจ้าแผ่นดินอยู่เหมือนเดิม ในความคุ้มครองของฝรั่งเศสต่อมาจนเสด็จ
สงครามโลกครั้งที่ ๒

สัมพันธภาพระหว่างญวนกับไทย

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ ทรงพระกรุณาฯ เสด็จเยือนเมืองญวนไค
กันกับไคไคเยลระทำกันเองคองคองแห่งกัมพูชา เมื่อไปบ้านเมืองก็พระราชทาน
ความช่วยเหลือหลายคราว ของเสด็จเยือนถวายสิ่งของตอบแทนรวมทั้งถวายต้นไม้เงิน
ทองมารวม ๖ ครั้ง ครั้นท้าวพระยาชาวญวนเป็นจักรพรรดิแล้ว ถึงการถวายต้นไม้
เงินทอง อย่างไรก็พระเจ้าญวนของก็ยังคงมีไมตรีจิตและแสดงความเคารพยำเกรง
ต่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าฯ จนตลอดรัชกาล

พระเจ้าเวียตนามญาลอง กษัตริย์ญวน ๒ เมื่อพระบาทสมเด็จพระ-
พุทธยอดฟ้าฯ เสด็จสวรรคต ใน พ.ศ. ๒๓๕๒ พระเจ้าญาลองแห่งญวนเข้ามา
เข้าเพื่อกุศลถวาย และถวายเครื่องทรงยี่นคแก่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย
คราวนั้นได้มีพระราชสาส์นมาขอเมืองบันทายมาศ (เมืองนี้เป็นต้นทางคลองชุกที่ระไป
ยังเขมรไค อยู่ใกล้เขตญวนไปมาถึงกันได้ง่ายกว่าทางเรามา) ไทยกำลังกังวลศึก
พม่า ทั้งญวนก็ยกไวแล้วด้วย จึงยอมอนุญาตให้

เมื่อพระเจ้าญาลองสิ้นพระชนม์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรด
ให้แต่งทูตออกไปช่วยงานพระศพ และทรงยี่นคถวายพระเจ้านั้นหมายกษัตริย์องค์
ใหม่ด้วย

เหตุการณ์ในรัชกาลที่ ๓

ต่อมาญวนแผ่อำนาจเข้ามาในเมืองลาวทางลุ่มแม่น้ำโขง เจ้าอนุวงศ์แห่ง
เวียงจันทน์ก่อการก่อกวนวุ่นวายขึ้นเพราะได้รับความอึดอัดจากญวน ถึงต้องรบพุ่ง
ปราบปรามกัน เจ้าอนุวงศ์แพ้หนีไปญวน พระเจ้ามินหม่างมีสาส์นมาขอไทย
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงยอมทำตาม รัชกาลที่ ๓ จึงโปรดให้ปราบพวกเวียงจันทน์
ต่อไปให้ราบคาบ แต่นั้นมาทางพระราชไมตรีจึงหมองหมางลง

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงชักเคืองญวนในเรื่องเขมร และเรื่อง
สนธิสัญญากับเจ้าอนุวงศ์เป็นกบฏก่อไทย โดยหวังจะขยายอาณาเขตมาทางเวียงจันทน์
และหัวเมืองลาวทึบเป็นเมืองขึ้นของไทยอีกด้วย ในสมัยของพระองค์พม่าก็มัวคึกคัก
สงครามกับอังกฤษอยู่ ประกอบกับญวนเองก็เกิดกบฏขึ้นที่ไซ่ง่อน พระองค์ทรงเห็น
ว่าเป็นโอกาสดีที่จะขับไล่ญวนไปจากเขมร จึงโปรดให้เจ้าพระยาบดินทรเดชา
(สิงห์ สิงหเสนี) ยกทัพยกไปทางเขมร และให้เจ้าพระยาพระคลัง (ทิศ บุนนาค)
เป็นแม่ทัพเรือยกไปช่วย ถ้าสำเร็จแล้วให้สมทบกันไปตีจนถึงไซ่ง่อนด้วย แต่
กองทัพเรือทำการอ่อนแอจึงไม่สำเร็จ

ไทยต้องรบกับเขมรและญวนในดินแดนเขมรชั้นนอก ผลักกันแพ้ผลักกันชนะ
ถึง ๑๔ ปี จึงได้ตกลงเลิกรบกัน

การปกครองของฝรั่งเศส

๑. อาณานิคม (Colony) คือ โคชินจีน ขึ้นตรงต่อรัฐบาลฝรั่งเศส

๒. รัฐอารักขา (Protectorate) คือ เขมร ญวน กัมพูชา และ ลาว

ฝรั่งเศสปรับปรุงการชลประทานทางปากน้ำโขงให้ดีขึ้น เพิ่มปริมาณตก

ในการเพาะปลูก ผู้ที่รวบรวม คือ พวกชาวจีนที่เป็นเจ้าของนา ส่วนสวนยางและข้อ
ถ่านหินอยู่ในมือของชาวฝรั่งเศส

ในด้านการปกครอง ญวนที่ได้รับการศึกษา ไม่พอใจในการปกครองของ
ฝรั่งเศส เพราะพวกตนไม่มีหนทางที่จะแสดงความสามารถในการปกครองบ้านเมือง
ของตนเอง ฝรั่งเศสได้ออกแผนการศึกษาภาคชนแคบ พ.ศ. ๒๔๗๔ นักเรียน
ชั้นสูงมีจำนวนน้อย ชาวญวนที่ไปศึกษาเล่าเรียนในยุโรป พวกมีความรู้
ถูกกักกันไม่ให้มีส่วนมีเสียงและเป็นใหญ่ทั้งทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ

โฮจิมินห์

พรรคคอมมิวนิสต์ญวน มีหัวหน้าชื่อ โฮจิมินห์ ได้รับการศึกษาในประเทศ
ฝรั่งเศส วิชาการคอมมิวนิสต์นั้นได้รับการยอมรับจากโซเวียตรัสเซีย โฮจิมินห์ได้รับ
ความช่วยเหลือจากคอมมิวนิสต์จีนเป็นอย่างดีกว้างขวาง พร้อมกันนั้นญวนได้ส่งนักเรียน
นายร้อยญวนไปฝึกทหาร ซึ่งต่อมาได้เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของทัพเวียตมินต์

โฮจิมินห์ทำการโค่นล้ม คือ รวบรวมพวกรักชาติเข้าด้วยกัน ได้เข้าควบคุม
หมู่บ้านในท้องเถวไว้ เตรียมกองทัพโค่นล้มไว้พร้อม และค่อย ๆ ขยายกิจการคืบหน้า
ไปยังญวนได้อย่างดี ๆ

เมื่อมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกกช่น ญวนแยกออกเป็นสองฝ่ายของฝรั่งเศสได้ และ
ประกาศว่าอินโดจีนหมดสภาพเป็นเมืองขึ้นแล้ว ญวนตั้งรัฐบาลให้ญวน เขมร และ
ลาว ให้กษัตริย์องค์เดิมเป็นกษัตริย์ต่อไป พวกญวนคอมมิวนิสต์ที่ไม่รับรองรัฐบาลใหม่
ทั้งสองได้ทำการสู้รบต่อต้านญวนต่อไป ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ญวน
ยอมแพ้สงคราม เวียตมินห์ยกตั้งรัฐบาลของตนเองขึ้น ให้โฮจิมินห์เป็นประธานาธิบดี
ประกาศเอกราช สาธารณประชาธิปไตยเวียตนามในกันยายนนั้น ตั้งรัฐบาลชนก
ษานอย

+ บ่าวค้าขายกับโซซิมินท์

ฝรั่งเศสรักษาตัวบุคคลสำคัญของญวนให้เป็นพรรคพวกตน เพื่อสู้รบกับโซซิมินท์ ตอนแรกฝรั่งเศสตั้งรัฐบาลญวนขึ้น โดยแต่งตั้งให้แม่ทัพญวนซึ่งเคยรับราชการอยู่ในกองทัพฝรั่งเศสเป็นหัวหน้ารัฐบาล เพราะฝรั่งเศสต้องการผู้สนับสนุนตนจริงๆ แต่ไม่สามารถจะเรียกหรือความนิยมจากญวนได้ ฝรั่งเศสจึงหันไปหาบ่าวค้าขายซึ่งเคยเป็นกษัตริย์ญวนมาก่อน คือฝรั่งเศสมาคิดว่าพวกญวนที่ไม่นิยมโซซิมินท์จะได้อันมาสวามิภักดิ์ต่อบ่าวค้าขาย ในที่สุดบ่าวค้าขายขอให้โคชินจีนเข้ามาอยู่ในครอบครองของตน ฝรั่งเศสยอมให้สัญญา บ่าวค้าขายจึงตั้งรัฐบาลเวียดนามขึ้นเป็นฝ่ายตรงข้ามกับเวียดมินท์ของโซซิมินท์ใน พ.ศ. ๒๔๘๒

ขณะที่ฝรั่งเศสรวบรวมกำลัง กองทัพของบ่าวค้าขายพอมีกำลังขึ้น แต่ยังเป็นกองเล็กอยู่ ต่อมาเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้น คือ ลาว เขมร และบ่าวค้าขายเองอยากได้เอกราชสมบูรณ์ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๖ นโรคม สัทธ กษัตริย์เขมรหันเข้ามาในประเทศไทย เพราะความไม่พอใจพระทัยฝรั่งเศส ผลทไกรยบคือ ไกรยธำนาจเต็มทและปกครองเขมร มีทหารของตนเองด้วย ดังนั้นฝรั่งเศสยอมให้ลาวกับญวนมีสิทธิเช่นเดียวกับเขมร ขณะที่กำลังเจรจากันอยู่นั้น เหตุการณ์ทางญวนเหนือต่งเครียด โซซิมินท์เชื่อว่าระบอบลาวและลงมาทางใต้ ฝรั่งเศสต้องยอมยกคืนเบียนฟ (คือเมืองแดง ซึ่งปรากฏชื่อในประวัติเดิมของชาติไทย)

สัญญาเจนีวา เกิดการรบกวนขึ้น (ในขณะนั้นที่เมืองเจนีวา ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ เรื่องปัญหาเยอรมนีอยู่ จึงได้ถือโอกาสประชุมเรื่องอินโดจีนด้วย) สงครามไค้สงบลงด้วยสัญญาเจนีวา เมื่อกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ในขณะที่ประชุมกันอยู่นั้น บัอมเกียนเบียนฟแตกประจวบกับเวลานั้นประเทศฝรั่งเศสเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ หัวหน้ารัฐบาลใหม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลฝรั่งเศสให้ยุติการรบในอินโดจีน

จากข้อตกลงที่เห็นว่า ญวนถูกแบ่งออกเป็น ๒ เขต ใช้เส้นรุ้งที่ ๑๗° เหนือ
เป็นเส้นแบ่งเขต ญวนทางเหนือเรียกว่า เวียดนาม ทางใต้เรียกว่า เวียดนาม
ประชาชนญวนผู้ใดอยากอยู่ฝ่ายไหนให้อพยพไปหลังจากการตกลง ให้ฝรั่งเศส
อพยพออกจากชานอญภายใน ๘๐ วัน

โงคินเคียม นายกรัฐมนตรีของเวียดนาม คือ โงคินเคียม เป็นคนที่
สามารถและซื่อสัตย์ แต่เขาถูกชักชวนมากเพราะมีคนอยากแย่งอำนาจอยู่ แต่
ประชาชนส่วนใหญ่สนับสนุน

รัฐบาลของโงคินเคียมต้องเผชิญปัญหาสำคัญ คือ พวกญวนทางเหนืออพยพมา
ทางใต้มาก ทำให้รัฐบาลต้องประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. ๒๔๙๙
มีการเลือกตั้งครั้งใหญ่ในเวียดนาม โงคินเคียมชนะคะแนนเลือกตั้ง ได้เป็น
ประธานาธิบดีคนต่อมา

เวียดนาม มีเนื้อที่ ๖๕,๗๒๖ ตารางไมล์

พลเมืองประมาณ ๑๒,๓๖๖,๐๐๐ คน

นครหลวง ไฮ่งอน

ภาษา ญวน ฝรั่งเศส

ศาสนา พุทธ และคริสต์ศาสนา

เวียดนาม มีเนื้อที่ ๖๓,๓๖๐ ตารางไมล์

พลเมืองประมาณ ๑๔,๙๐๐,๐๐๐ คน

นครหลวง ชานอญ

ภาษา ญวน จีน ฝรั่งเศส

ศาสนา พุทธ คริสต์ศาสนา

บทที่ ๑๕

ลาว

อาณาเขต ของราชอาณาจักรลาวมีพรมแดนดังนี้ คือ

ทิศเหนือ	ก	จีน
ทิศใต้	ก	กัมพูชา
ทิศตะวันออก	ก	เวียดนาม
ทิศตะวันตก	ก	ไทย
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ	ก	พม่า

ที่ตั้ง อยู่ระหว่างเส้นรุ้ง ๑๔° — ๒๒.๕° เหนือ

เนื้อที่ ประมาณ ๘๘,๐๐๐ ตารางไมล์

พลเมือง ประมาณ ๓,๐๐๐,๐๐๐ คน

อาชีพ ทำการกสิกรรม ได้แก่การทำนาในที่ราบ ที่ราบหุบเขา
ทำป่าไม้ แลยริมแม่น้ำโขง
เลี้ยงสัตว์ ในที่ราบ ที่ราบสูง

อากาศ อยู่ในเขตร้อนภาคมรสุม

ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศเป็นรูปยาวเรียวและเต็มไปด้วยภูเขา ที่เขา
ยาวกั้นเขตแดนเวียดนาม ภูเขาและที่ราบสูงอยู่ทางทิศตะวันออก และค่อย ๆ ลาด
ต่ำลงมาทางทิศตะวันตก ฉะนั้น ที่ราบของลาวส่วนใหญ่อยู่ทางทิศตะวันตกของ
ประเทศซึ่งกั้นแม่น้ำโขง แม่น้ำโขงไหลจากทางทิศตะวันออกสู่ทิศตะวันตก แม่น้ำ

โงะเป็นแม่น้ำสายสำคัญ ส่วนใหญ่กั้นพรมแดนทางทิศตะวันตกของประเทศ แม่น้ำ
โงะมีต้นน้ำจากทิเบต ไหลผ่านประเทศจีน ลาว กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับลาว
ผ่านกัมพูชา ไหลผ่านเวียดนามออกสู่ทะเลจีน ทะเลจีนใต้ จึงกล่าวได้ว่า แม่น้ำโงะเป็น
แม่น้ำสายสำคัญของลาว

นครหลวง เวียงจันทน์ นครหลวงของราชอาณาจักรลาว ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ
โงะ เป็นที่ตั้งของสถานทูตการของรัฐบาล
หลวงพระบาง เป็นที่ประทับของกษัตริย์ลาว

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

ตามตำนานว่า “ชนบรหม” กษัตริย์ล้านช้าง แบ่งอาณาจักรให้โอรส ๗ องค์
องค์ใหญ่ชื่อ “ชนลธ” ให้มาครองเมือง (ซึ่งต่อมาเป็นเมืองชวา หรือเมืองเช้า)
บุตรชนลธคือ นครหลวงพระบาง และแตกนมาปกครองสิบสองจุไทย
จึงลงเจ้าฟ้างุ้ม ต่อไปจะกล่าวถึงประเทศลาว ในสมัยทวรวรมอาณาจักร คือ
แต่ พ.ศ. ๑๘๔๖ — พ.ศ. ๒๒๕๔

เจ้าฟ้างุ้ม เจ้าฟ้างุ้มเป็นโอรสของท้าวผา ประสูติเมื่อ พ.ศ. ๑๘๕๔
ท้าวผาถูกพญาสุวรรณคัมภีร์เป็นพระบิดาขับไล่ออกจากเมืองเช้า เพราะประพฤติก
พระองค์เหลวแหลก ท้าวผาจึงพาเจ้าฟ้างุ้มไปอาศัยอยู่ในเขมร ใ้รับการศึกษา
อบรมอยู่ในเขมร ฟ้างุ้มได้อภิเษกกับนางแก้วลอคพา อภิเษกพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗
กษัตริย์ขอม ทวียเหตุเป็นราชบุตรเขย กษัตริย์ขอมจึงเอาใจช่วยฟ้างุ้ม ใ้ยกให้
กองทัพมาตีเอาเมืองคืนจากพญาสุวรรณคัมภีร์

ใน พ.ศ. ๑๘๔๖ ฟ้างุ้มตั้งตนเป็นกษัตริย์ เปลี่ยนชื่อเมืองว่า ล้านช้าง ปราบ
ปรามเจ้าเมืองใกล้เคียง ทำไมตรีกับญวน ใ้รวบรวมลาวเป็นขงแผน กษัตริย์ขอม

ตั้งสมานทศมายังลวำนำพระบางมาให้ ลวำจึงไ้กันยัดถือพระพุทธรศานนิกายเถรวาท
แต่นั้นมา

ใน พ.ศ. ๑๙๑๑ นางแก้วลอคพา มเหสีของพำมสันพระชนม เนืองจาก
ความเศร้าโศกเสียพระทัยอย่างมาก เป็นเหตุให้พระองค์ประพฤติพระองค์เหลวแหลก
วางพระองค์ไม่เหมาะสม อภประการหนึ่งทรงโปรดการสงครามเพื่อขยายอาณาจักร
ทำให้ไพร่ฟ้าประชาชนเดือดร้อนเบียดเบียนการสงคราม ชุนนางจึงช่วยกันขับไล่
จากราชบัลลังก์

เจ้าอนเรณราชโอรสไ้เป็นกษัตริย์แทน ทรงพระนามว่า “พญาสามแสนไทย”
และมีกษัตริย์สืบเนืองกันมาจนถึงพระเจ้าโพธิสาร

พระเจ้าโพธิสาร (พ.ศ. ๒๐๘๙) พระเจ้าโพธิสารมีราชสมบัติล้านนา
(เชียงใหม่) ให้แก่โอรส คือพระไชยเชษฐา เพราะมีสิทธิทางฝ่ายพระมารดาซึ่งเป็น
เจ้าหญิงเชียงใหม่ พ.ศ. ๒๑๐๒ พระเจ้าโพธิสารสิ้นพระชนม์โดยบังเอิญ โอรส
ของพระองค์แย่งราชสมบัติกัน พระไชยเชษฐาจึงทิ้งเมืองเชียงใหม่ ไ้หนีไป
พระแก้วมรกตไปด้วย ยกมาเมืองเช้า (หลวงพระบาง) ยังคงให้น้องสององค์สละ
ราชย์ แล้วครอบครองราชสมบัติล้านช้าง ใช้พระนามว่า “ท้าวไชยเชษฐาธิราช”

ท้าวไชยเชษฐาธิราช ไ้ครอบครองราชสมบัติเรียบร้อยแล้ว ส่วนทางเมือง
เชียงใหม่เนืองจากความไม่สงบ คือเมื่อพระเจ้าบุเรงนองแผ่อำนาจขึ้นไปทางเมืองไทย
ใหญ่ คือเมืองสโข เมืองนาย แล้วมุ่งจะมาตีเชียงใหม่ ขณะนั้นเชียงใหม่
พระเจ้าเมกุเจ้าไทยใหญ่เชื้อสายเจ้าเชียงใหม่ครองอยู่ พระเจ้าเมกุก็ยอมแพ้มว่า
โดยไม่รู้ด้วยเลย และสัญญาว่าจะส่งบรรณาการต่อบุเรงนองทุกปี พอกัทัพพม่าออก
จากเชียงใหม่ พระไชยเชษฐาก็กยกทัพเข้าเชียงใหม่ ขับไล่พระเจ้าเมกุออกจาก
ราชบัลลังก์

บุเรงนองยกทัพขึ้นกลับมาก ชัยไถ่ทหารของพระเจ้าไชยเชษฐาออกจาก
เชียงใหม่ และประกาศถอดพระเจ้าไชยเชษฐาออกจากบัลลังก์ล้านช้าง พระไชยเชษฐา
ก็รวบรวมผู้คนและชักชวนเจ้าผู้ครองนครแถบนั้นเข้าเป็นพันธมิตร แล้วยกทัพไป
ตีเชียงแสน บุเรงนองก็ตามไปโจมตีเมืองคาง ๆ ก็เป็นพันธมิตรของพระไชยเชษฐา
ก็จันทมนัส พระไชยเชษฐาหนีกลับไป

พ.ศ. ๒๑๐๓ พระไชยเชษฐาทำไมตรีกับไทย ในแผ่นดินสมเด็จพระมหา-
จักรพรรดิ ใน พ.ศ. ๒๑๐๖ ย้ายราชธานีไปเวียงจันทน์ สร้างค่ายคูประตูหอรบ
สร้างวัดธาตุหลวงและวัดพระแก้ว เปลี่ยนชื่อเมืองเข้าเป็นเมืองหลวงพระบาง

สงครามกับพม่า

ครั้งที่ ๑ (พ.ศ. ๒๑๐๖—๒๑๐๘) พม่ารุกรานล้านช้างเป็นครั้งแรก
ลาวรบชนะเป็นผลในครั้งแรก ๆ แต่ต่อมาพม่ายกทัพขึ้นมาอีก แล้วยกไปเวียงจันทน์
พระไชยเชษฐาหนีไปหลบซ่อนอยู่ก่อน พอลงฤดูฝนพม่าจึงยกทัพกลับ

พระไชยเชษฐามั่นใจขายเป็นมิตรกับพม่ายาน และไต่ถามพม่ารบไทย
ไทย เมื่อคราวที่พม่ารบไทย พระไชยเชษฐาก็ไต่ถามพม่าช่วย

ครั้งที่ ๒ (พ.ศ. ๒๑๑๒) พม่ายกไปรุกรานลาวเป็นครั้งที่ ๒ บุเรงนอง
ล้อมเวียงจันทน์ไว้ พระไชยเชษฐาก็หลบหนีไปรวบรวมผู้คนมาสู้เป็นครั้งแรก แต่
ต่อมาหาญสู้ไป พญาแสนสุนทร (ข้าราชการลาว) ควบคุมกองทัพเข้าช่วยเวียง-
จันทน์ ทงทวเป็นเจ้าข้าราชการแผ่นดิน

ครั้งที่ ๓ (พ.ศ. ๒๑๑๗) พม่ารุกรานเป็นครั้งที่ ๓ ไทเมืองเวียงจันทน์
แสนสุนทรหนีไป พม่าตั้งมหาอุปราชลาวซึ่งเป็นอนุชาของพระไชยเชษฐา เป็น
กษัตริย์ล้านช้าง ให้ทหารไว้ข้างพอสมควร พม่าพาพระหน่อแก้วโอรสพระไชย-
เชษฐาไปเป็นกวีนำไวฑูรย์สาวก ล้านช้างจึงตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า

ต่อมาลาวเกิดการจลาจล เพราะโกรธว่ากษัตริย์ของตนเป็นเครื่องมือของพม่า พระมหาอุปราชหนีภัยไปและถึงแก่กรรมกลางทาง พม่าส่งแสนสวรินทรกลับมาเป็น กษัตริย์ พร้อมทั้งให้เสลยทเอาตัวไปพม่ากลบคนมา เว้นไว้แต่พระหน่อแก้ว เมื่อ แสนสวรินทรตาย บุตรชายขึ้นครองแทน ข้าราชการลาวไม่ชอบกษัตริย์องค์ใหม่ขอรอง ให้พม่าปลดท้าวภักดีลงก ขณะนั้นพม่ากำลังเลื่อมเพราะสิ้นยี่สิบเอ็ดแล้ว พม่าจึง ขอมัจฉการตามทขอ บ้านเมืองว่างกษัตริย์อยู่ประมาณ ๔ ปี ไม่มีความสงบเรียบร้อย

พระหน่อแก้ว พ.ศ. ๒๑๓๔ คณะสงฆ์ของลาวขอให้พม่าส่งพระหน่อแก้ว คน พม่ากำลังตกสงครามกับไทยสมัยสมเด็จพระนเรศวร พม่าจึงส่งพระหน่อแก้ว มาเป็นกษัตริย์ล้านช้าง พระหน่อแก้วประกาศเอกราชแล้ว จึงยกไปรบเมืองหลวง พระบาง เพราะมีเจ้าผู้ครองเมืองต่าง ๆ ที่เคยขึ้นกับพระเชษฐาไม่ยอมขึ้นต่อพระองค์ ต่อจากนั้นได้รวบรวมอาณาจักรเป็นอันหนึ่ง ทำให้บ้านเมืองรุ่งเรืองขึ้น

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๓๗ เป็นต้นไป มีการแย่งชิงราชสมบัติกันอีก ประเทศ ลาวได้แตกแยกออกเป็น ๓ อาณาจักร คืออาณาจักรเวียงจันทน์ อาณาจักรหลวง-พระบาง และอาณาจักรมณฑลยี่สิบเก้า ต่างเป็นอิสระไม่ขึ้นต่อกัน

สัมพันธภาพกับไทย

พ.ศ. ๒๓๒๒ กองทัพไทยไปตีเวียงจันทน์ ครั้นนั้นเจ้าบุญสารเจ้าเมืองเวียง-จันทน์หนี ไทยจึงให้พระยาสุโขเมืองไว้ กวาดค่อนพลเมืองและเจ้านันทเสน ราชบุตรมากรุงธนบุรี พร้อมทั้งเชิญพระแก้วมรกตและพระบางมาด้วย

ต่อมาไม่ช้าเจ้าบุญสารก็กลับมามีพระยาสุโขมา แล้วตั้งตัวอยู่ในเวียงจันทน์ พระเจ้ากรุงธนบุรีจึงทรงตั้งให้เจ้านันทเสนกลับไปครองเวียงจันทน์

ถึง พ.ศ. ๒๓๓๘ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้านันทเสน ถูกถอดออกจากราชสมบัติ เพราะปลงครองบ้านเมืองไม่เรียบร้อย ทรงแต่งตั้งของชาย

ข้อเจาอนทรวงศ์เป็นกษัตริย์แทน เจาอนทรวงศ์ตั้งเจาอนวงศ์เป็นอุปราช
เจาอนทรวงศ์ เจาอนวงศ์ได้เป็นกษัตริย์ต่อมา

พ.ศ. ๒๓๖๒ เจาอนวงศ์ ช่วยไทยปราบพวกชาทเมืองร่มป่าดกก ไทยจึง
ตั้งเจาไยบุตรเจาอนวงศ์เป็นกษัตริย์ครองร่มป่าดกก

พ.ศ. ๒๓๖๘ เจาอนวงศ์มีความไม่พอใจบางประการ ทงคิดว่าตอนนั้นเป็นโอกาส
กักระดกรงเทพฯ ถ้าตนล้วยกไว้ไม่ให้กักระชนทพยส่งของไปย่านเมือง รังบกกองทัพ
๓กองมุ่งจะมารุงเทพฯกองทัพนามาดังสระวะระวะทางอก ๓ วันจะถึงกรุงเทพฯ
(ตามอรรถาธิบายทางกันเวลานั้น) ต้องดอยทพกลับ เจาไยถูกไทยจับเป็นเชลย

ไทยยกไปตั้งณเวียงจันทน์ เจาอนวงศ์หนีไปเมืองญวน ทพไทยเก็บเข้าของ
ผู้คนกลบมาย่านเมือง พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่พอพระทัยในการทมิได้
ทำลายเมืองเวียงจันทน์เสียให้สิ้นเชิง เพระได้ไม่มีโอกาสตั้งคนมาเป็นคักรของไทย
อก จึงทรงสั่งให้เจ้าพระยาราชสุภาวดี (ถึงที่ ต่อมาเป็นเจ้าพระยาบดินทรเดชา
ต้นสกุลสิงห์เสนี) กลับไปใหม่ กองหน้าข้ามฟากไปยังเวียงจันทน์ก่อน ประวกับ
พระเจ้ากรุงญวนให้ข้าหลวงพาเจาอนวงศ์กลับมา ข้าหลวงญวนพาเจาอนวงศ์มาหา
หัวหนาทหารไทย บอกว่าพระเจ้ากรุงญวนให้พาเจาอนวงศ์มาสารภาพผิด ขอให้ได้
ตั้งเมืองเวียงจันทน์ขึ้นอก ไคพดจากนั้นเป็นอนคกทั้งสองฝ่าย แต่พอย้ายลงเจาอนวงศ์ก็
พาพรรคพวกเข้ากลุมรวมฆ่าพทหารไทยตายไปเกอย ๓๐๐ คน แตนนมากเกิดการ
กอลักกันชนากหนัก ในที่สุดฝ่ายไทยทำลายเมืองเวียงจันทน์ เจาอนวงศ์หนีไป
อยเมืองพวน เจาเมืองพวนยอมให้ทพไทยเข้าไปในเมือง แต่บอกตำแหน่งแห่งที่ให้
จับเจาอนวงศ์ส่งมารุงเทพฯได้ ในคราวนั้นญวนรวมเมืองพวนไปเป็นช่องญวนเปลี่ยน
ชื่อเป็นทรานนญ และให้พาเจ้าเมืองพวนเสีย เพระจับเจาอนวงศ์มาส่งให้ไทย
ทงแดนนั้นมา (พ.ศ. ๒๓๗๑) อาณาจักรเวียงจันทน์ก็เล็ดลไป หลวงพระบาง
และร่มป่าดกกเป็นประเทศราชของไทย

ฝรั่งเศสเข้าแทรกแซง (พ.ศ. ๒๔๒๘) เจ้าอนุวงศ์นครหลวงพระบาง
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๑๓ เจ้าคำสัฏฐ์ครองรั้งปกครองตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๐๖ ขณะนั้น
พวกฮ่อคอยปล้นสะดมทำความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรลาว พระบาทสมเด็จพระ-
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ส่งทัพไทยขึ้นไปปราบหลายครั้ง ในครั้งที่ ๓
กองทัพไทยยกไปปราบฮ่อ แม้ทัพไทยยกไปปราบคราวนั้น คือ เจ้าหมื่นไวยวรนาถ
(ต่อมา เป็น เจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี)

พ.ศ. ๒๔๓๐ พวกฮ่อรวบรวมกำลังเข้ายึดหลวงพระบางและเข้าปล้นเมืองและ
วังวานฝรั่งเศสที่หลวงพระบางอีก เจ้าอนุวงศ์สระบุรีให้โอรสชื่อ เจ้าสิริทศพรครอง
ขณะนั้นเป็นสมัยชาวยุโรปแผ่อำนาจมาครองทวีปเอเชีย ได้ญวนและเขมรแล้ว
ก็เอื้อมมาถึงลาว คือ

อาณาจักรลาวที่เคยเป็นของไทย แต่ต้องตกเป็นของฝรั่งเศสเป็นลำดับดังนี้
ครั้งที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๔๓๑ ได้เสียแคว้นสิบสองจุไทย คือ ใน พ.ศ.
๒๔๒๙ ฝรั่งเศสขอทำสัญญากับไทยเพื่อยกสถานกงสุลที่หลวงพระบาง และแห่ง
ทั้งให้ ม. ปาวีเป็นกงสุล ส่วนพวกฮ่อได้ยกมาปล้นเขตไทยทางแคว้นสิบสองจุไทย
ไทยได้ส่งกำลังไปปราบ แต่พวกฮ่อหาจับไม่ ใน พ.ศ. ๒๔๓๐ จีนฮ่อยกมาอีก
ถึงเขตหลวงพระบาง ไทยยกกองทัพไปปราบอีก ส่วนฝรั่งเศสไม่ได้เคยช่วยไทย
ปราบพวกฮ่อเลย แต่เมื่อไทยปราบพวกฮ่อเสร็จ ใน พ.ศ. ๒๔๓๑ ฝรั่งเศสเข้ายึด
แคว้นสิบสองจุไทย โดยอ้างว่าจะคอยปราบพวกจีนฮ่อ ไทยจะเรร่ำอย่างไรฝรั่งเศส
ก็ไม่ยอมลดหย่อนทัพ

ครั้งที่ ๒ เสียฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง ซึ่งปัจจุบันคือประเทศลาวขณะนั้น ม. ปาวีได้
รับแต่งตั้งเป็นอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ ใน พ.ศ. ๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒)
ฝรั่งเศสส่งกองทัพเรือจากพนมเปญไปตามลำน้ำโขง ทำร้ายเจ้าหนาทไทยที่รักษาการ

ชายแดน ไทยอ้างว่ากินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงอยู่ในอำนาจฝรั่งเศส ไทยมีกำลังน้อยก็พร้อมจะยกให้เขตแดนเหล่านั้นอีก แต่ฝรั่งเศสไม่พอใจ ฉะนั้นวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ ฝรั่งเศสตั้งเรือรบเข้ามาในปากน้ำเจ้าพระยา ยื่นข้อเรียกร้องให้เราไทยยินยอมกันถูกเรือฝรั่งเศสขำรุก เรือรบฝรั่งเศสยังเรือมกุฎราชกุมารของเราเสียหาย ฝรั่งเศสไทยยื่นคำขาดให้ไทยยอมรับว่ากินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงตลอดถึงเกาะต่าง ๆ ในลำแม่น้ำโขงเป็นของฝรั่งเศส

(เหตุการณ์ก่อนนคอ ร.ศ. ๑๑๒ กลดทอนหลักฐานสัญญาระหว่างไทยกับฝรั่งเศส นักเรียนจะเรียนต่อไปในหลักสูตรประวัติศาสตร์ไทย ม.ศ. ๓)

ครั้งที่ ๓ เสียฝั่งขวาแม่น้ำโขง ตรงข้ามหลวงพระบางและตรงข้ามปากเซ เพื่อต้องการให้ฝรั่งเศสเพิกถอนการข่มขืนไทย ฝรั่งเศสถอนออกจากกันไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๘

ในระหว่างมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๓—๒๔๘๔ ฝรั่งเศสกับไทยวิวาทกันเรียกว่าสงครามอินโดจีน ฝรั่งเศสคนกินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงซ้ายบุรีและฝั่งขวามีปากคักให้ไทย ไทยได้ปกครองอยู่จนถึง พ.ศ. ๒๔๘๘ เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติแล้ว มีการเจรจากันใหม่ทวอชิงตันระหว่างสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และไทย ไทยยอมคืนกินแดนที่ได้มาให้ลาว.

ลาวอยู่ใต้อำนาจของฝรั่งเศส

การปกครอง ฝรั่งเศสได้กว้นลาวไปเป็นรัฐอารักขาโดยสนธิสัญญากับไทย เพราะครั้งนั้นลาวเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย ประมุขแห่งแคว้นลาวคือ ข้าหลวงใหญ่ของฝรั่งเศสเป็นประมุขของแคว้นลาวทั้งโดยนิตินัยและพฤตินัย ฝรั่งเศสสยบยอมให้ลาวมีกษัตริย์ประทับอยู่ ณ หลวงพระบาง

การศึกษา การศึกษาของราษฎรแคว้นลาวอยู่ในระดับต่ำ การสอนใช้ภาษา
ฝรั่งเศสและภาษาลาว

ศาสนา ศาสนาประจำชาติ คือ พุทธศาสนา ส่วนศาสนาโรมันคาทอลิกมี
ปะปนอยู่บ้าง

ลาวใต้เอกราช

ลาวใต้รับพระราชทานรัฐธรรมนูญในวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๐
ต่อมาในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ อนุสัญญาฝรั่งเศส-ลาว รับรอง
เอกราชของลาว ได้มีสนธิสัญญาไมตรีและสัมพันธภาพฝรั่งเศสกับลาว ในวันที่ ๑๔
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๘ ลาวจึงได้เข้าเป็นสมาชิกสหประชาชาติ.

บทที่ ๑๖

สหพันธรัฐมลายา

มนุษยเจ้าของดินเดิม

มนุษยเจ้าของดินเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนมลายานั้น เป็นคนผิวดำผมหยักคอ พวกเนกริโตสและซาไก ซึ่งเราเรียกว่า พวกเงาะ

ต่อมาเมื่อพวกอพยพเข้ามาใหม่อีกหลายพวก ก็มาทางทางเรือและทางบก และ ใกล้เคียงบริเวณของอาณาเขตของพวกพื้นเมืองเดิม

ที่ตั้งของมลายา

ที่ตั้งของมลายามีดังนี้คือ

ทิศเหนือ

จาก ประเทศไทย

ทิศใต้และตะวันออก

จาก ทะเลจีนใต้

ทิศตะวันตก

จาก ช่องแคบมะละกาซึ่งเป็นหนทางผ่านระหว่าง

มหาสมุทรอินเดียกับหมู่เกาะอินโดนีเซีย ดินแดนมลายาจึงเป็นที่อยู่ของพวกพหุเชื้อชาติ พหุภาษา พหุวัฒนธรรมมาตั้งแต่โบราณมาอยู่ ตั้งแต่นั้นมลายาจึงได้รับวัฒนธรรมจากหลายประเทศ

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

ราว พ.ศ. ๕๐๐ ชาวอินเดียอพยพมายังมลายา ไม่ได้มาอย่างผู้รุกราน แต่มาเป็นชนกลุ่มน้อย เป็นพ่อค้า นักบุญ นักพรตและนักศึกษานักบวช

ประมาณ พ.ศ. ๑๓๐๐ บนเกาะสุมาตราซึ่งอยู่ห่างทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของคาบสมุทรมลายา ได้มีอาณาจักรหนึ่งมีอำนาจมากชื่อว่า “อาณาจักรศรีวิชัย”

กษัตริย์แห่งศรีวิชัยแผ่อำนาจและอาณาเขตชนมายนคาบสมุทรมลายา และนำเอาลทธิ
พระพุทธศาสนาเข้ามาเผยแผ่ด้วย

ใน พ.ศ. ๑๔๘๓ ขนเกาะชวาซึ่งอยู่ทางใต้ของแหลมมลายา พระราชา
ชาวฮินดูสถานทรงนบถศาสนาฮินดู นิยมภาษาสันสกฤต ใช้ลัทธิศาสนาฮินดูในการ
ปกครองเป็นเหตุให้ชาวชวาอพยพไปอยู่ตามเกาะต่าง ๆ และบ้างก็ข้ามมาอยู่ที่ มลายา
ฉะนั้น มลายา จึงหมายความว่าผู้อพยพ หรือผู้ข้ามฟาก

ขนเกาะชวาเกิดมีอาณาจักรใหม่คือ “อาณาจักรมัชปาหิต” ได้แข่งอำนาจกับ
อาณาจักรศรีวิชัยซึ่งยังรักษาอำนาจอยู่ขนเกาะสุมาตราและขนมลายาบางตอน

เมืองมะละกา

พ.ศ. ๑๘๑๑ ราชาสันเคอราชา ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในสิงคโปร์ยกครอบครัว
หลบหนีอำนาจกองทัพของอาณาจักรมัชปาหิตที่ครอบครองชวาอยู่ หนีมาขึ้นฝั่งมลายา
แล้วตั้งเมืองขึ้นชื่อ “เมืองมะละกา”

ในรัชสมัยพระเจ้าสุนรามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัย ไทยได้ครอบครองแผ่นดิน
มลายารวมทั้งมะละกา

ใน พ.ศ. ๒๐๕๔ มะละกาถูกโปรตุเกสยึดเอาไปเป็นเมืองขึ้น เพราะเป็นสมัย
ที่ชาวตะวันตกกำลังแสวงหาเมืองทำการค้าทางตะวันออกไกล มะละกาจึงตกเป็นเมือง
ขึ้นของโปรตุเกสแต่นั้นมา

พ.ศ. ๒๑๕๗ โปรตุเกสรบแพ้กองทัพเรือฮอลันดา ฮอลันดาจึงเข้าครอง
มะละกาต่อมา และใช้มะละกาเป็นศูนย์กลางการค้ากับรัฐกลางฮอลันดาและรัฐเปเร

ต่อมาอังกฤษเห็นว่ามะละกาเป็นเมืองท่าที่สำคัญ เพราะอยู่ริมทะเลทิศช่องแคบ
ฉะนั้น พ.ศ. ๒๓๖๗ จึงได้ทำสัญญาตกลงกับฮอลันดา ให้ฮอลันดาขายเมืองมะละกา

ให้อังกฤษเพื่อแลกเปลี่ยนยกเมืองเบเนกุลเลนทางฝั่งตะวันตกของเกาะสุมาตรา ในที่สุด
ทั้งอังกฤษและฮอลันดาได้คุมช่องแคบมะละกาคั่นฝั่ง

เมืองไทรบุรี (เคดะ Kedah)

ไทรบุรีเคยเป็นเมืองขึ้นของไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ครั้นไทยเสียกรุงแก่พม่า
ใน พ.ศ. ๒๓๑๐ ไทรบุรีจึงตั้งตัวเป็นอิสระ ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีไทยตกการรบ
กันอันแรงไปปราบไคเพียงนครศรีธรรมราชเท่านั้น ไทรบุรีจึงคงเป็นอิสระเรื่อยมา

ขณะนั้นอังกฤษซึ่งได้มาทำการค้าขายทางตะวันออก และต้องการได้เกาะหมาก
(ซึ่ง Penang ภาษามลายูแปลว่า หมาก) เป็นสถานการค้าเพื่อแข่งขันการค้ากับ
ฮอลันดา อังกฤษจึงขอเช่าเกาะหมากจากพระยาไทรบุรี (อภัยภูธรโมกรมชะ) พระยา
ไทรบุรีปฏิเสธไม่ยอมให้เช่า แต่ครั้นพระยาไทรบุรีทราบข่าว สมเด็จพระบวรราชเจ้า
มหาสุรสิงหนาทเสด็จไปปราบพม่าทางภาคใต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๘ และยกเมืองปัตตานี
ที่แข็งเมืองได้ ไทรบุรีเกรงอำนาจไทยหวังจะยึดอังกฤษเป็นทพ จึงยอมให้อังกฤษ
เช่าเกาะหมากเป็นเงินยี่สิบ ๖๐๐๐ เทียบญ และวางสัญญาไปว่า ถ้ามีข้าศึกมา
ทำร้ายไทรบุรีไม่ว่าทางใดอังกฤษจะต้องช่วย แต่อังกฤษรับสัญญาเพียงว่า จะต่อสู้
แต่ศัตรูที่จะมาทำเกาะหมาก ยังไม่ทันตกลงกันอย่างใดอังกฤษก็เข้าปกครองเกาะหมาก
ใน พ.ศ. ๒๓๒๘ พอพระยาไทรบุรียอมอ่อนน้อมต่อไทย ยอมให้เป็นประเทศราช
จึงเดิม พระยาไทรบุรีก็เสียดายเกาะหมากจึงเพียรขอคืนจากอังกฤษ แต่ไม่สำเร็จ
จึงเกิดรบกับอังกฤษใน พ.ศ. ๒๓๓๔ ไทรบุรีแพ้จึงต้องยอมให้อังกฤษเช่าเกาะหมาก
ต่อไป ใน พ.ศ. ๒๓๔๓ มีโจรสลัดข้ามจากฝั่งไปยึดเกาะหมากซึ่งอังกฤษเข้าไว้ว่า
พระยาไทรบุรีเป็นใจด้วย จึงข่มขู่ขอเช่าแผ่นดินบนฝั่งตรงข้ามกับเกาะหมากเรียกว่า
มณฑลเวลส์เลย์ (Wellesley Province) เพมขิน

ครั้นถึงรัชกาลที่ ๒ พระยาไทรบุรี (ประจักษ์) ได้ส่งทัพมาช่วยไทยรบพม่า
 ที่ยกมาตีเมืองกลางเมือ พ.ศ. ๒๓๕๕ และยังไปตีประเพณีเมืองชนไทย ไพรก
 ให้เลื่อนเป็นเจ้าพระยาไทรบุรี

พ.ศ. ๒๓๖๓ ระหว่างที่ไทยทำศึกกับพม่าว่าไทรบุรีเข้าข้างพม่า ไพรก
 ให้เรียกตัวเจ้าพระยาไทรบุรีเข้ามาไต่ถาม เจ้าพระยาไทรบุรีกลับแจ้งเมืองไม่ยอม
 มาเข้า จึงไพรก ให้พระยานครศรีธรรมราชยกไปปราบและตีเมืองไทรบุรีได้ใน
 พ.ศ. ๒๓๖๔ เจ้าพระยาไทรบุรีหนีไปอยู่เกาะหมาก พระยานครฯ จึงกวาดต้อน
 ครอบครัวเจ้าพระยาไทรบุรีเข้ามากรุงเทพฯ สมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยไพรก
 ให้พระยาภักดีวิรัช (แสง) บุตรพระยานครฯ ไปครองไทรบุรี (ต่อมาได้เลื่อน
 เป็น "พระยาอภัยไชยศรี")

สิงคโปร์

พ.ศ. ๒๓๖๒ สุลต่านฮุเซ็นโมหะมัดซาห์แห่งยะโฮร์ได้ทำสัญญาให้อังกฤษ
 เข้าเกาะสิงคโปร์ ต่อมา พ.ศ. ๒๓๖๓ จึงยกสิทธิให้อังกฤษยึดครอง และตั้ง
 นครเทศตนเองกับบริวารไปอยู่เมืองมะละกา ต่อมาเซอร์ทอมัสสแตมฟอร์ด รaffles
 ได้ปรับปรุงสิงคโปร์ซึ่งเป็นเกาะอยู่ใต้คาบสมุทรมาลายา ให้เป็นศูนย์กลางการค้า
 ระหว่างยุโรปและตะวันออกไกล และเป็นจุดยุทธศาสตร์ควบคุมช่องแคบมะละกา
 พ.ศ. ๒๓๖๙ สิงคโปร์ มะละกา บังกอล และโคชินจีน (คือ
 กันแดนส่วนหนึ่งของแคว้นเปเร มีลักษณะเป็นแหลมเล็กๆ ยื่นลงไปในช่องแคบ
 มะละกา) รวมกันเข้าเรียกว่า สเตรต เซตเติลเมนท

ต่อมาแคว้นเปเรและสลังงอร์ของไทยก็ตกเป็นของอังกฤษ เพราะอังกฤษส่ง
 ทหารเข้าไปในแคว้นนี้ ขับไล่ทหารไทยออกไป พ.ศ. ๒๓๖๘

อังกฤษยังคงถอนโยบายขยายดินแดนต่อไป ใน พ.ศ. ๒๔๓๐ ได้แคว้น

ปะหัง และนครสัมมิลัน

พ.ศ. ๒๔๕๒ ไทยได้ตกลงทำสัญญาขอมยก^๕รัฐทั้ง ๔ รัฐคือไทรบุรี กลันตัน
ตรังกานู ปะลิก ให้แก่รัฐบาลอังกฤษ เป็นการแลกเปลี่ยนในการทอ^๕งกฤษขอมยก
อำนาจศาลกงสุลให้

เมื่ออังกฤษเป็นใหญ่ในมลายา ได้จัดการปกครองดังนี้

๑. สัมพันธรัฐ (Federated) อังกฤษรวมรัฐทางใต้เข้าเป็น
สหพันธรัฐ มี ๔ รัฐด้วยกันคือ นครสัมมิลัน สลังงอร์ เประ ปะหัง

๒. อสัมพันธรัฐ (Unfederated) อังกฤษจัดการปกครองรัฐมลายา
ทั้ง ๔ ที่ได้ไปจากไทยมี ไทรบุรี ปะลิก กลันตัน ตรังกานู

๓. มลายาของอังกฤษ (สเตรท เซตเคิลเมนต์) มี สิงคโปร์
บังกา เวลสเลย์ มะละกา โคโคริงส์

พ.ศ. ๒๔๕๗ อังกฤษได้เข้าคุ้มครองรัฐบะโฮร์ แต่ไม่รวมกับสหพันธรัฐ

มหาสงครามโลกครั้งที่ ๒

เมื่อมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดขึ้นในยุโรป พ.ศ. ๒๔๘๒ อังกฤษมี
ความเดือดร้อนในการปกครองมลายา เพราะพวกคอมมิวนิสต์^๕จีนในมลายาได้คิดความ
เซ่อ^๕พึ่งพรรคคอมมิวนิสต์สากล ก่อการสไตรค^๕ท่าเรือสิงคโปร์บ่อย ๆ

ในระยะใกล้กันเองญี่ปุ่นเข้าโจมตีมลายา อังกฤษเตรียมตัวไม่พร้อมเพราะ
คาดไม่ถึงว่าญี่ปุ่นจะโจมตีอย่างกะทันหัน ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๕
สิงคโปร์^๕จึงตกเป็นของญี่ปุ่น อังกฤษเสียค่า^๕นาคัญสำหรับของกัน^๕กันแคนในอาเซีย
อาคเนย์ สิงคโปร์ถูกยึดครองเป็นเวลา ๓ ปีครึ่ง หลังจากญี่ปุ่นแพ้สงคราม อังกฤษ
ได้เข้ายึดครองสิงคโปร์อีกเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๔๘๘

การปกครองปัจจุบัน

ตามรัฐธรรมนูญใหม่ทีประกาศใช้เมื่อกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ มลายามีการปกครองระบอบปรมิตาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์อยู่ในวาระ ๕ ปี ใ้รับเลือกจากที่ประชุมสภากษัตริย์ต่าง ๆ ในมลายา พระมหากษัตริย์จะต้องปกครองประเทศโดยใ้รับคำปรึกษาของคณะรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรีเป็นชนชาวมลายู และเลือกตั้งจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนอำนาจทางนิติบัญญัติเป็นของรัฐสภา

มลายาใ้รับเอกราชเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ประกอบด้วยรัฐทั้ง ๙ คือรัฐปะลิส ไทรบุรี กลันตัน ตรังกานู ปะหัง เประ สลังอร์ นกรัสมีดิน และยะโฮร์ รวมทั้งบง มะละกาด้วย เรียกชื่อประเทศว่า สหพันธรัฐมลายา มีนครหลวงอยู่ที่ กัวลาลัมเปอร์ เข้าร่วมเป็นสมาชิกสหประชาชาติ และอยู่ในเครือจักรภพอังกฤษ

ส่วนสิงคโปร์นั้น มีการปกครองภายในของตนเองโดยสมบูรณ์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ เรียกว่า รัฐสิงคโปร์

องค์การตำรวจนครบาล

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ตรัสภา

นายกำจร สัตถกุล พิมพ์และโฆษณา

๕ เมษายน ๒๕๐๘

พิมพ์ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๐๖

เลขที่ 00000